

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน
จังหวัดฉะเชิงเทรา

นายอมรชัย ปิ่นเจริญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
พ.ศ. 2560
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

THE IMPORTANT EFFECTIVE FACTORS TO POLITICAL PUBLIC
PARTICIPATION IN KLONG-KHUAN SUBDISTRICT ADMINISTRATION
ORGANIZATION, CHACHENGSAO.

Mr.Amornchai Pinjaroen

Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements For
The Degree of Master of Public Administration Program in Public Administration
Rajabhat Rajanagarindra University

2017

ชื่อเรื่อง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอคลองเขื่อนจังหวัดฉะเชิงเทรา
ผู้วิจัย	นายอมรชัย ปิ่นเจริญ
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
พ.ศ.	2560
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ดร.อัมรินทร์ นาคนัฐเศรษฐ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ดร.กิตติวงศ์ สาสวด

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล 2) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล และ 4) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 4 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกด้าน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล อยู่ในระดับน้อย รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกด้าน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับน้อย รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เรียงลำดับ ได้แก่ ปัจจัยด้านทำให้บังเกิดผลเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าประชาชนเชื่อถือว่างค์การบริหารส่วนตำบลมีความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาต่างๆ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนคิดว่าเจ้าหน้าที่ และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมอยู่ในระดับน้อย รองลงมาปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีการพึ่งพาตนเองโดยไม่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาดูแลอยู่ในระดับน้อย และลำดับสุดท้ายปัจจัยด้านการวางแผน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความรู้เรื่องการวิเคราะห์งานในองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับน้อย

4) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องหมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อให้เกิดความรอบรู้ ควรเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง พร้อมมีความมุ่งมั่นให้การบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และควรมุ่งสร้างทัศนคติส่วนบุคคลในด้านของการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้ถูกต้องและเหมาะสม โดยเริ่มตั้งแต่ในครัวเรือน หมู่บ้าน ชุมชน การเมืองท้องถิ่นในรูปแบบการแสดงความคิดเห็นหรือการทำกิจกรรมร่วมกัน

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล การมีส่วนร่วมทางการเมือง

Title: THE IMPORTANT EFFECTIVE FACTORS TO POLITICAL PUBLIC PARTICIPATION IN KLONG-KHUAN SUBDISTRICTADMINISTRATION ORGANIZATION, CHACHENGSAO.

Researcher: Mr.Amornchai Pincharoen

Degree: Master of Public Administration Program in Public Administration

Year: 2017

Adviser: Dr.Ummarin Naknutthaset

Co-adviser: Dr.Kittiwong Sasuad

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to investigate the factors' level of political public participation 2) to investigate the level of political public participation 3) to investigate effective factors of political public participation 4) to identify the problems and obstacle of political public participation the target were the people who are eligible to vote at Klong-Khuan SAO, Chachengsao province 400 pax. The used instruments were a questionnaire with 4 levels The analyzing statistic were percentage frequency mean standard deviation and multiple regression analysis.

The research findings were as follow:

1) The factor of political public participation totally is low. Seperately, it is found that the most influential factor affecting high level and following by the factor of benefits.

2) All aspects of political public participation is low. Seperately, it is found that factors of election vote is low and following with election campaign.

3) The important of political public participations the rang, most people believed that the division should be responsibility for solving their problems, it would be highly. Next, some people think about the official and the administrations at subdistrict administration organization doing something for independency is low and finally in the factors of planning the people knowledge in work analysis is low.

4) To study about the proposal of political participation of the people in the local administration Klong-Khuan district Chachengsao province, the administrators have to study in many aspects in order to engage the people for the political participation. Furthermore the administrators have to build personal attitude in the political participation by providing opportunities the people can express their opinions or joining some activities in the community.

Keywords: factors, Political Participation, Sub-district Administration Oganization

Title: THE IMPORTANT EFFECTIVE FACTORS TO POLITICAL PUBLIC PARTICIPATION IN KLONG-KHUAN SUBDISTRICTADMINISTRATION ORGANIZATION, CHACHENGSAO.

Researcher: Mr.Amornchai Pincharoen

Degree: Master of Public Administration Program in Public Administration

Year: 2017

Adviser: Dr.Ummarin Naknutthaset

Co-adviser: Dr.Kittiwong Sasuad

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to investigate the factors' level of political public participation 2) to investigate the level of political public participation 3) to investigate effective factors of political public participation 4) to identify the problems and obstacle of political public participation the target were the people who are eligible to vote at Klong-Khuan SAO, Chachengsao province 400 pax. The used instruments were a questionnaire with 4 levels The analyzing statistic were percentage frequency mean standard deviation and multiple regression analysis.

The research findings were as follow:

1) The factor of political public participation totally is low. Seperately, it is found that the most influential factor affecting high level and following by the factor of benefits.

2) All aspects of political public participation is low. Seperately, it is found that factors of election vote is low and following with election campaign.

3) The important of political public participations the rang, most people believed that the division should be responsibility for solving their problems, it would be highly. Next, some people think about the official and the administrations at subdistrict administration organization doing something for independency is low and finally in the factors of planning the people knowledge in work analysis is low.

4) To study about the proposal of political participation of the people in the local administration Klong-Khuan district Chachengsao province, the administrators have to study in many aspects in order to engage the people for the political participation. Furthermore the administrators have to build personal attitude in the political participation by providing opportunities the people can express their opinions or joining some activities in the community.

Keywords: factors, Political Participation, Sub-district Administration Oganization

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงจากอาจารย์ ดร.อัมรินทร์ นาคณัฐเศรษฐ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ ดร.กิตติวงศ์ สาสวด ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาส่วนตัวอันมีค่ามาให้คำแนะนำ การค้นคว้าข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอนอย่างดียิ่ง เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ที่สุด ผู้วิจัยตระหนักถึงความทุ่มเทของอาจารย์และขอกราบขอพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอพระคุณ อาจารย์ ร้อยตำรวจเอก ดร.วิเชียร ต้นศิริดงดล ประธานคณะกรรมการ อาจารย์ ดร.กานต์ เสกขุนทด กรรมการอาจารย์ ดร.วิชุดา จันทร์เวโรจน์ กรรมการและเลขานุการ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ ดร.ธนบดี ฐานะชาลา อาจารย์ ดร.ภูริวัฒน์ รักษาธนอนันต์ อาจารย์วิลาวัณย์ เอกประเสริฐกุล และนางสาวฐาปนิตา เฉลิมช่วง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย และขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่บัณฑิตทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานตลอดจนรวมถึงขอขอบพระคุณประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลการวิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีประโยชน์กับประชาชน หน่วยงาน และองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคลองเขื่อน ทุกท่าน ทุกองค์กร จึงขอมอบส่วนที่ดีทั้งหมดนี้ให้แก่คณาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาและขอมอบความกตัญญูที่ตาคุณ แต่บิดา มารดา ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน สำหรับข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยขอน้อมรับและยินดีรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านเพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาต่อไป

นายอมรชัย ปิ่นเจริญ

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ.....	(1)
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(2)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(3)
กิตติกรรมประกาศ.....	(4)
สารบัญ.....	(5)
สารบัญตาราง.....	(8)
สารบัญภาพ.....	(9)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	5
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	6
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	11
2.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม.....	11
2.1.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม.....	16
2.1.3 รูปแบบของการมีส่วนร่วม.....	16
2.1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม.....	20
2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	36
2.2.1 ทฤษฎีปัจจัยกำหนด.....	36
2.2.2 ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล.....	38
2.2.3 ทฤษฎีจิตวิทยา.....	40
2.2.4 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน.....	42
2.2.5 การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการพัฒนาทางการเมือง.....	42
2.2.6 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	47
2.2.7 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	49

บทที่	หน้า
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น	51
2.3.1 ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น	51
2.3.2 ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น	53
2.3.3 วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น	55
2.3.4 องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น	56
2.3.5 รูปแบบของการปกครองท้องถิ่น	57
2.3.6 การปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล	59
2.3.7 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล	63
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง	67
2.4.1 พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	67
2.4.2 พฤติกรรมการเรียนรู้ทางการเมือง	70
2.4.3 พฤติกรรมการสื่อสารทางการเมือง	71
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	73
2.5.1 งานวิจัยในประเทศ	73
2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ	77
3 วิธีดำเนินการวิจัย	79
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	79
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	80
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	82
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	83
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	83
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	84
4.1 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	84
4.2 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	84
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	85
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	100
5.1 สรุปผลการวิจัย	101
5.2 อภิปรายผล	104
5.3 ข้อเสนอแนะ	111
รายการอ้างอิง	114

	หน้า
ภาคผนวก.....	120
ภาคผนวก ก หนังสือราชการ.....	121
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	128
ประวัติผู้วิจัย.....	139

สำนักวิทยบริการฯ
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒินครินทร์

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	6
2 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของอัลมอน และเพาเวล	17
3 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของคิม.....	19
4 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	80
5 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ การศึกษา สถานะภาพ สถานะภาพ ในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัย อายุ รายได้และศาสนา.....	85
6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	88
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านการวางแผน.....	88
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล	89
9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์.....	90
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์.....	90
11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	91
12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง.....	92
13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการรณรงค์หาเสียง	92
14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการร่วมกิจกรรมของ ชุมชน.....	93
15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการติดต่อเป็นเฉพาะ ..	94
16 ผลการวิเคราะห์การแปรปรวนของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา	95
17 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา	95
18 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	96

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 บันได 8 ขั้น ของการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	27
3 ตัวแบบทางจิตวิทยา.....	41

สำนักวิทยบริการฯ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้นำรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขมาใช้ในการปกครองประเทศ แต่ในทางปฏิบัติเรายังมีปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่ยังหาทางออกไม่ได้ มีปัญหาการขาดความรู้ในการเลือกตั้งทุกระดับ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นจำนวนมากยังไม่ทราบถึงผลลัพธ์ที่ตามมาของการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่ทราบถึงผลเสียของการขายเสียงที่ทำให้ประเทศชาติไม่พัฒนาเท่าที่ควร ทั้งยังไม่สามารถแยกแยะผู้ที่ไม่เป็นตัวแทนให้กับตนเอง จนทำให้การเลือกตั้งที่มีความสามารถและมีจิตสาธารณะอย่างแท้จริงมาบริหารบ้านเมือง ให้เจริญก้าวหน้าเหมือนประเทศแม่แบบประชาธิปไตยที่ประสบความสำเร็จ ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมา 84 ปี มีการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งในบางช่วงปีมีการทำรัฐประหารด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น ผู้นำทางทหารต้องการมีอำนาจและเป็นใหญ่ในแผ่นดินหรือมีความวุ่นวายทางการเมืองในรูปแบบที่มาจาก การเลือกตั้งและบ่อยครั้งประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เราคนไทยมักจะพูดกันอยู่เสมอว่าประชาธิปไตยแบบไทยๆ ประชาธิปไตยเป็นการปกครองเพียงระบอบเดียวที่ยึดหลักสิทธิเสรีภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ โดยเฉพาะหลักภราดรภาพ (fraternit) ซึ่งหมายถึง ความเป็นเพื่อนเป็นพี่เป็นน้อง มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน และปฏิบัติต่อกันด้วยพี่น้อง ความเป็นพี่เป็นน้อง เป็นสิ่งที่ธรรมชาติมอบให้มนุษย์ ไม่เลือกปฏิบัติต่อผิวพรรณ หรือเผ่าพันธุ์ที่แตกต่างกัน เป็นหลักการของผู้เจริญทางปัญญา ผู้ที่มีความแตกต่างกันไม่ทำร้ายกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้ ฉันทพี่น้อง มีความเอื้อเฟื้อ เอื้ออาทร มีความปรองดองต่อกัน ซึ่งหลักการนี้เป็นหลักการที่สอดคล้องพื้นฐาน วัฒนธรรมของไทยที่มีมาช้านาน (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2554, หน้า 68)

ระบอบประชาธิปไตย (democracy) หมายถึง ระบบการปกครองที่ประชาชนเป็นใหญ่ ดังนั้น การปกครองที่เป็นประชาธิปไตยก็คือ รูปแบบการปกครองที่ยึดถืออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนประเทศที่เป็นประชาธิปไตยนั้นจำเป็นต้องมีรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายหลักหรือเป็นกติกาที่มีกำหนดแนวทาง สำหรับการที่รัฐจะใช้อำนาจปกครองประชาชน และมีหลักการจัดระเบียบการปกครองแต่รัฐธรรมนูญก็ไม่ใช่เครื่องหมายแสดงความเป็นประชาธิปไตย เพราะประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเผด็จการก็มีรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน การที่จะพิจารณาว่าประเทศใดเป็นประชาธิปไตยหรือไม่จึงต้องดูว่ารัฐธรรมนูญของประเทศนั้นๆ ให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยจริง ลักษณะสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตย สามารถพิจารณาได้จากรัฐบาล การเลือกตั้งและการปกครอง โดยเสียงข้างมาก รัฐบาลในระบบประชาธิปไตย ลักษณะของรัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตย คือ รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

ซึ่งมีลักษณะครบทั้ง 3 ประการคือ การที่รัฐบาลใดจะเป็นการยอมรับว่าเป็นประชาธิปไตยต้องมีลักษณะดังนี้

1) รัฐบาลของประชาชน หมายถึง รัฐบาลต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน และประชาชน สามารถเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองได้ด้วย การไปลงคะแนนเลือกตั้งนั้น คือ ประชาชนอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของรัฐบาลซึ่งบ่งชี้ ถึงมิติของการปกครองในด้านความเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

2) รัฐบาลโดยประชาชน หมายถึง ประชาชนหรือพลเมืองทุกคนมีสิทธิจะเป็นผู้ปกครองได้ถ้าหากได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

3) รัฐบาลเพื่อประชาชน หมายถึง รัฐบาลจะต้องมีวัตถุประสงค์ เพื่อความผาสุกของประชาชนและจะต้องมีการกำหนดวาระในการดำรงตำแหน่ง เช่น ทุกๆ 4 ปี ฯลฯ เพื่อจะได้เป็นหลักประกันว่าผู้ปกครองจะต้องปกครอง เพื่อประชาชน หากผู้ใดปราศจากจุดประสงค์นี้ ประชาชนได้มีโอกาสเปลี่ยนผู้ปกครองผ่านการเลือกตั้ง (วิสุทธิ โปธิ์แทน, 2525, หน้า 107-108)

ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีการเลือกตั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถเสนอตัวเข้ารับใช้ส่วนรวมโดยการรับสมัครเลือกตั้งและเปิดโอกาสให้พลเมืองใช้สิทธิในการที่จะเลือกบุคคลที่ตนต้องการ ให้เป็นผู้ปกครองหรือเป็นผู้ใช้สิทธิเป็นปากเสียงแทนตนในสภา ในระบบประชาธิปไตยนั้น ประชาธิปไตยมิได้ความหมาย เพียงการยึดหลักเสียงข้างมากเท่านั้นจะต้องมีหลักประกัน สำหรับเสียงข้างน้อยด้วย นั่นคือ สิทธิขั้นพื้นฐานของเสียงข้างน้อย จะต้องได้รับความเคารพ เป็นเสียงข้างมาก จะละเมิดหรือก้าวก่าย สิทธิของเสียงข้างน้อย จึงถือเป็นการใช้กฎหมายอยู่นอกกฎหมาย นอกจากนี้ ความเห็นหรือทัศนะของเสียงข้างน้อย จะต้องได้รับการรับฟังเพราะในระบบประชาธิปไตยนั้น ต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายหรือผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่างได้เผยแพร่ทัศนะหรือแนวความคิดของเขา ทัศนะคติหรือความคิดเห็นที่ปรกษัยต่อเสียงข้างมาก หรือตกเป็นเสียงข้างน้อยนั้นไม่ได้หมายความว่า จะต้องสูญหายไปโดยสิ้นเชิง แต่อาจกลับมาเป็นทัศนะที่ได้รับการยอมรับหรือเสียงข้างมากในโอกาสต่อไปลักษณะสำคัญของวิถีแบบประชาธิปไตย (ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน สถาบันบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข, 2559, หน้า 14)

การมีส่วนร่วมในทางการเมือง (political participation) จึงเป็นหัวใจของการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตย แต่มีได้หมายความว่า ประชาชนทั้งหมดจะต้องประสงค์ที่จะมีส่วนร่วมในทางการเมือง เพราะยังมีประชาชนอีกจำนวนหนึ่งที่พอใจเป็นผู้สังเกตการณ์ทางการเมืองมากกว่าจะเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยตรง และในบางประเทศหรือบางสถานการณ์นั้น หากเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากเกินไปก็อาจจะไม่เกิดผลดีได้ เนื่องจากในบริบทของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองนั้น ประชาชนจะมีสิทธิมีส่วนร่วมในทางการเมือง ทั้งรูปแบบ หรือวิธีการ และขอบเขตกลุ่ม หรือจำนวนของประชาชนผู้มีสิทธิร่วมในทางการเมืองที่ดี มากน้อยเพียงใดนั้น ยังขึ้นอยู่กับระดับของพัฒนาการทางการเมือง ความตื่นตัวในทางการเมือง และวุฒิภาวะทางการเมืองหรือภูมิปัญญาทางการเมืองของรัฐนั้นๆ เป็นสำคัญด้วยการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน ซึ่งมีใช่มีเพียงการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนหรือการมีส่วนร่วมในทางการเมืองรูปแบบอื่น รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเท่านั้น วิฤตการณ์เรียกร้องสิทธิมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนเกิดขึ้นบ่อยๆ ในสังคมการเมืองของประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยด้วย การเมือง ชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม (ธีรยุทธ บุญมี, 2556, หน้า 86-87)

อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในรัฐธรรมนูญทั้ง 19 ฉบับที่ประเทศไทยใช้มา สิทธิมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จึงได้เปิดกว้างขึ้นทั้งด้านรูปแบบ หรือวิธีการของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน และขอบเขต กลุ่ม หรือจำนวนของประชาชนผู้มีสิทธิมีส่วนร่วมในทางการเมือง ก่อให้เกิดระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (participatory democracy) และสร้างระบบพหุการเมือง (plural politics) นำไปสู่การเมืองภาคประชาชน ประชาชนจะได้ใช้สิทธิมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้หรือไม่ นั้น ยังไม่อาจสรุปได้ เพราะในกระบวนการทางการเมืองมีปัจจัยอื่นอีกมากมายที่เป็นตัวแปร ทำให้เกิดกระบวนการและพฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่งอาจทำให้ประชาชนไม่ได้ใช้สิทธิมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ก็ได้ นอกจากนี้ การนำแนวความคิดคิดของประเทศตะวันตกมาใช้ วัฒนธรรมทางการเมืองไทยและวิถีภาวะทางการเมืองไทยแบบดั้งเดิมนั้น จะเกิดผลต่อการปฏิรูปการเมืองไทยอย่างไร เป็นประเด็นที่ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน จึงต้องผลักดันให้ประชาชนได้ใช้สิทธิมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพื่อสร้างระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (participatory democracy) และพหุการเมือง (plural society-plural politics) ให้เป็นกลไกหนึ่งที่จะทำให้เกิดความสมดุลทางการเมืองต่อไป (ไพโรจน์ ชัยนาม, 2556, หน้า 24)

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการบริหารราชการไทย ที่เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจ โดยมุ่งเน้นการแก้ไขและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่แล้วแต่จะพบว่ามีแตกต่างกัน ซึ่งรัฐบาลส่วนกลางไม่สามารถจะให้บริการได้ทันทั่วถึง และตรงกับความต้องการของประชาชน ดังนั้นจึงได้จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น เพื่อดำเนินงานพร้อมกับกระจายอำนาจทางการปกครองไปให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการและองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รัฐบาลได้จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลโดยการให้บริการสาธารณะ เพื่อสนองความต้องการของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลมีอำนาจหน้าที่การบริหารงานบุคคลและงบประมาณเป็นของตนเอง เป็นหน่วยงานที่สร้างพื้นฐานการเมืองการปกครองและการบริหารตามระบอบประชาธิปไตย มีโครงสร้างการบริหารที่ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ นายองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นฝ่ายบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ทั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และนายองค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นๆ (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2554, หน้า 14)

ประชาชนที่เป็นกลุ่มคนชั้นกลางขึ้นไป มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองดีแต่ก็ปฏิเสธที่จะเข้าร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่เป็นทางการหรือการใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะขาดความเชื่อมั่น และศรัทธาต่อพฤติกรรมของนักการเมืองและพรรคการเมืองที่สังกัดอยู่นอกจากนี้ วิถีชีวิตในโลกเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้คนกลุ่มนี้มีความเร่งรีบในการดำรงชีวิตแสวงหาความมั่งคั่ง ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและชีวิตส่วนตัว โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าชาติจิตที่เป็นสาธารณะจนทำให้ไม่สนใจการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนที่เป็นกลุ่มคนระดับล่างในสังคมที่มีฐานะยากจน ขาดการศึกษา ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ ทำให้ประชาชนมองไม่เห็นและไม่เข้าใจว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีความสำคัญการหาเลี้ยงชีพตนเองอย่างไรจึงปฏิเสธการมีส่วนร่วมทางการเมือง เมื่อขาดปัจจัยจึงใจ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ โดยปราศจากความตระหนักและความเข้าใจในคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง หรือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะมีปัจจัยแทรกซ้อนอื่นๆ เช่น การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสูงมากแต่ในความเป็นจริงมีการซื้อสิทธิขายเสียงกันอย่างมากรวมถึงการปฏิเสธการเมืองอีกด้วย (อัมรินทร์ นาคณัฐเศรษฐ์, 2556, หน้า 19)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไม่มีระบบและมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการมากเกินไป ที่ผ่านมาจะเห็นว่าเกิดการประท้วง กดดันรัฐบาลเพื่อให้ออกมาแก้ปัญหาต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองลักษณะนี้ บางครั้งจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศได้ จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ประเทศไทยมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะในท้องถิ่นอย่างจริงจัง และแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล การแสดงออกทางการเมืองการ คือ กระบวนการทางการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ประชาชนต้องการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่มีต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น นำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศต่อไป (ส.ศิวลักษณ์, 2554, หน้า 55) ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาและทราบถึงปัญหาทางการเมืองการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองเขื่อนประชาชน ไม่ให้ความสนใจกิจกรรมทางการเมืองในหลายๆ มิติ เช่น ไม่ให้ความร่วมมือเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนไม่ให้ความร่วมมือและให้ความสำคัญในการใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกระดับ เช่น การเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่ามีปัจจัยใดที่ทำให้ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ว่ามีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและประชาชนมีแนวทางในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบใด เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้รับไปเป็นแนวทางการพัฒนา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ให้สอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของรัฐบาล การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยจึงได้ค้นพบกับปัญหาของการทำวิจัยการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลใน อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.2 คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งคำถามการวิจัยดังนี้

1.2.1 ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับใด

1.2.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับใด

1.2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.2.4 ด้านการวางแผน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.2.5 ด้านการทำให้การบังเกิดผล ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.2.6 ด้านการใช้ประโยชน์ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.2.7 ด้านการได้รับผลประโยชน์ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1.3.1 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.3.2 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.3.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.3.4 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.4 สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีสมมติฐานการวิจัยดังนี้

1.4.1 ปัจจัยด้านการวางแผน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.4.2 ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.4.3 ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.4.4 ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา กำหนดขอบเขตจากการศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎี หลักการและเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการวางแผน ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ และ ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากร

1) ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 5 องค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีสิทธิเลือกตั้ง ดังนี้

- (1) องค์การบริหารส่วนตำบลก้อนแก้ว 6 หมู่บ้าน
- (2) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเขื่อน 6 หมู่บ้าน
- (3) องค์การบริหารส่วนตำบลบางเล่า 6 หมู่บ้าน
- (4) องค์การบริหารส่วนตำบลบางโรง 7 หมู่บ้าน
- (5) องค์การบริหารส่วนตำบลบางตลาด 7 หมู่บ้าน

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

ลำดับ	องค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวนประชากร (คน)
1	ก้อนแก้ว	3,106
2	คลองเขื่อน	3,588
3	บางเล่า	2,005
4	บางโรง	2,274
5	บางตลาด	2,250
รวมทั้งหมด		13,223

ที่มา: (งานทะเบียน อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา เดือนตุลาคม, 2559)

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งและอาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 5 องค์การบริหารส่วนตำบล รวมมีประชากรทั้งสิ้น 13,223 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณตามสูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1973, p. 125) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random

sampling) ซึ่งเป็นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญพบหรือไม่เฉพาะเจาะจง แต่กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเบื้องต้นบางประการที่สอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

1.5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลาดำเนินการ การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา การดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2559-เดือนเมษายน พ.ศ. 2560

1.5.4 ขอบเขตด้านตัวแปร

1) ตัวแปรอิสระ (independent variable) ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้นำแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (world health organization, 1997, p. 15) ได้เสนอปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ถือว่าปัจจัยที่แท้จริง จะต้องประกอบด้วยขบวนการ 4 ด้าน คือ

(1) ด้านการวางแผน (planning) ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา และการจัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผล และประการสำคัญคือ การตัดสินใจ

(2) ด้านการทำให้บังเกิดผล (implementation) ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ และบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงินและการบริการ

(3) ด้านการใช้ประโยชน์ (utilization) ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งพาตนเองและการควบคุมทางสังคม

(4) ด้านการได้รับผลประโยชน์ (obtaining benefits) ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนรวม

2) ตัวแปรตาม (dependent variable) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา นำแนวคิดของเวอร์บา และคิม (Verba & Kim, 1978, pp. 53-54) จำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 4 ด้าน คือ

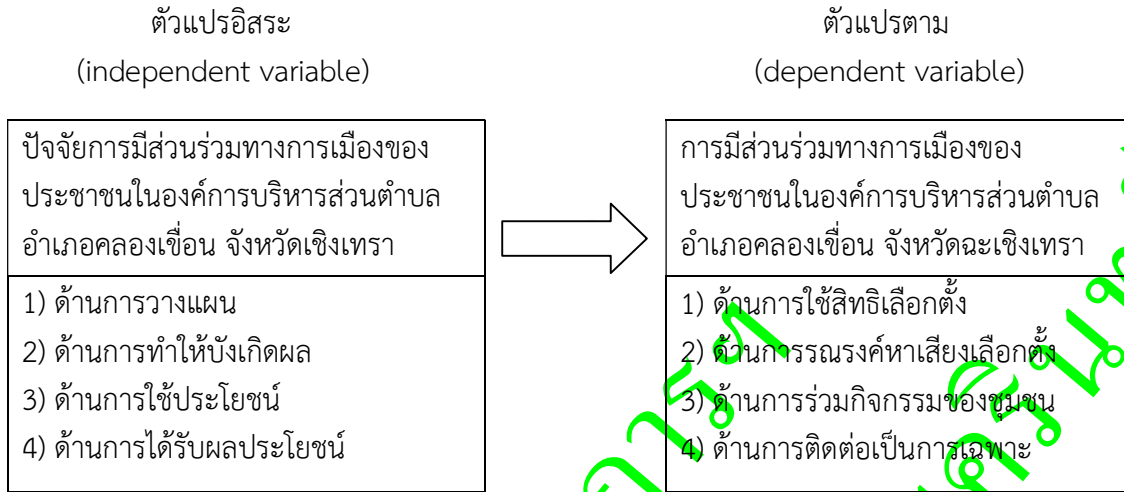
(1) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง (voting) เป็นกิจกรรมของบุคคลแต่ละคนในการเลือกตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจทางการเมือง

(2) ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (campaign activity)

(3) ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน (communal activity) เป็นกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์การทางสังคมที่พลเมืองร่วมกันดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

(4) ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ (particularized contacts) เป็นรูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นรายบุคคล ไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือราชการ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ เฉพาะตัวหรือครอบครัว

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1.7.1 การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในพื้นที่ท้องถิ่น แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ ลักษณะทั่วไป องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด ลักษณะรูปแบบพิเศษ เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร โดยการวิจัยนี้จะเน้นศึกษาเฉพาะรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคลองเขื่อนเท่านั้น

1.7.2 องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคลองเขื่อน มีทั้งหมด 5 แห่ง ประกอบไปด้วย 1) องค์การบริหารส่วนตำบลกอนแก้ว 2) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเขื่อน 3) องค์การบริหารส่วนตำบลบางเล่า 4) องค์การบริหารส่วนตำบลบางโรง 5) องค์การบริหารส่วนตำบลบางตลาด

1.7.3 ข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ประกอบด้วย เพศ การศึกษา อาชีพ สถานภาพ สถานภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ อายุ รายได้ และศาสนา

1.7.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของบุคคล ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการวางแผน ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์

1.7.5 ปัจจัยด้านการวางแผน (planning) หมายถึง ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและการจัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผลและประการสำคัญคือ การตัดสินใจ เช่น ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม

ในการคิด การวางแผนงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ คลองเขื่อน

1.7.6 ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล (implementation) หมายถึง ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ และบริหารทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงินและการบริการ เช่น ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเองร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

1.7.7 ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ (utilization) หมายถึง ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งพาตนเองและการควบคุมทางสังคม เช่น ประชาชนประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการนำกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ไปใช้ประโยชน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชนได้

1.7.8 ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ (obtaining benefits) หมายถึง ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากหน่วยงานในพื้นที่ฐานที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนรวม เช่น ประชาชนควรได้รับผลประโยชน์ใดๆ ที่รัฐบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลจัดสรรให้กับประชาชนทุกคนได้เท่าเทียมกัน ตัวอย่างเช่น รัฐบาลมีนโยบายให้เงินหมู่บ้านละห้าล้านบาท ประชาชนทุกคนควรจะมีสิทธิได้รับการแบ่งปันในรูปแบบต่างๆ ที่เท่าเทียมกัน

1.7.9 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ในการกระทำโดยสมัครใจในเรื่องใดๆ ก็ตาม ซึ่งการกระทำนั้น ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

1.7.10 การเลือกตั้ง หมายถึง กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลแต่ละคนในการเลือกตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจทางการเมือง

1.7.11 การหาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง กิจกรรมที่พรรคการเมืองจะพยายามชักจูงให้ประชาชนไปเลือกตั้งพรรคของตนโดยใช้วิธีรณรงค์หาเสียงแบบต่างๆ เช่น สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ การเดินพบปะประชาชน การพูดคุย เป็นต้น

1.7.12 การร่วมกิจกรรมของชุมชน หมายถึง กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลที่มีต่อชุมชนหรือสาธารณะเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง เช่น การรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเพื่อวัตถุประสงค์ในการออมเงินของสมาชิกกองทุน เป็นต้น

1.7.13 การติดต่อเป็นการเฉพาะ หมายถึง กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นรายบุคคล ผู้ไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ เฉพาะตัวหรือของครอบครัว

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ มีประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังนี้

1.8.1 ทำให้ทราบถึงระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.8.2 ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.8.3 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.8.4 ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาหรือข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลองเขื่อน ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ให้มีระดับที่ดีและเหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ โดยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำแนวทางที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การปกครองท้องถิ่น
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

แมคคอสกี้ (Mc Closkey, 1968, pp. 252-253) ได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า เป็นกิจกรรมต่างๆ ที่กระทำโดยความสมัครใจซึ่งสมาชิกในสังคมได้มีการกระทำร่วมกัน ในอันที่จะเลือกผู้นำของตนและมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ หรือนโยบายของรัฐ ทั้งทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารการเมือง การให้ความช่วยเหลือด้านการเมืองแก่ผู้สมัคร เป็นต้น

ไมเนอร์ (Weiner, 1971, pp. 34-36) ได้รวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามที่มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ได้ 10 ความหมาย คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำเพื่อสนับสนุนหรือเรียกร้องกับผู้กระทำของรัฐบาลเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการใดๆ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นความพยายามที่จะสร้างผลกระทบต่อการดำเนินงานของรัฐบาลที่ได้ผลและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำของพลเมืองของรัฐบาลที่กฎหมายกำหนดและได้รับการรับรองว่าถูกต้อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำโดยมีตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่แทนตนเอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการแสดงถึงความรู้สึกแตกแยกที่ทำให้บุคคลขาดความสนใจเกิดความเฉื่อยชาหรือเมินเฉยต่อการเมืองเป็นการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองหรือไม่กระทำการใดๆ ทางการเมืองเลยเพราะการรู้สึกแม้ว่าจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองก็ไม่เกิดผลใดๆ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำที่แสดงออกถึงการตื่นตัวทางการเมือง ทั้งที่เป็นการตื่นตัวมากและตื่นตัวน้อย การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำทางการเมือง ทั้งที่มีความต่อเนื่องหรือเป็นครั้งคราวซึ่งรวมไปถึงการกระทำทางการเมืองที่ใช้ความรุนแรงด้วย การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำที่ประสงค์จะมีอิทธิพลต่อผู้นำทางการเมือง และการมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามและการดำเนินการของข้าราชการอีกด้วย การมีส่วนร่วมทางการเมืองมิใช่เป็นเพียง

การดำเนินการที่มีผลกระทบระดับชาติเท่านั้น แต่เป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อการเมืองระดับภาค และการเมืองระดับท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการปฏิบัติทางการเมืองซึ่งเป็นเรื่องนี้อาจต่างกันได้ตามกาลเวลาและสถานที่

โดมิงเกรส และฮันติงตัน (Dominguez & Huntington, 1975, p. 49) กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำของประชาชนที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่ได้กระทำหรือความพยายามนั้นเป็นไปได้ทั้งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง สำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจหรือไม่สมัครใจ รวมถึงการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียง การรวมตัวเพื่อโน้มน้าวหรือกดดันรัฐบาลรวมถึงการประท้วงและการใช้กำลังรุนแรง ได้เน้นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องเป็นเรื่องของกิจกรรมของพลเมือง เฉพาะบุคคล รวมทั้งผู้ซึ่งไม่ค่อยกระตือรือร้นต่อกฎเกณฑ์ แต่มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอาชีพ ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐบาล เจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและพวกทนายเลียงอาชีพ เป็นเรื่องของกิจกรรมซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่มีอิทธิพลต่อรัฐบาลทั้งการเลือกของเจ้าหน้าที่รัฐบาลหรือการเลือกที่กระทำโดยรัฐบาล และการเข้ามีส่วนร่วมต่อการปกครองโดยกิจกรรม

เพียร์ส และสตีเฟล (Pearce & Stiefel, 1979, p. 41) ได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่กลุ่มประชาชนหรือขบวนการซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นผู้อยู่นอกได้เพิ่มความสามารถในการควบคุมทรัพยากรและสถาบันต่างๆ ตามภาวะสังคมที่เป็นอยู่

ฮันติงตัน และเนลสัน (Huntington & Nelson, 1982, pp. 161-167) ได้ให้คำนิยามการมีส่วนร่วมทางการเมือง ว่าหมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนแต่ละคนพยายามจะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยหมายถึง การกระทำไม่รวมถึงทัศนคติ เป็นการกระทำของผู้มีส่วนร่วมที่เป็นพลเมืองธรรมดา ไม่ใช่พนักงานการเมืองอาชีพ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึงเฉพาะการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่ออิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล (political professional) เช่น ผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้ง เจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองกิจกรรมทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นประชาชนธรรมดานั้นจะมีลักษณะเป็นช่วงๆ ไม่ต่อเนื่อง (intermittent) เป็นกิจกรรมที่ไม่เต็มเวลา (part-time) และเป็นบทบาทรองจากบทบาทอื่นๆ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังหมายความเฉพาะการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่ออิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้ที่มีความชอบธรรมในการตัดสินใจ แบ่งสรรคุณค่าที่มีอยู่อย่างจำกัดในสังคม ไม่รวมถึงกิจกรรมการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อกดดันหรือมีอิทธิพลต่อกลุ่มอื่นๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลและไม่ว่ากิจกรรมหรือการกระทำนั้นจะสำเร็จผลหรือไม่ ก็ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองลักษณะของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอาจเป็นไปได้ด้วยความสำนึกของตนเองหรือถูกชักจูงระดมพลังให้เข้าร่วมก็ได้

สเตเวนฮาเกน (Stavenhagen, 1991, pp. 31-41) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วมมีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อให้อิทธิพลต่ออำนาจมติชนไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือ

ทางอ้อมหรือการดำเนินงานกันเพื่อให้มีอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน และในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน

จากนิยามและความหมายของการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางการเมืองที่ประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะโดยสมัครใจหรือไม่สมัครใจจะทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ กำหนดนโยบายและการปฏิบัติงานของรัฐบาลหรือฝ่ายบริหารทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

วันชัย วัฒนศัพท์ (2549, หน้า 15) การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้นไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการที่คนปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วม หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น ยินยอมปฏิบัติตาม (compliance) และรวมถึงตกลงยอมรับ (commitment) ได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ

เฉลิม บุรีภักดี และคนอื่นๆ (2545, หน้า 80) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมหมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคล ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนา การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้รับการพัฒนา เข้ามามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนา ไม่ใช่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป ทั้งนี้เป็นการเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงและถาวร การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่หมายความเพียงการดึงประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่ผู้นำท้องถิ่นคิด หรือจัดทำขึ้น เพราะแท้จริงแล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนต่างๆ มีกิจกรรม และวิธีดำเนินงานของตนอยู่แล้ว ประชาชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาหมู่บ้านของตนได้ แต่ผู้บริหารการพัฒนาไม่สนใจสิ่งที่มีอยู่แล้ว โดยพยายามสร้างสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อให้ได้ชื่อว่าเป็นความคิดหรือโครงการของตน

สุริยา วีรวงศ์ (2544, หน้า 20) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนรวมในกิจกรรมพัฒนาตั้งแต่จุดเริ่มต้น กล่าวคือ ตั้งแต่การสร้างแนวคิดไปจนถึงสิ้นสุดการทำกิจกรรมการพัฒนาร่วมกัน กล่าวคือ มุ่งเน้นถึงการให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาที่จักต้องมาจากการเริ่มต้นกำหนดและวิเคราะห์ปัญหาโดยประชาชนเป็นหลัก

จุฬารัตน์ โสตะ (2543, หน้า 11) กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคล หรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ หรือกระบวนการบริหาร ประสิทธิภาพขององค์การขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การนั้นในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการหนึ่งในการรวมพลังความคิด สติปัญญา ก็คือ การให้มีส่วนร่วม การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์การนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการหรือปฏิบัติภารกิจต่างๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพัน (commitment) ต่อภารกิจ และองค์การ

ปวีณา วลัยเสถียร และคนอื่นๆ (2543, หน้า 51) การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเป็นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนรวมในกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีในท้องถิ่น

การบริหารจัดการ การติดตามผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

สมทรง รัชต์เผ่า และสรรงค์ภรณ์ ดวงคำสวัสดิ์ (2540, หน้า 6) การที่จะพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชนให้ได้อย่างยั่งยืนนั้น จะต้องช่วยให้ประชาชนและชุมชนมีศักยภาพ และความสามารถที่จะดำเนินการพัฒนา และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของชุมชนได้ด้วยตนเอง ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงาน เพื่อจะช่วยให้ชุมชนได้พัฒนาในเรื่องต่างๆ คือ

- 1) จะช่วยให้แผนงานต่างๆ ที่วางไว้นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการ และค่านิยมของประชาชน หรือชุมชน
- 2) จะได้แนวคิดใหม่ๆ และภูมิปัญญาของชุมชนมาช่วยแก้ปัญหา อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) ช่วยให้เกิดการไว้วางใจ และสนับสนุนในการดำเนินงาน
- 4) ช่วยให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหา หรือให้ความสนใจปัญหา และพัฒนาความสามารถที่จะนำไปสู่การรับผิดชอบในการดำเนินงานด้วยตนเอง
- 5) จะช่วยให้เกิดการประสานงานภายในชุมชน
- 6) จะช่วยพัฒนาให้เกิดแนวคิดที่เป็นสังคมประชาธิปไตย

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการตั้งแต่ต้น กล่าวคือ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจในเรื่องที่จะพัฒนา พร้อมทั้งเข้าร่วมปฏิบัติในกิจกรรมของโครงการพัฒนาและมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลรวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนานั้นๆ ด้วย

หลักสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ในกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมนี้เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ของนักพัฒนากันเองและการเรียนรู้ร่วมกับองค์กรชุมชน หลักการสำคัญในการปฏิบัติการร่วมกับประชาชนที่สำคัญๆ (บัณฑูร อ่อนดำ, 2544, หน้า 21) มีดังนี้

- 1) การจัดความสัมพันธ์ที่เสมอภาคเท่าเทียมกัน การจัดความสัมพันธ์ด้านบทบาทระหว่างนักพัฒนากับชุมชนที่เท่าเทียมกัน เป็นหลักการสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วม โดยต่างฝ่ายควรมีความตระหนัก ความต้องการของตนเอง และสิ่งที่ตนเองสามารถทำได้ รวมทั้งองค์กรชุมชนควรตระหนัก ในความเป็นเจ้าของ ต้องการคิดเอง ทำเอง กำหนดเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นส่วนที่คอยกำกับกำหนดให้เกิดบทบาทการทำงานที่เหมาะสมตามศักยภาพและเป็นที่พอใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย
- 2) การมีอิสระไม่ครอบงำ ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ ควรอยู่บนฐานของการไม่ครอบงำ การให้อิสระในการคิด และการแสดงออกโดยไม่มีอคติ และไม่นำความคิดความเชื่อของตนมาวัด หรือตีคุณค่า หรือชักจูงครอบงำให้เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะความเชื่อมั่นในศักยภาพ ฐานความรู้ ภูมิปัญญา และประวัติศาสตร์วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน ที่จะป็นฐานพลังสำคัญในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองต่อไป โดยที่นักพัฒนาต้องมีวิสัยทัศน์ที่เปิดกว้างพร้อมจะยอมรับฟังความแตกต่าง ความเคารพในความเป็นคนของทุกคน

3) การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มในสังคม ในชุมชนหนึ่งๆ ย่อมประกอบด้วย ความแตกต่างหลากหลาย ทั้งด้านฐานะ เพศ วัย สถานะทางสังคม ฯลฯ การสร้างโอกาสเปิดพื้นที่ทางสังคมอย่างเท่าเทียม ในการให้ทุกส่วนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกทางความคิด ศักยภาพ ความรู้ และ

ร่วมมีบทบาทดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้งานที่ดำเนินไปนั้นไม่กระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และส่งผลกระทบไปยังทุกคนทุกส่วนในชุมชน ในสังคมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

4) การมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ทุกขั้นตอน การดำเนินงานพัฒนาตามโครงการพัฒนาหนึ่งๆ นั้น มีกระบวนการขั้นตอนที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน หลายครั้งที่เราพบว่า โครงการพัฒนาต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเมื่อถึงขั้นดำเนินการแล้ว มักเกิดปัญหาความขัดแย้ง และสร้างผลกระทบต่อชุมชนมากมายตามมา รวมทั้งการให้ความหมายของการมีส่วนร่วมที่ขาดความเข้าใจอย่างแท้จริง ซึ่งหน่วยงานทั้งหลายที่เข้ามาดำเนินงานร่วมกับชุมชน มักอ้างเสมอว่า ได้เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของชุมชนแล้ว โดยการเชิญตัวแทนของชุมชนเข้าร่วมประชุม และร่วมกิจกรรม ในขณะที่โครงการที่ดำเนินการไปนั้น ผ่านการวางแผน และตัดสินใจมาแล้ว โดยที่ชุมชนไม่มีโอกาสรับรู้มาก่อนแต่เป็นเพียงผู้ร่วมในบางส่วนที่กำหนดโดยเจ้าของโครงการนั้นๆ

5) การมีส่วนร่วมที่แท้จริง จึงควรให้องค์กรชุมชนมีส่วนร่วม ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนกำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจ การปฏิบัติ การตรวจสอบติดตามประเมินผล การสรุปบทเรียนแก้ไขปรับปรุงรวมทั้งการขยายผลและเผยแพร่ผลสู่สาธารณะ

เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม การที่ประชาชนจะเข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนนั้น จะต้องมีความพร้อมอย่างน้อย 3 ประการ ดังนี้

- 1) ประชาชนจะต้องมีอิสระที่จะมีส่วนร่วม (freedom to participate)
- 2) ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม (ability to participate)
- 3) ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (willingness to participate)

หากไม่มีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่สามารถเข้าร่วมได้ และไม่มีความเต็มใจแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนจะไม่เกิดขึ้นเลย นอกจากเงื่อนไข 3 ประการดังกล่าวแล้ว ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่อไปนี้

1) ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมก่อนเริ่มกิจกรรม การมีส่วนร่วมไม่เหมาะสมในสถานการณ์ฉุกเฉิน

2) ประชาชนต้องไม่เสียเงินเสียทอง ค่าใช้จ่ายในการมีส่วนร่วม มากเกินกว่าที่เขาประเมินผลตอบแทนที่จะได้รับ ประชาชนต้องมีความสนใจ ที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น

3) ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกันทั้ง 2 ฝ่าย

4) ประชาชนต้องไม่รู้สึกกระทบกระเทือน ต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือสถานภาพทางสังคมหากมีส่วนร่วม

อนึ่ง การที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ หรือเทคนิควิธี ดังนี้

- 1) ต้องให้สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน สร้างกลุ่มให้เป็นที่ตั้งจิตใจของสมาชิก
- 2) เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมตรงกับพื้นฐานแห่งความตั้งใจของกลุ่ม ความมีชื่อเสียงและเกียรติยศของสมาชิกในกลุ่ม ไม่เปลี่ยนแปลงปัจเจกบุคคล หรือส่วนย่อยของกลุ่มที่เบี่ยงเบนไปจากปทัสถานของกลุ่ม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามแรงกดดันจากกลุ่ม โดยการสร้างปัญหาร่วมของสมาชิกที่ต้องการเปลี่ยนแปลง การเสนอข่าว การวางแผน และผลของ

การเปลี่ยนแปลงจะต้องให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วม ขจัดกำลังตั้ง (ส่วนที่ไม่ต้องการให้เปลี่ยนแปลง) โดยเริ่มต้นปรับปรุงส่วนที่เกี่ยวข้องใหม่

สรุปได้ว่า หลักสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา คือ การมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การเปิดโอกาสให้มีความเป็นอิสระไม่ครอบงำ การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องรวมถึงมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการอย่างแท้จริง

2.1.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

สุจิต บุญบงการ (2549, หน้า 36-38) ได้อธิบายความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1) ทำให้เกิดความโปร่งใสในกระบวนการกำหนดการบริหารและการประเมินผล นโยบายการสร้างประสิทธิภาพในการกำหนดการบริหาร และการประเมินผลการสนับสนุนส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทางสังคมระหว่างกลุ่มคนต่างๆ กระบวนการที่ทำให้ข้อมูลข่าวสาร ความคิด ความรู้สึกมีหลากหลาย ลุ่มลึก และสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น กระบวนการที่ทำให้ประชาชนเกิดความผูกพันและมีส่วนเป็นเจ้าของนโยบายแผนและโครงการนั้นๆ กระบวนการที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการของกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยอาศัยการเจรจาต่อรองอย่างเป็นธรรม

2) หลักการและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมยึดหลักความต้องการและปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นกิจกรรมกิจกรรมต้องดำเนินการในรูปกลุ่มเพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบร่วมกันคำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชน และปลูกฝังให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมที่ต้องสอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรวัฒนธรรมของชุมชน การเริ่มต้นควรอาศัยผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านเคารพนับถือ ขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ลักษณะการมีส่วนร่วมตามแนวคิดว่าลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คือ การที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมมีผลประโยชน์ ซึ่งกระทำได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

- (1) ผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่าอะไรคือความจำเป็นพื้นฐานของชุมชน
- (2) ผู้ระดมทรัพยากรต่างๆ เพื่อสนองตอบความจำเป็นพื้นฐาน
- (3) ผู้มีบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้าและบริการให้สมบูรณ์ขึ้น
- (4) ผู้ได้รับความพึงพอใจและเกิดแรงจูงใจที่จะสร้างกระบวนการพัฒนา

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวทางและจุดมุ่งหมายปลายทางโดยตัวของมันเอง ในแง่ที่ว่าประชาชนทุกคนต่างมีจิตปรารถนา และเกิดความรู้สึกพึงพอใจอย่างล้าลึกในการที่ได้เข้าไปมีบทบาทในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานที่เกื้อหนุนต่อการตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของตน

2.1.3 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

1) การออกเสียงเลือกตั้ง เป็นการแสดงออกซึ่งอำนาจของประชาชนสามารถจะเลือกรัฐบาล คือ ผู้ที่จะดำเนินงานของรัฐ การเลือกตั้งที่ใช้หลักการเสมอภาคให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการเลือกตั้งทั่วไปโดยไม่มีข้อจำกัดทางเพศ ทางทรัพย์สินสมบัติ หรือทางชาติตระกูล เรียกว่า universal suffrage ถึงจะถือว่าเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง

2) การออกเสียงประชามติ คือ อำนาจที่ประชาชนมีอยู่ในการตัดสินใจในปัญหาต่างๆ ของรัฐบาลตามเจตจำนงของตน ส่วนใหญ่ในทางปฏิบัติมักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ เช่น การจะยอมรับร่างรัฐธรรมนูญที่ย่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับหรือข้อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตอนใด ตอนหนึ่งหรือไม่การลงคะแนนเสียงก็ไม่ซับซ้อนแต่อย่างใด คือ เพียงแต่โหวตว่าใช่หรือไม่ใช่เท่านั้นเอง

3) ประชาชนมีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย ตามหลักประชาธิปไตยทั่วไปแล้วประชาชน มักจะใช้อำนาจอธิปไตยในการร่างกฎหมายผ่านทางฝ่ายนิติบัญญัติ คือ รัฐสภาแต่ประชาชนก็มีสิทธิ ที่จะแสดงอำนาจอธิปไตยในการเสนอร่างกฎหมายเองได้

4) ประชาชนสามารถตัดสินใจปัญหาสำคัญๆ เกี่ยวกับนโยบายรัฐเมื่อรัฐบาลมีปัญหา ระดับนโยบายที่ไม่สามารถตัดสินใจได้เอง เนื่องจากอาจจะเกิดผลกระทบอย่างใหญ่หลวงในสังคม เช่น การที่จะเลิกจำหน่ายสุรา หรือการที่จะเปิดให้มีโสเภณีหรือบ่อนการพนันอย่างเปิดเผยถูกต้อง ตามกฎหมาย รัฐบาลจำเป็นต้องให้ประชาชนตัดสินใจในกันเอง

5) ประชาชนสามารถเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่สำคัญของรัฐบาลได้ การแสดงออก ซึ่งอำนาจอธิปไตยของประชาชน ที่สามารถมีสิทธิออกเสียงถอดถอนเจ้าหน้าที่ตำแหน่งต่างๆ ซึ่งได้มา โดยการเลือกตั้ง (ไม่ใช่การแต่งตั้ง) เป็นการย้ำเน้นถึงหลักการว่าเมื่อประชาชนเลือกตั้ง เข้ามาได้ประชาชน ก็สามารที่จะปลดหรือถอดถอนได้

อัลมอน และเพาเวล (Almond & Powell, 1966, pp. 145-148) ได้แบ่งรูปแบบของ การมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 รูปแบบ คือ แบบเป็นทางการ (conventional) และ แบบไม่เป็นทางการ (unconventional) และในแต่ละรูปแบบได้แบ่งแยกออกเป็นแบบรายย่อยๆ ดังตาราง

ตาราง 2 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดอัลมอน และเพาเวล

แบบเป็นทางการ (conventional)	แบบไม่เป็นทางการ (unconventional)
1) การใช้สิทธิเลือกตั้ง	1) การยื่นคำร้อง
2) การพูดคุยถกเถียงทางการเมือง	2) การเดินขบวนประท้วง
3) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	3) การเผชิญหน้าต่อสู้อ
4) การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม	4) การละเมิดกฎระเบียบของสังคม
5) การติดต่อเป็นการส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่	5) การใช้ความรุนแรงทางการเมือง
	6) การประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน
	7) การประทุษร้ายต่อบุคคล
	8) สงครามกองโจร
	9) การปฏิวัติรัฐประหาร

ที่มา: (Almond & Powell, 1966, pp. 145-148)

เวอร์บา และคิม (Verba & Kim, 1978, pp. 53-54) จำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1) การใช้สิทธิเลือกตั้ง (voting) เป็นกิจกรรมของบุคคลแต่ละคนในการเลือกตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจทางการเมือง

2) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (campaign activity)

3) การร่วมกิจกรรมของชุมชน (communal activity) เป็นกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์การทางสังคมที่พลเมืองร่วมกันดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

4) การติดต่อเป็นเฉพาะการ (particularized contacts) เป็นรูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นรายบุคคล ผู้วิ่งไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือราชการ เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง เฉพาะตัวหรือครอบครัว ลักษณะการแบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเวอร์บา และคิม (Verba & Kim) ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะของกิจกรรมที่ถูกต้องตามกำหนด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเท่านั้น

แครี (Cary, 1970, p. 147) แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 รูปแบบ คือ การเป็นสมาชิก (membership) การเป็นสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม (attendance at meeting) การเป็นสมาชิกผู้บริจาค (financial contribution) การเป็นกรรมการ (membership on committees) และการเป็นประธาน (position of leadership)

นี และเวอร์บา (Nie & Verba, 1975, pp. 9-12) แบ่งเป็น 4 รูปแบบ วิเคราะห์จาก 4 มิติ ได้แก่แบบของอิทธิพล ขอบเขตของผลผลิต มิตินิยมขัดแย้ง และความต้องการริเริ่ม

1) การลงคะแนนเสียง (voting)

2) กิจกรรมรณรงค์หาเสียง (campaign activity)

3) การติดต่อขั้นต้นของพลเมือง (citizen initiated contacts)

4) กิจกรรมที่ร่วมมือกัน เป็นกิจกรรมขององค์การหรือกลุ่มที่เกี่ยวกับปัญหาการเมืองและสังคม ในกรณีเช่นนี้แต่ละคนต้องไม่กระทำตามลำพังเหมือนแบบที่ 3 แต่จะกระทำร่วมกับคนอื่นเพื่อที่จะมีอิทธิพลเหนือการดำเนินงานของรัฐบาลมากกว่า อย่างไรก็ตามลักษณะแบบที่ 3 และไม่เหมือนแบบที่ 1 คือ เป็นกิจกรรมของกลุ่ม

คิม (Kim, 1980, p. 5) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 มิติใหญ่ๆ ตามคำจำกัดความของนักวิชาการหลายท่าน อาทิ เวอร์บา และนี (Verba & Nie) เป็นแบบที่ 1 และเวนเนอร์ (Weiner) รวมกิจกรรมในแบบที่ 1 และแบบที่ 2 และมิลเบรท และโกล์ (Mibrath & Goel) ซึ่งมีขอบเขตกว้างที่สุดอยู่ในทั้ง 4 แบบ ดังตาราง

ตาราง 3 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของคิม

	แบบเป็นทางการ (conventional)	แบบไม่เป็นทางการ (unconventional)
การเข้าร่วมโดย ความสมัครใจ	แบบที่ 1 1) การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 2) การพูดคุยถกเถียงทางการเมือง 3) การเข้าร่วมกลุ่มทางการเมือง 4) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 5) การติดต่อเจ้าหน้าที่ 6) การหาตำแหน่งทางการเมือง	แบบที่ 2 กิจกรรมที่ทำทลายกฎหมาย 1) การเดินขบวน 2) การนั่งชุมนุมประท้วง 3) การนัดหยุดงาน 4) การก่อวินาศกรรม 5) การเผชิญหน้าต่อสู้ 6) พฤติกรรมรุนแรง ทางการเมือง 7) การลอบสังหาร 8) การลอบวางเพลิง 9) การลักพาตัว 10) สงครามกองโจร 11) การก่อการปฏิวัติ
การเข้าร่วมโดย ความไม่สมัครใจ	แบบที่ 3 1) การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 2) การเข้าร่วมกลุ่มทางการเมือง 3) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 4) การเข้าร่วมชุมนุมต่างๆ	แบบที่ 4 1) การเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่ม พลังต่างๆ ที่มุ่งทำลาย ทางการเมือง

ที่มา: (Kim, 1980, p. 5)

การจำแนกรูปแบบทางการเมือง ในลักษณะแบบเป็นทางการ (conventional) และแบบไม่เป็นทางการ (unconventional) ตามรูปแบบของ อัลมอนด์ (Almond) และเพาเวล (Powell) กับ คิม (Kim) เช่นนี้ กล่าวได้ว่า ยังคงมีลักษณะของการยึดรัฐหรือฝ่ายปกครองเป็นศูนย์กลาง โดยเรียกการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นทางการชอบด้วยกฎหมายตามระบบการเมืองว่า conventional ในขณะที่รูปแบบการมีส่วนร่วมใดที่ไม่เป็นทางการ และทำทลายกฎหมายหรืออำนาจของฝ่ายปกครอง เรียกว่า unconventional

ฮันติงตัน และเนลสัน (Huntington & Nelson, 1982, pp. 12-13) ได้จัดแบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะที่คล้ายคลึงกับที่ เวอร์บา (Verba) และคิม (Kim) เสนอไว้ แต่ได้เพิ่มเติมรูปแบบขึ้นอีกเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหายิ่งขึ้น โดยจัดแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

1) กิจกรรมการเลือกตั้ง (electoral activity) หมายถึง กิจกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้งทุกรูปแบบ

2) การลอบบี้ (lobby) หมายถึง ความพยายามของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จะเข้าหาเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมือง เพื่อหาทางเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายโดยให้ข้อมูลต่างๆ เพื่อประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์

3) กิจกรรมเชิงองค์การ (organizational activity) เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์การใดองค์การหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายจะเข้าไปมีอิทธิพลต่อประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์เฉพาะอย่างหรืออาจเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งการมีบุคคลเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือองค์การประเภทนี้ แม้บุคคลนั้นจะไม่ได้กระทำการเพื่อมีอิทธิพลต่อรัฐบาลด้วยตนเองก็ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบหนึ่ง

4) การติดต่อ (contacting) หมายถึง การเข้าหาเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการเป็นส่วนตัว โดยจะมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตัวหรือครอบครัวหรือหมู่คณะของตนเอง

5) การใช้ความรุนแรง (violence) หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนบางคนหรือบางกลุ่มพยายามที่จะสร้างขึ้นให้มีผลกระทบต่อตัดสินใจกำหนดนโยบายของรัฐบาลโดยการทำร้ายร่างกายหรือทำลายทรัพย์สิน กิจกรรมเช่นนี้อาจจะดำเนินไปโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงผู้นำ

การอธิบายถึงรูปแบบต่างๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวมาทั้งหมดนี้ เพื่อแสดงให้เห็นความหลากหลายของรูปแบบที่ประชาชนจะเข้าร่วมได้ ซึ่งมีทั้งในลักษณะที่ได้รับการยอมรับและไม่ยอมรับในสังคมทั่วไป ซึ่งจากรูปแบบต่างๆ ดังกล่าวจะสังเกตเห็นได้ว่าเป็นรูปแบบที่อยู่ในการเมืองในระบบรัฐสภาเป็นส่วนใหญ่ รูปแบบการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำให้กิจกรรมต่างๆ ทางการเมืองแตกต่างกันจนเห็นได้ชัดโดยวิธีจัดเป็นประเภทหรือกลุ่มกิจกรรมซึ่งมีประโยชน์ในการศึกษาวิเคราะห์หาคือ รูปแบบการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

อักบายานี และเซียร์ (Agbayani & Siar, 2000, p. 343) กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมว่าเริ่มต้นด้วยการเข้าร่วมในการประชุมที่จัดขึ้นตามวาระต่างๆ การแสดงความคิดเห็นเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัด หากมีประเด็นปัญหาหลากหลายจะต้องร่วมกันออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านในประเด็นนั้นๆ และเมื่อหากจำเป็นต้องคัดเลือกผู้รับผิดชอบดำเนินการจะต้องร่วมกันออกเสียงเลือกตั้งคณะกรรมการชุดต่างๆ ในขั้นดำเนินงานตามโครงการจะต้องบริจาคเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานสมทบเพื่อให้การดำเนินงานเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้วจึงร่วมกันใช้ประโยชน์จากโครงการพร้อมดูแลรักษาโครงการให้อยู่ในสภาพดี สุดท้ายหากมีการชำรุดเสียหายจะต้องร่วมกันปรับปรุงซ่อมแซม

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบการมีส่วนร่วม คือ ลักษณะการเกี่ยวข้องที่สามารถกระทำกิจกรรมร่วมกันอย่างแท้จริงและไม่แท้จริง คือ ร่วมศึกษาสาเหตุและความต้องการของกลุ่ม ร่วมคิดและตัดสินใจสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม กำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมบริหารงาน ใช้ทรัพยากรที่จำกัดอย่างคุ้มค่าการลงทุน เสียสละ ปฏิบัติติดตามประเมินผลงาน และรักษากิจกรรมให้คงอยู่ยาวนานและร่วมรับผลประโยชน์

2.1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม

องค์การอนามัยโลก (world Health organization, 1997, p. 15) ได้เสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วมที่ถือว่าเป็นปัจจัยที่แท้จริงนั้น จะต้องประกอบด้วย ขบวนการ 4 ด้าน คือ

1) ปัจจัยด้านการวางแผน (planning) หมายถึง ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและการจัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนด

วิธีการติดตามและประเมินผลและประการสำคัญคือ การตัดสินใจ เช่น ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผนงานหรือวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ และที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน

2) ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล (implementation) หมายถึง ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ และบริหารทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงินและการบริการ เช่น ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ในท้องถิ่นของตนเอง ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

3) ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ (utilization) หมายถึง ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งพาตนเองและการควบคุมทางสังคม เช่น ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการนำกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลไปใช้ประโยชน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชนได้

4) ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ (obtaining benefits) หมายถึง ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากหน่วยงานในพื้นที่ฐานที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนรวม เช่น ประชาชนควรได้รับผลประโยชน์ใดๆ ที่รัฐบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลจัดสรรให้กับประชาชนทุกคนได้เท่าเทียมกัน ตัวอย่างเช่น รัฐบาลมีนโยบายให้เงินหมู่บ้านละห้าล้านบาท ประชาชนทุกคนควรจะมีสิทธิ์ได้รับการแบ่งปันในรูปแบบต่างๆ ที่เท่าเทียมกัน

แมคคอสกี้ (Mc Closkey, 1968, p. 256) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปรากฏการณ์ที่สลับซับซ้อนและขึ้นอยู่กับตัวแปรต่างๆ มากมาย อีกทั้งน้ำหนักหรือความสำคัญของตัวแปรแต่ละตัวก็มักน้อยต่างกัน แต่ก็ได้ไม่ได้หมายความว่าไม่มีตัวแปรของกรอบแนวคิดที่จะใช้ในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่เลย ตามแนวคิดของแมคคอสกี้ได้แบบชุดของตัวแปรต่างๆ ออกเป็น 3 ปัจจัย คือ

1) ตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม (the social environment) สิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา เพศ การเลื่อนฐานะทางสังคม (mobility) และถิ่นที่อยู่อาศัย ซึ่งผลงานวิจัยในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอื่นๆ พบว่าตัวแปรต่างๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์กับระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่บ้าง โดยทั่วไปบุคคลที่มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง คือ ผู้ที่ได้รับการศึกษาดีผู้มีสถานภาพทางอาชีพและรายได้ดี ผู้ที่มีอายุอยู่ในวัยกลางคนอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์และศาสนาที่เด่นกว่า เพศชายตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่งอยู่อาศัยในเขตเมืองและเป็นสมาชิกของสมาคมอาสาสมัคร อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมือง (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบการเลือกตั้ง) กับตัวแปรบางตัวนั้นอยู่ในระดับต่ำและไม่คงที่ขึ้นอยู่กับการบริหารทางการเมืองวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ

2) ตัวแปรทางด้านจิตวิทยา (psychological variables) การเข้าร่วมทางการเมืองจะดำรงอยู่ได้ขึ้นอยู่กับว่าได้ให้รางวัลหรือผลตอบแทนแก่ผู้เข้าร่วมอย่างไรบ้าง โดยเชื่อกันว่ามนุษย์เข้าร่วมทางการเมืองเพื่อสนองความต้องการต่างๆ ของเขา เช่น อำนาจ การแข่งขัน ความสำเร็จ ความวิตกกังวล ความก้าวร้าว รุนแรง เงินทอง ศักดิ์ศรี สถานภาพทางสังคม การยอมรับจากสังคม ฯลฯ กล่าวโดยสรุปต่อความต้องการต่างๆ เป็นแรงผลักดันให้บุคคลเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง นอกจากนี้ในแง่ของคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ (personality traits) ซึ่งส่วนมากเป็นสิ่งที่บุคคลได้รับ

จากการเรียนรู้นั้น พบว่า มีคุณลักษณะทางบุคลิกภาพบางอย่างมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงบวก เช่น ลักษณะความเป็นคนชอบเด่นหรือชอบเป็นผู้นำลักษณะความเป็นผู้ที่รู้จักรับผิดชอบต่อสังคมและมีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง ซึ่งผู้ที่มีคุณลักษณะเหล่านี้ มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่ขาดคุณลักษณะดังกล่าว

3) ตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (the political environment) เป็นที่กล่าวกันเสมอว่าสิ่งแวดล้อมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง อาทิ ปัจจัยที่เกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมือง แต่สถานการณ์บางอย่างส่งผลให้การมีส่วนร่วมน้อยลง ได้แก่

(1) ระบบพรรคการเมือง (the party system) โดยพรรคการเมืองเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดในบรรดาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปของการเลือกตั้ง ซึ่งพรรคการเมืองจะแสดงบทบาทที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรกจะแสดงบทบาทในลักษณะของการแสดงออกซึ่งความรู้สึก (expressive) โดยจะทำให้สมาชิกของพรรคมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (the feeling of belonging) มีความรู้สึกที่จะต่อต้านผู้ที่อยู่ตรงข้ามหรือต่างพรรคอีกประการหนึ่งคือ เป็นเครื่องมือ (instrumental) เพื่อให้พรรคถึงวัตถุประสงค์บางอย่าง ซึ่งในบทบาทนี้พรรคการเมืองต้องทำหลายอย่าง เช่น ติดต่อกับและช่วยในการลงทะเบียนให้แก่ผู้ออกเสียงเลือกตั้ง (voter) จัดการในเรื่องการรณรงค์หาเสียง เป็นต้น

(2) การรณรงค์หาเสียง (the campaign) กล่าวคือ พรรคการเมืองจะพยายามชักจูงให้ประชาชนไปเลือกตั้งพรรคของตนโดยใช้วิธีการรณรงค์หาเสียงแบบต่างๆ

(3) ประเด็นและอุดมการณ์ทางการเมือง (issues and ideology) ผลการวิจัยจำนวนมากระบุว่า การมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับความเอาใจใส่ทางการเมือง (political awareness) ซึ่งทำให้บุคคลมีความรู้ทางการเมืองอย่างแท้จริง และมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมทางการเมืองสูง โดยการที่บุคคลจะมีความเอาใจใส่ต่อการเมืองได้นั้น จะต้องมีความสนใจในเรื่องทางการเมืองด้วย ถ้าบุคคลมีความสนใจการเมืองก็อยากที่จะทำให้เขตติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่เรื่อยๆ ความเอาใจใส่ทางการเมืองสูง สามารถที่จะเอาค่านิยมทางสังคมของเขาไปเกี่ยวพันกับความคิดเห็นทางการเมืองสูง สามารถที่จะเอาค่านิยมทางสังคมของเขาไปเกี่ยวพันกับความคิดเห็นทางการเมืองของเขาดีกว่ามีระบบความเชื่อหรืออุดมการณ์ทางการเมืองที่มั่นคง ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญอย่างถูกต้อง

(4) ประเด็นทางการเมืองเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ถึงแม้ประชาชนอาจจะไม่สนใจประเด็นที่ถูกนำมากล่าวถึงในการเลือกตั้ง แต่บางประเด็น โดยเฉพาะประเด็นที่เด่นๆ ที่ประชาชนรู้จักและเกี่ยวข้องจะเป็นแรงผลักดันให้ประชาชนโดยเฉพาะผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากขึ้น ในหลักการแล้วประเด็นทางการเมืองเกือบทุกประเด็นสามารถช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมทางการเมืองได้แต่ในทางปฏิบัติประเด็นทางการเมืองที่แคบหรือเป็นวิชาการจะไม่สามารถเรียกร้องความสนใจจากสาธารณชนได้นัก ซึ่งประเด็นทางการเมืองที่สามารถแบ่งเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น สวัสดิการสังคม ค่าจ้างขั้นต่ำ เป็นต้น ซึ่งเป็นประเด็นที่ประชาชนสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้นและอาจจะเห็นผลได้ชัดเจน ส่วน (style issue) เป็นประเด็นทางการเมืองที่เกี่ยวกับโวหารหรือสไตล์ เช่น สิทธิเสรีภาพ ปัญหา

เกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งมีความซับซ้อนและเป็นนามธรรมมากกว่าดังนั้นจึงเป็นที่ดึงดูดประชาชนน้อยกว่าประเด็นแรก

มิลเบรท (Milberath, 1977, pp. 23-86) ได้อธิบายไว้ ดังนี้

1) กฎเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการเมือง เช่น กฎเกี่ยวกับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งบุคคลที่ไม่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีแนวโน้มที่จะไม่เข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ และผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็ได้หมายความว่า จะเข้าร่วมทางการเมืองเสมอไป ผู้ที่ไม่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเพราะไม่มีคุณสมบัติ เช่น อ่านหนังสือไม่ได้ เพศหญิง อายุไม่ถึง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีสิ่งกีดขวางการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองตามกฎหมาย เช่น ความต้องการหลักแหล่งที่อยู่อาศัย ภาษี การลงคะแนนหรือการดำเนินการเลือกตั้ง เป็นต้น สถาบันทางการเมืองโดยเฉพาะระบบพรรคการเมืองยังมีการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองมากเท่าไร อัตราการมีส่วนร่วมทางการเมืองยิ่งสูงขึ้น เพราะพรรคการเมืองจะพยายามใช้วิธีการต่างๆ เพื่อสร้างความพึงพอใจเป็นที่ประทับใจแก่ผู้เลือกตั้ง โดยการตอบสนองผลประโยชน์ต่อประชาชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และให้ผลประโยชน์ต่อประชาชนส่วนใหญ่ เพื่อให้ฐานพรรคการเมืองกว้าง จะเป็นประโยชน์ต่อพรรคการเมืองในการลงคะแนนเสียงให้พรรคลักษณะการเลือกตั้ง ปัจจัยสำคัญที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้ง คือ ความรู้สึกที่มีต่อการเลือกตั้ง บุคคลมีแนวโน้มที่จะเลือกตั้งเพราะเขารู้สึกว่าเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนั้นยังมีปัจจัยอื่นๆ อีก เช่น ความเข้าใจในการเลือกผู้สมัคร การโฆษณาสื่อสาร ตลอดจนเขตการเลือกตั้งที่ชัดเจน เป็นต้น

2) กฎเกณฑ์เกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นตัวแปรเป็นรูปธรรมและมองเห็นได้ชัดเจนมากที่สุด นอกจากนี้ตัวแปรทางด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมยังเป็นตัวแปรต้น (independent variable) ของตัวแปร (ที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอื่นๆ อีกด้วย) เช่น ความเชื่อ ค่านิยม บุคลิกภาพทางการเมืองทัศนคติทางการเมือง และได้ค้นพบอีกว่า มีปัจจัยแทรกอยู่ 3 ปัจจัยระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

(1) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชุมชนพัฒนาที่ละเล็กทีละน้อยจากการมีคู่

(2) การมีความรับผิดชอบในการทำงาน

(3) ความต้องการมีครอบครัว ด้วยวิธีการเดียวกันนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เริ่มขึ้นและเพิ่มขึ้นทีละเล็กทีละน้อยตามการเพิ่มขึ้นของอายุระดับสูงสุดอยู่ที่อายุ 35-40 ปี สำหรับพวกเด็กหนุ่มสาวที่ยังโสดนั้นมักจะปลื้มตนเองออกมาจากการเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชุมชนของตนและเมื่อขาดโอกาสในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากนี้พวกคนแก่พวกทุพพลภาพก็มักจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองลดน้อยลง แต่ในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกระบบ เช่น การประท้วง การเดินขบวนตลอดจนการก่อการจลาจล ผู้เข้าร่วมมากที่สุด ได้แก่ คนที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว เหตุที่เป็นดังนี้อาจจะเป็นเพราะคนหนุ่มสาวมักใช้เวลาอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกนักศึกษาและคนตกงาน มีความรู้สึกปฏิเสธบรรทัดฐานของชุมชน มีความคิดที่จะแก้แค้นต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมอย่างสม่ำเสมอ และต้องการปฏิรูประบบเพื่อให้พวกเขาได้มีโอกาสเข้ามีส่วนร่วม

สรุปแล้วการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจมองได้ทั้งในระดับมหภาค (macro level) และระดับจุลภาค (micro level) กล่าวคือ ในระดับมหภาคจะเป็นหน่วยทางสังคมขนาดใหญ่ เช่น ชาติ เป็นหน่วยวิเคราะห์ ส่วนระดับจุลภาคเน้นปัจเจกบุคคลและพฤติกรรมด้านการเมืองเป็นหน่วยวิเคราะห์

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่าทำไมปัจเจกชน หรือกลุ่มชนจึงเข้าร่วมและไม่เข้าร่วมทางการเมือง เข้าร่วมเพื่ออะไร และอย่างไร โดยทั้งสองท่านจะเน้นการศึกษาในระดับจุลภาคมากกว่าระดับมหัพภาค

มิลเบรท และโกล์ (Milbreth & Goel, 1977, pp. 23-42) ได้แบ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1) สิ่งเร้าทางการเมือง (political stimuli) อธิบายว่า ก่อนที่การกระทำทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้นั้นบุคคลจะต้องค่อยๆ ได้รับสิ่งเร้าจากสิ่งแวดล้อม สิ่งเร้าทางการเมืองนี้ เช่น การพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง การได้รับข่าวสารข้อมูลได้ง่ายหรืออยู่ในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง บางรูปแบบ เป็นต้น ซึ่งทั้งสองได้รวบรวมผลศึกษาของนักวิชาการหลายท่านและในหลายประเทศพบว่า

(1) บุคคลที่ได้รับสิ่งเร้าทางการเมืองมากพอใด ยังมีแนวโน้มว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและจะเข้าไปในลักษณะที่ลึกมากขึ้นเท่านั้น

(2) บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองอย่างไม่เป็นทางการจะมีแนวโน้มว่าจะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่นๆ มากกว่าพวกที่ไม่มีการพูดคุยเรื่องการเมือง

(3) คนชั้นกลางมักจะได้รับสิ่งเร้าทางการเมืองมากกว่าชนชั้นกรรมกร

(4) เหตุที่บุคคลมีแนวโน้มที่จะติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่มีระดับการศึกษาเท่าเทียมกันและโดยเหตุที่บุคคลที่มีการศึกษาสูงจะเข้าไปเกี่ยวข้องและพูดคุยในเรื่องการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีการศึกษาสูงมักพบกับสิ่งเร้าเกี่ยวกับการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีการศึกษาต่ำ

(5) เมื่อบุคคลยิ่งพอใจในพรรคการเมืองหรือผู้สมัครการเมืองใด มักจะมีสิ่งเร้าทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่ไม่รู้จักพรรคใดหรือผู้สมัครคนใด

2) ปัจจัยส่วนบุคคล (personal factors) แยกปัจจัยส่วนบุคคลออกเป็น 5 ปัจจัย ได้แก่ ทศบุคคล (attitudes) ความเชื่อ (beliefs) ลักษณะบุคลิกภาพ (personality traits) การสืบลักษณะมิสยจากบิดามารดา (heredity) และความต้องการในเชิงจิตวิทยา (psychological needs) กล่าวคือ

(1) บุคคลที่มีความสนใจ และห่วงใยในเรื่องการเมืองมีแนวโน้มจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองขึ้น

(2) บุคคลที่รู้สึกในความสามารถของตนนั้นมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองมากกว่าบุคคลที่ไม่รู้สึกเช่นนี้

(3) บุคคลที่มีสถานภาพเศรษฐกิจสังคมสูงโดยเฉพาะมีระดับการศึกษาสูงมีแนวโน้มในทางจิตวิทยาว่าจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองมาก

(4) บุคคลที่มีความผูกพันหรือพอใจในพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองใด ๆ มีแนวโน้มว่าจะกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง

(5) บุคคลที่มีความรู้สึกตระหนักในหน้าที่ของพลเมืองจะมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่ไม่รู้สึกเช่นนี้

(6) บุคคลที่มีบุคลิกภาพชอบออกสังคมจะมีแนวโน้มที่จะเข้าสู่การเมืองมากกว่าบุคคลที่ไม่มีบุคลิกภาพชอบออกสังคม

3) สิ่งแวดล้อมทางการเมือง (political setting) ประกอบด้วย

(1) กฎของการเลือกตั้ง เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง ความถี่ของการเลือกตั้ง หรือจำนวนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะมีผลกระทบต่อแนวโน้มของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

(2) สถาบันทางการเมืองโดยเฉพาะระบบพรรคการเมือง กล่าวคือ ระบบพรรคการเมืองจะมีผลกระทบต่อแบบแผนและอัตราของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งงานวิจัยหลายงาน พบว่า ยิ่งพรรคการเมืองมีการแข่งขันกันมากอัตราของการมีส่วนร่วมก็จะยิ่งสูงขึ้น กล่าวคือ การแข่งขันของพรรคการเมืองน่าจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วม โดยการกระตุ้นความสนใจในการที่จะมีผลกระทบต่อผลที่ออกมา ซึ่งการแข่งขันของพรรคการเมืองไม่ทำให้ประชาชนเกิดความสนใจและไม่เกิดความรู้สึกถึงความมีประสิทธิภาพ การแข่งขันก็อาจจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

(3) ลักษณะของการรณรงค์หาเสียง การเลือกตั้งกับการหาเสียงเป็นของคู่กันที่ใดมีการเลือกตั้งที่นั้นย่อมมีการหาเสียงและเมื่อใดที่มีการห้ามหาเสียงในด้านกว้างแบบเปิดเผยเมื่อนั้นย่อมมีการหาเสียงในด้านลึกและปิดลับซึ่งเท่ากับเป็นการสนับสนุนให้มีการซื้อสิทธิขายเสียงกันโดยปริยาย ขณะเดียวกันการอนุญาตให้ผู้สมัครจัดทำโปสเตอร์ แผ่นพับและบัตรเยี่ยมบ้าน คือ การอนุญาตให้หาเสียงแบบเปิดเผยตามหลักวิชาการการรณรงค์เลือกตั้ง แต่เป็นการอนุญาตเพียงส่วนเดียวและเป็นส่วนที่เน้นการใช้สื่อเอกสารด้วยการจำกัดรูปแบบและเนื้อหาส่งมาในกรอบคิด และภาษาของการแนะนำประวัติและผลงานแทนภาษาการหาเสียงด้านกว้างในลักษณะของการเล่นคำและเลี้ยงบาลีที่สะท้อนความไร้เดียงสา และหรืออคติทางปัญญาต่อการหาเสียงเลือกตั้งว่าเป็นพฤติกรรมที่ทุจริตมากกว่าสุจริต ตามข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่การหาเสียงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกว้างแบบเปิดเผยไม่ว่าจะด้วยสื่อเอกสารหรือสื่อวาจาก็ตาม มักจะเน้นเรื่องสุจริตมากกว่าทุจริตและหากเป็นการทุจริตในลักษณะของการพูดเท็จแสดงหลักฐานเท็จ ก็เป็นเรื่องที่จับผิดได้ง่าย ส่วนการทุจริตซื้อขายเสียงและทุจริตลงคะแนนเสียงนั้น เป็นเรื่องที่จับผิดได้ยากกว่าการทุจริตหาเสียงและเป็นเรื่องที่ร้ายแรงกว่าถ้าจะพูดเป็นภาษาต่างๆ ก็คือ หาเสียงแบบตายแต่ก็มาถูกซื้อและหรือถูกโกงคะแนนในที่สุด การมองการหาเสียงว่าเป็นการทุจริตเลือกตั้งเป็นการมองอย่างไม่จำแนก และหากมีการจำแนกก็ยังถูกบดบังด้วยอคติทางปัญญาที่ตีขลุมว่าเป็นการทุจริตเลือกตั้งที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับการทุจริตซื้อขายเสียงอย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ปัจจัยทั้ง 3 ส่วนนี้มีความสัมพันธ์กันไม่สามารถแบ่งแยกกันได้อย่างชัดเจน เช่น การพิจารณาคุณภาพของการเลือกตั้ง ไม่สามารถแยกออกจากสถาบันทางการเมืองได้ และสถาบันทางการเมืองก็เป็นส่วนกิจกรรมในการรณรงค์ต่างๆ เป็นต้น

4) สถานะทางสังคม (social position) ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ถิ่นที่อยู่อาศัย เพศ อายุ ศาสนา เชื้อชาติ ฯลฯ ปัจจัยต่างๆ นี้เป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในเชิงปริมาณ เนื่องจากเป็นตัวแปรที่สามารถเห็นได้ชัดและวัดได้ง่าย อย่างไรก็ตามสถานะทางสังคมไม่ได้ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงแต่จะเป็นตัวแปรที่สนับสนุนตัวแปรทางด้านทัศนคติและบุคลิกภาพทั้งสองได้รวบรวมข้อค้นพบจากการวิจัยหลายผลงาน พบว่า

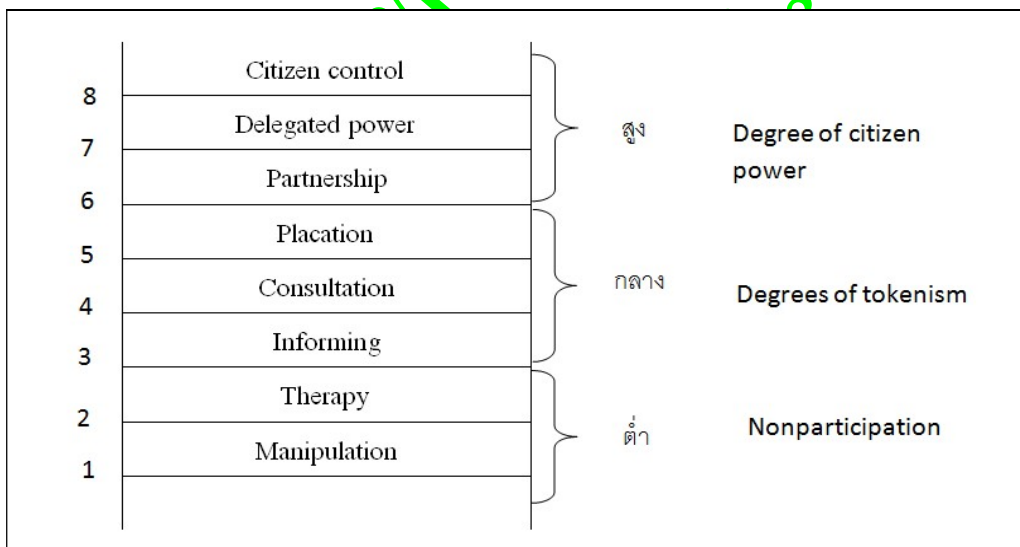
- (1) บุคคลที่อยู่ใกล้ศูนย์กลางของสังคมมีแนวโน้มว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่อยู่ห่างไกล
- (2) บุคคลที่อยู่ในชนชั้นสูงขึ้นไป มีแนวโน้มว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่ชนชั้นต่ำกว่า
- (3) บุคคลยิ่งมีการศึกษาสูงมีแนวโน้มว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีการศึกษาต่ำกว่า
- (4) บุคคลที่มีฐานะดีมีแนวโน้มว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีฐานะด้อยกว่า
- (5) ชาวชนบทมักจะมีความตื่นตัวทางการเมืองน้อยกว่าชาวเมือง
- (6) บุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์การมักจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง
- (7) บุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนใดเป็นเวลานานมีแนวโน้มว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

แนวความคิดของ แมคคอสกี, มิลเบรท และโกล์ (Mc Closkey, Milbrath & Goel) สามารถสังเกตได้ว่ามีความคล้ายคลึงกัน ถึงแม้ว่าปัจจัยแต่ละประเภทมีชื่อเรียกชื่อไม่เหมือนกัน แต่โดยเนื้อหาแล้วใกล้เคียงกัน เช่น ปัจจัยด้านสถานะทางสังคม (social position) ของมิลเบรท และโกล์ กับตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม (the social environment) ของแมคคอสกี ซึ่งได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ อายุ เพศ เชื้อชาติ ศาสนา ฯลฯ หรือในปัจจุบันทางด้านจิตวิทยาไม่ว่าจะเป็นทัศนคติ ความเชื่อ แรงจูงใจต่างๆ ตลอดจนปัจจัยทางการเมืองทั้งในด้านของสิ่งเร้าทางการเมือง (political stimulation) และสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (political setting) ของมิลเบรท และโกล์กับตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (the political environment) ของ แมคคอสกี ล้วนกล่าวถึงปัจจัยทางการเมืองต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสิ้น

เชอรี อาร์ อาร์นสไตน์ (Sherry R Arnstein, 1969, pp. 216-224) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับขั้นตอนแห่งการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ใน ladder of citizen participation ในปี 1969 ว่าการโต้แย้งที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงในวงกว้างของการมีส่วนร่วมของประชาชน การตรวจสอบของประชาชนและการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมที่สุดของคณาจารย์ สิ่งเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วเป็นแต่ไม่เพียงสิ่งที่พูดกันในแง่ของวาทศิลป์ที่ไม่ค่อยจะเป็นที่สนุกรสนานเท่าใดนักแถมยังเป็นวาทกรรมในการใช้ถ้อยคำที่สวยสดงดงาม แต่ก็ได้สร้างความเข้าใจผิดขึ้นต่อประชาชนอีกด้วย ในการที่จะเร่งเร้าให้มีการเจรจาพูดคุยกันแบบซัดแจ้งและชัดเจนเพื่อให้เกิดประโยชน์ของสังคมแห่งความเป็นจริงนั้น จะต้องมีการนำเสนอการรวมกลุ่มของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการนำเอาตัวอย่างจาก 3 โครงการของสังคมภาครัฐมาใช้ กล่าวคือ การพัฒนาปรับปรุงเมืองการขจัดความยากจนและการจัดตั้งเมืองตัวอย่าง

แนวคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมิใช่เป็นเรื่องยุ่งยากและไร้สาระแต่อย่างใดก็เปรียบเสมือนกับการรับประทานผักขมนั่นเอง ซึ่งมักจะไม่มีใครออกมาต่อต้านในด้านของหลักการ เพราะมันเป็นสิ่งที่เกิดประโยชน์แก่ทุกคน การที่ประชาชนนั้นมีส่วนร่วมในการปกครองของรัฐบาลของเขานั้น ทางทฤษฎีแล้วถือว่าเป็นพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามในเมื่อหลักการต่างๆ ไม่ได้รับการยอมรับและมีการตอบรับโดยมีพลเมืองต่างผิวสี ต่างเชื้อชาติ

ต่างเผ่าพันธุ์ ที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นชนชาติแม็กซิกัน อเมริกัน โปรโตริกัน อินเดียแดง เอสกิโม และชาวผิวขาวก็ตามทำให้เกิดปรากฏการณ์ แบ่งแยกสีผิวของประชาชน แบ่งแยกชาติพันธุ์และอุดมการณ์ของประชาชน ตลอดแนวคิดที่แตกต่างกันทางการเมืองของสังคม ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประชาชนเหล่านั้นพบกับความเข้มข้นของการไร้อำนาจมาเป็นเวลายาวนาน ในด้านของความไม่เสมอภาคในสังคมความอยู่ดีธรรมในชีวิตประจำวันแก่สังคมเหล่านี้ จึงส่งผลให้มีคำถามตามมาว่าอะไร คือ แก่นแท้ของการมีส่วนร่วมของประชาชน และอะไรคือ ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับ กฎเกณฑ์ของสังคมที่มีอยู่ทุกวันนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนก็คืออำนาจของประชาชนในสังคม ปัจจุบันนั้นจะไม่มีใครสามารถที่จะคุมอำนาจได้อย่างเบ็ดเสร็จ ดังที่ได้สร้างความเข้าใจผิดในรูปแบบของ วาทศิลป์ ซึ่งทั้งนี้รวมถึงประธานาธิบดีของประเทศมหาอำนาจ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาอีกด้วย เซอร์ อาร์ อาร์นสไตน์ (Sherry R Arnstein, ได้ตอบคำถามของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นคืออะไร และเธอได้อธิบายไว้อย่างชัดเจนว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นก็คือการมีอำนาจที่แท้จริงของ ประชาชนทุกคนนั้นมีสิทธิเท่าเทียมกันมีสิทธิและเสรีภาพในการใช้ชีวิตร่วมกับสังคม ซึ่งในปัจจุบันนั้น ประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นไม่ได้รับโอกาสและยังถูกมองข้ามในการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยปราศจากการกระจายอำนาจสู่ประชาชนนั้น นับเป็นกระบวนการที่ไร้ค่าเป็นอย่างยิ่ง ดังภาพ

ภาพ 2 บันได 8 ขั้นของการมีส่วนร่วมของประชาชน
ที่มา: (Sherry R Arnstein, 1969, pp. 216-224)

- บันไดแปดขั้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ประกอบด้วย
- (1) การยักย้ายถ่ายเทกุสโลบาย
 - (2) การบำบัด
 - (3) การแจ้งให้ทราบ

- (4) การปรึกษาหารือ
- (5) การลอบประโลม
- (6) การเป็นหุ้นส่วน
- (7) การได้รับมอบอำนาจ
- (8) อำนาจการตรวจสอบและควบคุมของประชาชน

มีประชาชนอีกจำนวนไม่น้อยที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงของ 8 ขั้นตอนนี้โดยเฉพาะในทางปฏิบัติที่มีการเปลี่ยนแปลงกันอยู่เสมอของการมีส่วนร่วมของประชาชนอันมีนัยสำคัญอีกมาก

1) การเปลี่ยนเพื่อความเหมาะสม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นจะถูกกำหนดไว้บนตรรกะของคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือคณะที่ปรึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้ความรู้ และความช่วยเหลือต่างๆ แทนที่จะเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง มายากลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน แรกเริ่มเกิดจากการปรับปรุงและพัฒนาเมือง ในเมื่อมีกลุ่มชนชั้นที่ได้ถูกรับเชิญให้มามีส่วนร่วมในการบริการประชาชน โดยเจ้าหน้าที่การเคหะและได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน ตัวแทนของประชาชนคือ คณะกรรมการที่ปรึกษาประชาชน และมาายจุดประสงค์อีกอย่างหนึ่งของการจัดการเปลี่ยนแปลงเพื่อความเหมาะสมก็คือ การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการที่ปรึกษาเพื่อชนกลุ่มน้อย โดยทางทฤษฎีแล้วก็คือเป็นการดูแลปกป้องผลประโยชน์และสิทธิตามรัฐธรรมนูญของชนผิวดำในโครงการการพัฒนาปรับปรุงเมืองแต่ในมุมมองของภาคปฏิบัติแล้ว คณะอนุกรรมการที่ปรึกษาก็เปรียบเสมือนผู้ปกครองของคณะกรรมการที่ปรึกษานั้นเอง ในการปฏิบัติหน้าที่นั้นมักจะดำเนินการด้วยจดหมายเป็นส่วนใหญ่ไม่มีการทำงานหรือประสานงานกันอย่างจริงจัง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเปรียบเสมือนเป็นการเผื่อรอคอยวันและเวลาที่เหมาะสมของโครงการพัฒนาปรับปรุงเมืองที่กำลังจะมาถึงมากกว่าการประชุมของคณะกรรมการที่ปรึกษาแต่ละครั้งก็มักจะเน้นในเรื่องการให้ความรู้แก่ประชาชน การชักชวนให้ประชาชนมีส่วนร่วมและการให้คำแนะนำต่างๆ แก่ประชาชน โดยเฉพาะในเรื่องของการเดินหน้าโครงการที่ไม่ให้มีการถอยหลังหรือล้มเลิกแต่อย่างใด รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวนี้ ได้ถูกนำมาปฏิรูปและพัฒนาใช้กับโครงการอื่นๆ และได้ครอบคลุมแพร่กระจายไปสู่คนจนอีกด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากหน่วยงานประสานงานชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มที่ปรึกษาชุมชน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ไม่มีอำนาจอะไรมากนัก หน่วยงานประสานงานชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้แต่งตั้งนั้น จะทำหน้าที่เป็นตัวตั้งตัวตีในการที่จะให้หน่วยประสานงานชุมชนท้องถิ่นกลุ่มที่ปรึกษาชุมชน พิสูจน์ให้เห็นว่าสามัญชนหรือประชาชนระดับรากหญ้าก็มี ความเกี่ยวข้องกับโครงการต่างๆ แต่แท้ที่จริงแล้วไม่ว่าจะเป็นโครงการใดก็ตามมักจะไม่มีที่ปรึกษาหารือกับ “ประชาชน” แต่อย่างใดหรือไม่ได้อธิบายให้ประชาชนเห็นในที่ประชุมให้ทราบอย่างชัดเจนแต่อย่างใด เพียงแต่เป็นการพูดที่เน้นหนักไปถึงเรื่องเราต้องการลายเซ็นจากท่านสำหรับการก่อสร้างอาคารใหญ่ที่มีความพร้อมทางด้านการแพทย์จากกระทรวงสาธารณสุขมีทั้งนี้ทั้งนั้นที่จากหน่วยงานด้านสังคม ตลอดจนมีทั้งผู้เชี่ยวชาญจากกรมแรงงานจะมาทำงานกับพี่น้องประชาชนภายในอาคารหลังนี้ร่วมกัน อย่างไรก็ตามประชาชนส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดไม่เคยได้รับคำชี้แจงจากองค์กรที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใดเลย ว่า ต้นทุนของการก่อสร้างอาคารหลังนี้นั้น มากน้อยแค่ไหน ชาวบ้านมีได้รับคำอธิบายถึงสิ่งที่จะต้องเข้าแถวเหยียดเหมือนเดิม และเจ้าหน้าที่ก็เป็นเจ้าหน้าที่ชุดเดิมหน้าเดิม ไม่เคยมีใครสอบถามเลยและก็ไม่ค่อยมีคำตอบอีกด้วยว่าในชุมชนนั้นเขามี

ความต้องการอาคารหลังใหม่แค่ไหนหรือไม่ และก็ไม่มีการรู้อีกด้วยว่าผู้ที่จะมาเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างอาคารแห่งนี้นั้น มีความเกี่ยวพันในฐานะน้องเขยของนายกเทศมนตรี สรุปลแล้วประชาชนควรได้รับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนของเขา และการสร้างอาคารหลังใหม่นั้น เป็นการตอบสนองความต้องการของพวกเขาเหล่านั้นจริงหรือไม่

2) การบำบัด ยกตัวอย่างให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา ในมลรัฐเพนซิลเวเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ว่ามีพ่อคนหนึ่งได้นำเด็กทารกที่กำลังป่วยหนักคนหนึ่ง ไปพบหมอที่ห้องฉุกเฉินของโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในรัฐดังกล่าว ซึ่งแพทย์หนุ่มที่กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ นั้น ได้บอกให้พ่อพาเด็กทารกกลับบ้านแล้วให้นำน้ำตาลผสมกับน้ำให้ทารกดื่ม แต่ทารกนั้นไม่สามารถที่จะทนทุกข์ทรมานต่ออาการป่วยได้และก็ได้เสียชีวิตลงในบ่ายวันนั้นด้วยโรคปอดบวมและสภาวะการขาดน้ำ หลังจากนั้นพ่อของทารกก็ได้นำความไปแจ้งกับคณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ชุมชนท้องถิ่น แทนที่คณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ชุมชนท้องถิ่นจะเร่งรีบจัดตั้งอนุกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง เพื่อหาแนวทางปกป้องเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคตหรืออาจจะเป็นข้อบกพร่องของทางโรงพยาบาล และควรที่จะได้รับการปรับปรุงแก้ไขต่อไป แต่คณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ชุมชนท้องถิ่นได้เชิญพ่อของทารกที่เสียชีวิตนี้ไปฟังการบรรยายเรื่องการบำบัด ที่จัดขึ้นโดยคณะกรรมการชุดนี้ โดยได้เน้นพูดถึงเรื่องของการดูแลเด็กของผู้ปกครอง พร้อมได้ให้คำมั่นสัญญากับพ่อของทารกว่า จะมีเจ้าหน้าที่โทรแจ้งไปยังโรงพยาบาลแล้วจะเรียนให้ทางโรงพยาบาลทราบว่า จะไม่ให้มีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอีกเหตุการณ์คล้ายกันแบบนี้เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จ่อมปลอมทั้งสิ้น

3) การแจ้ง คือ การแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ และทางเลือกต่างๆ ของประชาชนนั้น อาจจะเป็นก้าวแรกที่สำคัญที่สุดของประชาชน อย่างไรก็ตาม ถ้าหากว่ามีการเน้นถึงเรื่องการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารแบบทางเดียวจากเจ้าหน้าที่สู่ประชาชนที่ปราศจากช่องทางของข้อมูลตอบกลับและไม่มีอำนาจในการต่อรอง ซึ่งภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้โดยเฉพาะในการรับข้อมูลข่าวสารที่ล่าช้าทำให้ประชาชนนั้น ขาดโอกาสหรือมีโอกาสน้อยต่ออิทธิพลและผลที่จะได้รับของโครงการที่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อผลประโยชน์ของพวกเขา ซึ่งเครื่องมือที่นำมาใช้ในการสื่อสารข้อมูลทางเดียวก็คือ แผ่นพับ ไปสเตอร์ สื่อสารมวลชนและการตอบข้อซักถาม ตัวอย่างของการประชุมที่เกิดขึ้นของเมืองตัวอย่าง ที่เมืองโพรวิเดนซ์ มลรัฐโรดไอแลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ภายใต้หัวข้อเรื่องสนามเด็กเล่น จำนวน 6 แห่ง ในพื้นที่นั้นประกอบด้วยประชากรครึ่งหนึ่งเป็นชาวผิวขาวและอีกครึ่งหนึ่งเป็นชาวผิวดำ ตัวแทนของประชากรชาวผิวดำหลายคนได้ตั้งข้อถึงการที่อนุญาตให้มีสนามเด็กเล่นจำนวน 4 แห่ง ให้กับชนผิวขาวเพียง 2 แห่ง ให้กับชนผิวดำเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นได้อธิบายข้อซักถามเป็นเวลาหลายชั่วโมง โดยมุ่งเน้นไปทางด้านเทคนิคส่วนใหญ่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่อตารางฟุตและพื้นที่ที่จะทำการก่อสร้างสนามเด็กเล่นมากกว่าซึ่งเป็นที่ยืดหยุ่นและพอสรุปได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ นั้น ไม่เข้าใจถึงคำอธิบายของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและผู้จัดการสำนักงานทางด้านโอกาสทางเศรษฐกิจนั้นก็มองว่ายังมีทางเลือกอื่นๆ อยู่ ซึ่งที่จริงแล้วเงินสนับสนุนที่จะมาจากงบประมาณที่สามารถสร้างความเสมอภาคขึ้นได้ หลังจากมีการพูดจากันเป็นที่เข้าใจเรียบร้อยแล้ว ประชาชนก็ยอมรับข้อมูล ที่ได้รับการยืนยันจากผู้ที่เกี่ยวข้องและท้ายที่สุดก็ยอมให้เจ้าหน้าที่สร้างสนามเด็กเล่น จำนวน 4 แห่ง ให้กับชนผิวขาว

4) การปรึกษา คือ การเชิญชวนและการนำความคิดเห็นของประชาชนมามีส่วนร่วม ก็เสมือนกับเป็นการแจ้งให้ประชาชนทราบนั่นเองซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนที่สมบูรณ์แบบ แต่ถ้าไม่นำการปรึกษาหารือมารวมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนก็เปรียบเสมือนตั้งเป็นการขาดขั้นตอนและไร้ประสิทธิผลซึ่งเป็นเรื่องที่น่าละอายเป็นอย่างยิ่ง แนววิธีที่นำมาใช้บ่อยครั้งกับการปรึกษาหารือของประชาชนก็คือ การสำรวจทัศนคติ ความคิดเห็น รวมถึงการประชุมร่วมของผู้อยู่อาศัยในท้องถิ่นและการมีประชาพิจารณ์ ตัวอย่างการสำรวจทัศนคตินั้นเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัด ซึ่งผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัดนี้ค่อนข้างที่จะไม่ค่อยพอใจต่อการสำรวจมากนัก โดยเฉพาะเกี่ยวกับด้านปัญหาต่างๆ และความหวังของชาวบ้านซึ่งพวกเขาจะต้องตอบคำถามสัปดาห์ละหลายครั้งดังตัวอย่างที่มีหญิงคนหนึ่งได้กล่าวว่า ไม่มีอะไรดีขึ้นเลยกับคำถามที่ไร้สาระเช่นนั้น เว้นเสียจากผู้สำรวจนั้นได้รับคำตอบแทนในการสำรวจชั่วโมงละ 3 หรือ 5 นาที ซึ่งส่งผลให้ผู้หญิงคนนี้ไม่สามารถซักเสื้อผ้าสำเร็จได้ในวันนั้น ในชุมชนบางแห่งก็ไม่พอใจกับคำตอบแทนในการสัมภาษณ์ของ การวิจัยการสำรวจทัศนคตินั้นมิได้เป็นการชี้ให้เห็นถึงแนวคิดของชุมชนแต่อย่างใด การสำรวจครั้งแล้วครั้งเล่าโดยใช้งบประมาณของกองทุนหมู่บ้านต่อต้านความยากจนได้บันทึกว่าแม่บ้านคนจนส่วนใหญ่จำเป็นต้องการสนามเด็กเล่นเพื่อเด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสมาวิ่งเล่นกันอย่างปลอดภัย ซึ่งแม่บ้านเหล่านี้ก็ได้ตอบข้อซักถามโดยขาดความรู้ ขาดความเข้าใจของทางเลือกของพวกเขา พวกเขาได้สันนิษฐานว่าถ้าพวกเขาได้เรียกร้องในสิ่งเล็กๆ เขาอาจจะได้รับเพียงบางสิ่งบางอย่างบางส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนของเขาเท่านั้น ซึ่งแท้ที่จริงแล้วถ้าแม่บ้านเหล่านี้ทราบถึงข้อเท็จจริงของทางเลือกของแผนการประกันสุขภาพที่ไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายแต่อย่างใดที่เป็นทางเลือก แม่บ้านเหล่านี้ก็จะอาจจะไม่นำเอาเรื่องสนามเด็กเล่นมาเป็นข้อเรียกร้องที่เป็นความหวังที่สูงของพวกเขาอย่างแน่นอน การประชุมของผู้อยู่อาศัยในท้องถิ่นนั้น มีตัวอย่างให้เห็นได้ชัดจากการประชุมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อปรึกษาหารือกับประชาชนเกี่ยวกับการนำเสนอเมืองตัวอย่าง ที่ใช้งบประมาณเงินสนับสนุนท้องถิ่นสมาชิกของสมาคมผู้ปกครองที่เมืองฮิลล์ต้องการทราบว่าทำไมชาวบ้านจึงไม่มีส่วนร่วมในการร่างการนำเสนอนี้ ซึ่งผู้อำนวยการคณะกรรมการประสานงานชุมชนท้องถิ่นที่มีชื่อว่า นายสปริทซ์ ก็ได้อธิบายให้เห็นว่ามันเป็นเพียงการนำเสนอเพื่อการขอเงินสนับสนุนจากส่วนกลาง ซึ่งเมื่อส่วนกลางได้อนุมัติเงินสนับสนุนเรียบร้อยแล้ว ชาวบ้านก็จะมีส่วนร่วมในการวางแผนอย่างจริงจัง ซึ่งมีผู้สังเกตการณ์คนหนึ่งร่วมนั่งฟังการประชุมอยู่ด้วยได้สรุปการประชุมครั้งนี้ไว้ว่า นายสปริทซ์ และนายเมล อาดัมส์ ได้ดำเนินการประชุมด้วยตนเองปราศจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้แทนชาวบ้านที่เมืองฮิลล์ นายสปริทซ์ ได้ชี้แจงให้ชาวบ้านจำนวนกว่า 300 คน ที่นั่งประชุมร่วมอยู่ในห้องประชุมใหญ่แห่งนี้เปรียบเสมือนตั้งเป็นตัวอย่างของการมีส่วนร่วมของการวางแผน แต่เมื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าเมื่อมีความไม่พอใจของผู้เข้าร่วมประชุม นายสปริทซ์ ได้สั่งการให้มีการลงคะแนนของแต่ละหัวข้อเรื่อง ซึ่งนายสปริทซ์ ได้กล่าวในที่ประชุมว่า ขอให้ท่านยกมือถ้าท่านเห็นด้วยกับคลินิกด้านสุขภาพ สรุปแล้วผู้ที่นั่งฟังอยู่ในที่ประชุมนั้นไม่มีการยกมือสนับสนุนแนวคิดแม้แต่คนเดียวสิ่งที่เกิดขึ้นในที่ประชุมนั้นเท่ากับว่าเป็นเรื่องของข้อสงสัยที่ถูกฝังลึกมาเป็นเวลานานผนวกกับสถานการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นบ่อยครั้งในอดีตกาลที่ผ่านมา เสมือนกับเป็นการหลอกลวงหรือตบตา ชาวบ้านในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลให้ชาวบ้านที่เมืองนิวเฮเวนในมลรัฐคอนเนคติกัส ได้รวมตัวกันเรียกร้องความต้องการที่จะจัดการและความคุ้มครองการชุมชนด้วยตนเองในทางตรงกันข้ามกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่เมือง

เดนเวอร์ มลรัฐโคโลราโด ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งผู้อำนวยการทางเทคนิคของโครงการเมืองตัวอย่าง ได้อธิบายถึงผู้วางแผนที่คิดว่าเป็นมืออาชีพ ได้ตั้งสมมุติฐานไว้ว่าชาวบ้านนั้นจะได้รับผลกระทบจากร้านค้าท้องถิ่นที่ขายสินค้าในราคาสูง แต่ชาวบ้านในละแวกนั้นพยายามชี้ให้เห็นได้ว่าร้านค้าแห่งนี้มิได้เอาเปรียบลูกค้ามากนัก เจ้าของกิจการยังพยายามเอาใจลูกค้าด้วยการให้บริการที่ดีถึงแม้ว่าจะคิดราคาแพงขึ้นบ้างเล็กน้อยก็ตามยิ่งไปกว่านั้นเจ้าของร้านยังยอมให้ชาวบ้านติดค้างได้ นอกจากนี้ยังช่วยแนะนำสิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชาวบ้านอีกด้วย สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ เป็นร้านค้าแห่งเดียวในละแวกนี้ที่ลูกค้าสามารถนำเอาเช็คประกันสังคมมาแลกขึ้นเป็นเงินสดได้อีกด้วย สรุปแล้วผลจากการปรึกษาหารือกันนั้น ได้นำไปสู่การก่อตั้งสถาบันการเงินด้านเครดิตในละแวกนั้นเพื่อเป็นโครงการด้านการศึกษาของผู้บริโภคอีกด้วย

5) การสร้างความพอใจ ตัวอย่างในเรื่องของกลยุทธ์ในการสร้างความพึงพอใจนั้นคือการที่เราเลือกเอาบุคคลที่มีฐานะสูงในทางสังคมในหมู่คนจนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการของหน่วยงานปฏิบัติการชุมชนท้องถิ่นหรือมาเป็นคณะกรรมการด้านการศึกษาคณะกรรมการข้าราชการตำรวจหรือหน่วยงานที่อยู่อาศัยของท้องถิ่น เมื่อมีบุคคลเหล่านี้ได้รับการแต่งตั้งเรียบร้อยแล้ว ถ้าเขาไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่การงานโดยเฉพาะในเขตเลือกตั้งของเขาในชุมชนของเขา เขาก็จะไม่สามารถเอาชนะคู่แข่งในการเลือกตั้งแต่ละครั้งได้อย่างแน่นอน ไม่ใช่เป็นเรื่องที่แปลกอะไรมากนักที่ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเมืองตัวอย่างหลายแห่งส่วนใหญ่แล้ว มักจะตั้งอยู่บนมาตรฐานของชั้นบันไดแห่งความพึงพอใจนี้หรือต่ำกว่า ผลของการค้นคว้าวิจัยในปี ค.ศ. 1968 และได้ถูกตีพิมพ์ไว้ในวารสารของกรมพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชนเมือง เมื่อเดือนธันวาคมในปีนั้นถึงแม้ว่าวารสารนี้จะพยายามใช้คำพูดถ้อยคำที่สุภาพและอ่อนโยนแต่ก็เป็นการแสดงถึงการยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ของคณะกรรมการซึ่งมีผู้ใช้กำหนดนโยบาย และพบว่า

- (1) หน่วยงานสาธิตเมืองส่วนใหญ่แล้วมิได้มีการเจรจาแต่อย่างใดกับชาวบ้านเกี่ยวกับเรื่องของการข้อกำหนดต่างๆ ของการมีส่วนร่วมของประชาชน
- (2) ประชาชนได้วิพากษ์วิจารณ์ของประสบการณ์เชิงลบที่เกิดขึ้นในอดีตหลายครั้งไว้กับผู้มีอำนาจท้องถิ่น และเป็นสิ่งที่น่าสงสัยเป็นอย่างยิ่งกับโครงการใหม่ที่มีสรรพคุณล้นฟ้า แต่พวกเขาก็มิได้มีความเชื่อต่อแรงจูงใจที่ถูกสร้างขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจากศาลากลางของข้าราชการส่วนท้องถิ่นแต่อย่างใด

(3) หน่วยงานสาธิตเมืองส่วนใหญ่แล้วมิได้ทำงานร่วมกันกับกลุ่มของประชาชนที่เป็นตัวแทนของชุมชนอย่างแท้จริงและไม่มีความรับผิดชอบในเขตเลือกตั้ง โครงการสำหรับผู้ยากไร้จำนวนมากนั้น ผู้ที่รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องมักจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของคนชั้นกลางที่ทำงานแบบนิยมใช้มือถือมากกว่า ในเมื่อการใส่เกียร์ว่างหรือการอยู่เฉยของพวกเขาคือแผนงานที่สร้างขึ้นโดยหน่วยงานท้องถิ่นนั้นมิได้ส่งผลต่อมุมมองของพวกเขาในด้านการว่างงานของคนจนเลย

(4) ชาวบ้านที่มีโอกาสเข้าร่วมประชุมสัปดาห์ละ 3-5 ครั้ง ยังไม่รู้ซึ้งถึงสิทธิขั้นต่ำความรับผิดชอบตลอดจนทางเลือกต่างๆ ภายใต้โครงการของพวกเขา ตัวอย่างเช่น เขาไม่ทราบถึงข้อมูลที่พวกเขาไม่จำเป็นต้องยอมรับความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคจากผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคท้องถิ่นที่พวกเขาไม่ให้การยอมรับ เป็นต้น

(5) การช่วยเหลือทางเทคนิคโดยหน่วยงานสาธิตเมือง ส่วนใหญ่แล้วไร้คุณภาพ หรือมีคุณภาพระดับ 3 ผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้มักมิได้ให้คำแนะนำนวัตกรรมทางเลือกอื่นให้เมื่อชาวบ้านตั้งคำถามก็มักจะหลีกเลี่ยงการให้คำแนะนำที่ดีและมักจะอ้างกฎเกณฑ์ข้อบังคับของท้องถิ่นเสมอ

(6) หน่วยงานสาธิตเมืองส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและไม่มี ความเข้าใจเพียงพอที่จะจัดการกับการเสื่อมโทรมของเมืองและของประชาชนระดับรากหญ้า

(7) ชาวบ้านมิได้รับข้อมูลที่เพียงพอจากหน่วยงานสาธิตเมืองและไม่สามารถที่จะตรวจสอบโครงการพัฒนาของหน่วยงานสาธิตเมืองได้ ยิ่งไปกว่านั้นพวกเขายังไม่สามารถที่จะนำเสนอแผนงานต่างๆ ของพวกเขาตามกฎข้อบังคับ กรมพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชนเมืองได้ ในกรณีที่ดีที่สุดนั้น ชาวบ้านก็เพียงจะได้รับข้อมูลข่าวสารแบบผิวเผินและในกรณีเลวที่สุดก็คือ การที่ไม่ได้รับสำเนาเอกสารทางการจาก กรมพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชนเมือง

(8) ชาวบ้านส่วนใหญ่จะไม่ทราบถึงเรื่องสิทธิในการรับค่าใช้จ่ายชดเชยต่างๆ ในการมีส่วนร่วม เช่น ค่าใช้จ่ายในการดูแลเด็ก ค่าใช้จ่ายในการเดินทางและอื่นๆ อีกมากมาย

(9) ชาวบ้านที่ได้รับการอบรมนั้นสามารถสร้างความเข้าใจถึงความยุ่งยากซับซ้อนของระบบราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วหน่วยงานสาธิตเมืองส่วนใหญ่มิได้คำนึงถึงอย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติแล้วโครงสร้างของเมืองตัวอย่าง ที่ประชาชนมีส่วนร่วมนั้นมีได้หมายถึง มีการตัดสินใจร่วมของชาวบ้านอย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าชาวบ้านเหล่านี้จะมองว่า เขาเป็นส่วนหนึ่งของโครงการก็ตาม

6) การเป็นหุ้นส่วน ในขั้นบันไดขั้นนี้แม้ที่จริงแล้วอำนาจนั้นจะถูกจัดสรรใหม่ โดยผ่านการเจรจาระหว่างพลเมืองกับผู้ที่มีอำนาจการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันนั้นสามารถทำงานด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลในโครงการของเมืองตัวอย่างหลายแห่งมีแค่เพียง 15 หัวเมือง จาก 75 หัวเมืองนั้น ก็ได้บรรลุถึงข้อตกลงในการใช้อำนาจร่วมกันกับชาวบ้านมีเพียงแค่หนึ่งเมืองเท่านั้น ที่มีชาวบ้านที่โกรธแค้นและเรียกร้องให้มีการใช้อำนาจร่วมกัน ฉนวนของการเจรจากรังนี้มาโดยชาวบ้านที่มีความโกรธแค้นจากรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นที่ครหานินทาครั้งก่อนๆ โดยปกติแล้วอำนาจนั้นมิได้ถูกหยาบยิบให้ประชาชนจากผู้มีอำนาจหากแต่ประชาชนเป็นผู้เรียกร้องและยึดมาครองมากกว่าซึ่งโดยทั่วไปแล้ว เป็นธรรมชาติของผู้มีอำนาจนั้นมักจะยึดติดกับอำนาจของตนเสมอการเป็นหุ้นส่วนในการทำงานที่มีการเจรจากับชาวบ้านที่เมืองตัวอย่างในมลรัฐฟิลาเดเฟีย ในการยื่นใบสมัครขอรับการส่งเสริมจากรัฐบาลกลางของโครงการเมืองตัวอย่างก็จะเหมือนกับโครงการอื่นทั่วไป ข้าราชการที่เกี่ยวข้องในเมืองฟิลาเดเฟียนี้ ได้เขียนโครงการยาวกว่า 400 หน้ากระดาษ แต่มิได้จัดการประชุมกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นแต่อย่างใด เมื่อหน่วยราชการยื่นขอความยินยอมจากชาวบ้าน ชาวบ้านก็เข้าร่วมกันประท้วงด้วยความไม่พอใจต่อการที่หน่วยราชการนั้นมิได้ปรึกษาหารือกับชาวบ้านโฆษกของชุมชนเชื่อว่าระดมคนมาประท้วงเป็นจำนวนมาก นอกเสียจากว่าหน่วยราชการจะยอมให้ชาวบ้านนั้นตรวจสอบใบสมัครขอรับการส่งเสริมเมืองตัวอย่างนี้ โดยใช้เวลา 2-3 สัปดาห์ และนำเสนอการเปลี่ยนแปลงบางอย่าง ซึ่งท้ายที่สุดนั้นหน่วยราชการก็ยินยอม คณะกรรมการด้านนโยบายของฟิลาเดเฟีย หน่วยงานสาธิตเมืองก็ได้ทำการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการองค์กรที่อยู่อาศัยใหม่ 5 ตำแหน่ง จากจำนวน 11 ตำแหน่ง โดยตั้งชื่อว่าสภาพพื้นที่กว้าง และสภาพพื้นที่กว้างนี้มีอำนาจในการนำเสนอโครงการต่างๆ ร่วมกับคณะกรรมการหน่วยงานสาธิตเมือง

และสามารถตรวจสอบโครงการต่างๆ ที่หน่วยราชการนำเสนออีกด้วยสภาพพื้นที่กว้างนั้นยังมีอำนาจในการยับยั้งต่อโครงการที่หน่วยงานสาธิตเมืองนำเสนอต่อหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจนกว่าได้รับความเห็นชอบและการตรวจสอบจากสภาพพื้นที่กว้างเสียก่อน ในกรณีที่มีความเห็นไม่ตรงกันไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น สภาพพื้นที่กว้างกับหน่วยงานสาธิตเมืองจำเป็นต้องมีการประชุมหารือและเจรจาเพื่อหาข้อยุติร่วมกันเสียก่อน

7) การมีอำนาจที่ได้รับมอบการเจรจาระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่นั้นสามารถที่จะสร้างความเข้าใจตรงกันและตกลงกันได้เพื่อที่จะให้ประชาชนมีอำนาจที่เด่นชัดในการตัดสินใจในแต่ละแผนงานและโครงการ ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ประชาชนนั้นถือไว้ที่สำคัญเพื่อที่จะสร้างความมั่นใจในการรับผิดชอบต่อโครงการของพวกเขาในการที่จะแก้ไขแนวคิดที่แตกต่างกันนี้ ผู้มีอำนาจควรที่จะเริ่มกระบวนการในการต่อรองแทนที่จะตอบโต้กับความกดดันจากชาวบ้าน ตัวอย่างบทบาทในการตัดสินใจที่เด่นชัดมักจะอยู่ในมือของชาวบ้านของเมืองตัวอย่างหลายแห่งรวมถึงที่เมืองแคมบริดจ์ มลรัฐแมสซาชูเซตส์ เมืองเดตัน และเมืองโคลัมบัส มลรัฐโอไฮโอ เมืองมินิอาโรปอลิส มลรัฐมินิโซต้า เมืองเซนต์หลุยส์ มลรัฐมิสซูรี เมืองฮาร์ทฟอร์ด และเมืองนิวเฮฟเวน มลรัฐคอนเนคติกัส เมืองไอค์แลนด์ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย และหัวเมืองใหญ่อื่นๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกาที่เมืองนิวเฮฟเวน มลรัฐคอนเนคติกัสนี้ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ที่เมืองฮิลล์ ได้ร่วมกันให้ความร่วมมือในการเตรียมแผนงานของเมืองตัวอย่างทั้งหมดส่งผลให้ทางหน่วยราชการนั้นได้รับเงินสนับสนุนโครงการจากกรมพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชนเมืองเป็นจำนวนเงินถึง 771,000 สหรัฐฯ จากเงินจำนวนนี้ 110,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ นั้น ได้ถูกจ่ายให้กับบริษัทที่อยู่ในละแวกนั้น เพื่อการจ้างงานจ้างบุคลากรในการวางแผนและที่ปรึกษาในโครงการในชุมชนของเมืองฮิลล์นี้ มีผู้แทนของเขาดัง 11 คน จากยอด 21 คนด้วยกันของคณะกรรมการหน่วยงานสาธิตเมือง ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันถึงเสียงข้างมากเมื่อมีการนำเสนอโครงการต่างๆ ให้คณะกรรมการหน่วยงานสาธิตเมืองตรวจสอบในเมื่อโครงการต่างๆ ของเมืองตัวอย่างทั้งหมดนั้น จำเป็นจะต้องได้รับฉันทานุมัติจากสภาเทศบาลนครก่อนที่จะกรมพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชนเมือง อนุมัติเงินสนับสนุนสภาเทศบาลนครจะเป็นผู้มีอำนาจขั้นสุดท้ายในการตอบโต้ยับยั้งโครงการถึงแม้ว่าชาวบ้านจะมีที่นั่งในสภาคณะกรรมการหน่วยงานสาธิตเมืองมากกว่าก็ตามที่เมืองริชมอนด์ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย สภาเทศบาลนครยอมรับการระงับโครงการของชาวบ้านแต่ทว่ารายละเอียดต่างๆ ในข้อตกลงนั้นยังคงคลุมเครือไม่ชัดเจนและยังไม่ได้รับการตรวจสอบ

8) อำนาจการตรวจสอบและการควบคุมของประชาชน คือ ความต้องการด้านสถานการศึกษาที่ประชาชนสามารถควบคุมได้การควบคุมโดยชนผิวดำและการควบคุมชุมชนนั้นเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าจะไม่มีใครในชาติที่จะมีอำนาจในการควบคุมอย่างเด็ดขาดก็ตาม แต่เป็นสิ่งสำคัญที่ประชาชนจะต้องไม่สับสนและสามารถแยกออกได้ระหว่างความตั้งใจกับวาทศิลป์ประชาชนนั้นมีความต้องการที่จะมีอำนาจในการควบคุม และมีส่วนร่วมเพื่อที่จะเป็นเครื่องยืนยันและรับรองของการมีส่วนร่วมหรือไม่ชาวบ้านนั้นสามารถที่จะดูแลโครงการ หรือสถาบันได้อย่างเต็มที่โดยเฉพาะในเรื่องของทางด้านนโยบายและการบริหาร และสามารถที่จะเจรจาเงื่อนไขต่างๆ ซึ่งบุคคลภายนอกอาจเปลี่ยนแปลงได้และเป็นสิ่งที่ชนกลุ่มน้อยพยายามที่จะสร้างความกดดันเพื่อการมีอำนาจเพิ่มของเขาตัวอย่างของการดิ้นรนที่เข้มข้นของโรงเรียนที่ควบคุมโดยชุมชนแห่งหนึ่งที่เมืองนิวยอร์ก ชื่อโรงเรียนโอเซียนฮิลล์บราวส์วิลล์ ซึ่งได้สร้างความหวาดกลัวให้กับชาวบ้านมากมายที่ได้ถูกตีข่าว

อยู่บนหน้าหนังสือพิมพ์ในทางปฏิบัติที่มีได้มีการประชาสัมพันธ์ที่ดีนั้นได้แสดงให้เห็นว่าชนกลุ่มน้อยนั้นสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดีและสามารถที่จะดำเนินการทางด้านการวางแผน รวมถึงการกำหนดนโยบายและการบริหารโครงการทั้งหมดเองได้ ยิ่งบางคนแสดงให้เห็นได้ว่าพวกเขาสามารถปฏิบัติหน้าที่ทั้งหมดได้ด้วยแขนข้างเดียว เพราะเขาถูกบังคับให้ใช้แขนอีกข้างหนึ่งในการต่อสู้จากการโจมตีของฝ่ายตรงข้ามที่เกิดขึ้นเป็นระลอกอย่างต่อเนื่อง โดยจากการประกาศที่ว่ารัฐบาลส่วนกลางนั้นได้ให้เงินสนับสนุนช่วยเหลือกลุ่มชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มชาวผิวดำจากการค้นคว้าวิจัยโดยงบประมาณที่ได้มาจากโครงการด้านการมีโอกาสทางเศรษฐกิจและหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ได้สรุปว่า

(1) เงินช่วยเหลือจากรัฐบาลส่วนกลาง จำนวนเงิน 1,800,000 เหรียญสหรัฐฯ ที่ได้มอบให้กับองค์การร่วมพัฒนาที่อยู่อาศัยที่ห้องถิ่น เมืองคลีฟแลนด์ ในการที่จะไปทำโครงการพัฒนาแผนงานด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ชุมชนแออัด และพัฒนาในสาขาทางเศรษฐกิจที่ประกอบด้วยศูนย์การค้าและที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นโครงการรับประกันด้านการกุศลสำหรับผู้รับเหมาท้องถิ่น ซึ่งสมาชิกของคณะกรรมการบริษัทที่ไม่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องที่ประกอบด้วย ผู้นำขององค์กรประชาคมสำคัญต่างๆ ของชุมชนผิวดำ

(2) จำนวนเงินประมาณ 1,000,000 เหรียญสหรัฐฯ (595,751 เหรียญสหรัฐฯ ในปี 2) ได้มอบให้กับสมาคมสหกรณ์เกษตรกรรมทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของมลรัฐอลาบามาที่เมืองเซลมา มลรัฐอลาบามา ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อการร่วมมือด้านการตลาดทางด้านการอาหารและปศุสัตว์ จำนวนสิบเขตเทศมณฑล ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามของท้องถิ่นในกิจกรรมสหกรณ์ก็ตาม (ทั้งนี้รวมถึงการใช้กำลังในการไม่ให้รถบรรทุกเดินทางไปยังตลาดได้) ในการดำเนินการในปีแรกนั้นสมาชิกเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนถึง 1,150 คน และสามารถที่จะสร้างยอดขายผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตรของฤดูกาลใหม่เป็นเงินถึง 52,000 เหรียญสหรัฐฯ คณะกรรมการสหกรณ์นั้น ประกอบด้วย เกษตรกรผิวดำที่ยากจนจำนวน 2 คน ในแต่ละเขตจากจำนวนสิบเขตเทศมณฑลทางเศรษฐกิจ

(3) จำนวนเงิน 600,000 เหรียญสหรัฐฯ (300,000 เหรียญสหรัฐฯ นั้นเป็นเงินช่วยเหลือเสริม) ได้มอบให้กับบริษัท อัลบีน่า และผู้จัดการดูแลด้านการลงทุนอัลบีน่า เพื่อที่จะนำไปสร้างผลผลิตที่ดำเนินการและเป็นเจ้าของโดยชนผิวดำด้วยการใช้การบริหารของผู้ขาดประสบการณ์ และจากกลุ่มบุคคลส่วนน้อยที่ไร้ฝีมือในพื้นที่อัลบีน่า ส่วนผลกำไรจากการผลิตสินค้าจากโรงงานทอผ้าและโรงงานขนสัตว์นั้น ลูกจ้างของโรงงานทั้งสองจะเป็นผู้ได้รับจากผลตอบแทนชดเชยจากโครงสร้างของแผนงาน ด้านการลงทุนของโครงการ

(4) จำนวนเงินประมาณ 800,000 เหรียญสหรัฐฯ (400,000 เหรียญสหรัฐฯ สำหรับปีที่ 2) ที่ได้มอบให้กับคณะกรรมการเครื่องจักรภาพฮาเล็มได้ชี้ให้เห็นว่าองค์กรพัฒนาชุมชนพื้นฐานนั้นสามารถที่จะเร่งและดำเนินการพัฒนาโครงการด้านเศรษฐกิจร่วมกับความร่วมมือและการให้การสนับสนุนของคณะกรรมการประชาคมหลังเพียงแค่ 18 เดือนของการพัฒนาโครงการและการเจรจาร่วมกัน สภาพเทศมณฑลก็ได้เริ่มเปิดโครงการขนาดใหญ่หลายโครงการ รวมถึงการดำเนินการทางด้านห้างสรรพสินค้าและศูนย์การให้บริการการซ่อมรถยนต์ บริษัทเงินสินเชื่อด้านการเงินเพื่อครอบครัวที่มีรายได้น้อยกว่า 4,000 เหรียญสหรัฐฯ ต่อปี และบริษัทการประมวลผลข้อมูลถึงแม้ว่าจะมีประชาชนจากหลายกลุ่ม (รวมถึงนายกเทศมนตรีของเขาเหล่านั้น) ที่ใช้วาทศิลป์ในด้านการควบคุมของพลเมืองก็ตาม แต่ไม่มีเมืองตัวอย่างใดที่เพียบพร้อมไปด้วยกฎเกณฑ์คุณสมบัติของการควบคุมของประชาชนในเมื่ออำนาจ

และการรับผิดชอบขั้นสุดท้ายนั้นขึ้นอยู่กับสภาเทศ นายมณฑลดาเนียล พี มอยด์นิฮาน ได้อ้างว่า สภาเทศมณฑลนั้นก็คือผู้แทนของประชามแต่อาดัมวาลินสกี ชี้ให้เห็นว่าไม่มีผู้แทนชนิดใดดังที่กล่าวอ้างใครคือ ผู้มีอำนาจที่แท้จริงที่ผ่านกระบวนการทางผู้แทนของชุมชนหรือไม่ ในชุมชนแออัดเมืองเบรตฟอร์ดสโตนเวเซนที่มลรัฐนิวยอร์ก มีประชากรถึง 450,000 คน ซึ่งพอกับประชากรที่อาศัยอยู่ในมลรัฐซินซินเนติ และมากกว่าประชากรของมลรัฐเวอร์มอนต์เสียอีก แต่มีโรงเรียนมัธยมแค่เพียงแห่งเดียวและนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนแห่งนี้มีมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์เรียนไม่จบ อัตราการเสียชีวิตของเด็กทารกนั้นมีมากเป็น 2 เท่าของอัตราการเสียชีวิตทารกทั่วประเทศ มีดีกรีมบ้านช่องที่ถูกทอดทิ้งมากกว่า 8,000 หลังที่เต็มไปด้วยหนูอาศัยอยู่ ซึ่งพื้นที่เหล่านี้มิได้รับเงินสนับสนุนซ่อมแซมแม้แต่ 1 เหรียญสหรัฐฯ ในช่วง 15 ปีนับตั้งแต่การดำเนินการของโครงการนี้ที่ผ่านมา ส่วนในด้านอัตราการว่างงานนั้นไม่มีผู้ใคร่รู้นอกจากพระเจ้าเท่านั้นแน่นอนที่เมืองเบรตฟอร์ดแห่งนี้มีความต้องการของประชาชนมากมายแต่ความต้องการนี้ได้สูญหายไปในท่ามกลางของเมืองที่มีประชากรหนาแน่นมากกว่า 8 ล้านคนส่งผลให้ประชามนี้ได้รับความเสียหายจากการทอดทิ้งของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเป็นเวลานาน ในหลายๆ เมืองที่มีประชากรชาวผิวดำอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ที่เกิดจากการเพิ่มจำนวนของประชากรอย่างรวดเร็ว กลุ่มชาวบ้านที่อาศัยอยู่ที่ต่างกับสภาพพื้นที่กว้างที่มลรัฐฟิลาเดเฟีย มักจะไม่เรียกร้องอำนาจในการปกครองตนเองปฐมภูมิแห่งความต้องการของพวกเขา ก็คือการมีศาลากลางของชนชาวผิวดำโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง แต่สำหรับในเมืองที่มีประชากรผิวขาวอาศัยอยู่จำนวนมากนั้นค่อนข้างที่จะแน่นอนว่ากลุ่มที่ทำงานร่วมกับสภาพพื้นที่กว้าง นั้นจะสร้างความกดดันของการแยกการปกครองที่สามารถกระจายอำนาจในการให้บริการประชาชน อาทิเช่น การพิทักษ์สันติราษฎร์ของตำรวจระบบการศึกษา ตลอดถึงด้านสาธารณสุขทั้งหมดนี้ก็จะขึ้นอยู่กับความพร้อมและความตั้งใจของผู้มีอำนาจในการปกครองของเมืองนั้นๆ ที่จะไปดำเนินการรวมถึงการจัดสรรเพื่อตอบสนองความต้องการของคนจนซึ่งแตกต่างกับความไม่สมดุลที่เคยมีมาในอดีต ข้อถกเถียงที่ต่อต้านการควบคุมประชามก็คือ การส่งเสริมให้มีการแยกการปกครองจะช่วยสร้างการให้การบริการต่อประชาชนภายใต้ความขัดแย้งที่มีราคาสูงแต่ประสิทธิภาพต่ำจะทำให้ชนกลุ่มน้อยที่เป็นนักฉวยโอกาส เป็นเพียงแค่ผู้มีโอกาสและถูกเหยียดหยามของชนกลุ่มน้อยที่มีผู้ดำเนินการเป็นชนผิวขาวซึ่งไม่เหมาะสมกับกระบวนการยุติธรรมในการเป็นมืออาชีพและสามารถเปรียบเทียบได้ว่ามันเป็นเสมือนกับการละเล่นของมิกกี้เมาส์ของชนกลุ่มน้อย โดยการยอมให้พวกเขามีอำนาจในการควบคุมแต่ไม่อนุญาตให้พวกเขามีแหล่งการเงินเพียงพอเพื่อเขาจะได้พบกับความสำเร็จ ข้อโต้แย้งเหล่านี้ควรได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ และไม่เป็นสิ่งที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนำข้อโต้แย้งนี้มาพิจารณาอย่างผิวเผินของการควบคุมประชามที่มีความเข้มข้นที่เครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในการยุติเคราะห์กรรมของพวกเขาไม่ได้ผล

นีเวอริบา (Nie, 1969, pp. 361-378) อธิบายว่า การได้รับข่าวสารทางการเมืองทำให้มีการสื่อสารทางการเมืองจะมีผลต่อความรู้สึกถึงผลกระทบจากการปฏิบัติงานของรัฐบาลความรู้สึกในด้านความสามารถทางการเมืองและความสนใจ โดยจะกระตุ้นให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการได้รับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน (วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์) จากการสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น การเจรจาจากการประชุมโดยหากบุคคลที่สนใจการเมืองจะมีการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล และมีการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการมากขึ้น มีแนวโน้ม มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นตามไปด้วย

นอกจากนี้บุคคลที่สนใจการเมืองจะมีการหาข่าวสารทางการเมืองมากขึ้นด้วยและเป็นข่าวสารทางการเมืองที่บุคคลสนใจ นอกจากนี้สื่อมวลชนยังมีบทบาทสำคัญในการให้ข่าวสารทางการเมือง

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่านักวิชาการได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับปัจจัยอันเป็นสาเหตุของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงนักวิชาการผู้สนใจทางพฤติกรรมศาสตร์และการพัฒนาทางการเมืองเป็นการพยายามหาคำตอบว่าเหตุใดในสังคมหนึ่ง จึงมีการขยายตัวของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างรวดเร็ว ในขณะที่อีกสังคมหนึ่งมีลักษณะไม่มีการมีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมากต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้น การพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักวิชาการที่สนใจจะพิจารณาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยส่วนบุคคล ว่าเหตุใดบุคคลหนึ่งจึงมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างจากอีกบุคคลหนึ่ง ดังนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง คือ พันธุกรรม แรงขับ บุคลิกภาพ ความต้องการทางจิตใจและร่างกาย ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมือง

2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง เป็นส่วนของสภาพแวดล้อม ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง มีปัจจัยที่สำคัญดังนี้ คือระดับการพัฒนา เป็นลักษณะของกระบวนการสร้างความเป็นทันสมัย (modernization) เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างสังคมดั้งเดิมกับสังคมทันสมัย กระบวนการนี้จะเป็นผลให้สังคมดั้งเดิมแปรเปลี่ยนไป ระดับการศึกษาของคนสูงขึ้น ความคาดหวัง ความทะเยอทะยานของคนเพิ่มสูงขึ้นอันเป็นผลจากการเปลี่ยนทัศนคติทางสังคม (social mobilization) ในขณะเดียวกันในสังคมที่ระดับการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ในอัตราที่ต่ำกว่ากระบวนการการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางความคับข้องใจจะเกิดขึ้น และความคับข้องใจเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขแล้ว ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง สร้างข้อเรียกร้อง (demand) เข้าสู่ระบบการเมืองมากยิ่งขึ้น และจากแนวคิดของแมคคอสกี มิลเบรท และโกล์ (Mc Closkey, Milbrath & Goel) ซึ่งอธิบายถึงปัจจัยที่ทำให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและให้ความสำคัญกับการเมืองในระบบการเลือกตั้งเป็นอย่างมาก แต่ในขณะที่สำหรับสังคมไทยการเลือกตั้งเป็นการแสดงของทางการเมืองของประชาชนในทางหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถบ่งชี้ถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ทั้งหมด เพราะเหตุว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนยังคงมีลักษณะโดยการถูกชักจูง (mobilization) ในรูปของการซื้อเสียงอยู่ไม่น้อย อย่างไรก็ตาม แนวคิดดังกล่าวนับเป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างชัดเจนพอสมควร

2.2 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.2.1 ทฤษฎีปัจจัยกำหนด (deterministic theories)

ทฤษฎีปัจจัยกำหนดมีแนวความคิดพื้นฐานว่าปัจจัยทางสังคมเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมการเมืองนักรัฐศาสตร์ได้นำแนวความคิดดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการเมือง

โดยมุ่งศึกษาถึงอิทธิพลของฐานะทางเศรษฐกิจสังคมของบุคคล เช่น เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ ถิ่นที่อยู่อาศัย เป็นต้น แนวทางการศึกษาแบบนี้เชื่อว่ากลุ่มทางสังคมเป็นตัวกำหนดความแตกต่างของ แบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองโดยให้ข้อสรุปไว้เป็นกฎว่า บุคคลมีความนึกคิดทางการเมืองตามฐานะทางเศรษฐกิจสังคมของตน การตัดสินใจของบุคคลเป็นไปตามคุณลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมของเขา มิใช่เพราะประเด็นปัญหาทางการเมือง

สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2547, หน้า 18-20) ได้ทำการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน ในกรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัยพบว่า เกี่ยวกับอิทธิพลของฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองอาจสรุปในลักษณะแยกส่วนเพื่อประโยชน์ในด้านการทำความเข้าใจดังต่อไปนี้

เพศ จากการวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่วไป พบว่า เพศชายมักจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิงเพราะส่วนใหญ่ชนบทรรมนิยมประเพณีของประเทศต่าง ๆ เห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้ชายเพศชายจึงมักจะผูกพันทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง

อายุในแต่ละช่วงชีวิตบุคคลจะมีพฤติกรรมต่างๆ รวมทั้งพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน กล่าวคือ ในช่วงวัยเด็กบุคคลจะได้รับการอบรมสั่งสอนและเรียนรู้ทางการเมืองเพื่อสร้างทัศนคติ บุคลิกภาพ และความรู้สึกผูกพันต่อหน้าที่พลเมืองสำหรับในช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่กำลังเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ถือเป็นช่วงระยะเวลาสำคัญในการก่อตัวของทัศนคติทางการเมือง มีการรับเอาความรู้สร้างสรรค์ ความคิดใหม่ๆ และเริ่มมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองยอมรับหน้าที่และความผูกพันต่อระบบการเมือง จนกระทั่งถึงวัยผู้ใหญ่ซึ่งจะเป็นช่วงที่มีความรู้สึกติดตัวกับสถานภาพทางการเมืองและสังคมมากขึ้นด้วยบุคคลจะมีความเป็นตัวตนทางการเมือง (political self) ทั้งนี้เนื่องจากมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว และสถานภาพต่างๆ ทางสังคม จึงมีแนวโน้มที่จะให้ความสนใจทางการเมืองและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่าการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจะเพิ่มขึ้นตามอายุจนกระทั่งถึงวัยกลางคน และจะค่อยๆ ลดลงทีละน้อยในวัยสูงอายุ เนื่องจากความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองลดลง

ระดับการศึกษานับเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อทัศนคติทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมือง เนื่องจากบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่างกันย่อมจะทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรมทางการเมืองแสดงออก ตลอดจนการมีความสำนึกในบทบาทหน้าที่ในฐานะที่เป็นสมาชิกสังคมแตกต่างกันไปด้วย โดยทั้งนี้มักพบว่า จำนวนผู้มาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นจะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับระดับการศึกษา กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงมักจะมาใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่า โดยสรุปจึงกล่าวได้ว่ายิ่งบุคคลมีการศึกษาสูงขึ้นเท่าไรยิ่งจะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้นเท่านั้น

อาชีพของบุคคลเป็นผลมาจากการศึกษาดังนั้น อาชีพและระดับการศึกษา จึงมีความใกล้ชิดกัน กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงมักมีตำแหน่งการงานสูง และอาจทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงตามไปด้วยอาชีพ จึงเป็นตัวกำหนดความแตกต่างของระดับความรู้ความเข้าใจในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล

รายได้ก็เช่นเดียวกันบุคคลที่มีรายได้สูงก็จะมีโอกาสมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีรายได้ในระดับต่ำเพราะผู้ที่มีเงินทองมากมักจะไม่ต้องวิตกกังวลในเรื่องต่างๆ ทำให้มีเวลามาสนใจในเรื่องการเมืองได้มากขึ้น

ที่อยู่อาศัยคนที่อยู่ในท้องถิ่นที่แตกต่างกันอาจมีพฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไปด้วย กล่าวคือ โดยทั่วไปคนที่อยู่ในเมืองมักจะมีการศึกษา อาชีพ และรายได้สูงกว่าคนในชนบท ทั้งยังมีข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารทางการเมืองที่แตกต่างกันจากคนในชนบทอย่างมีนัยสำคัญอีกด้วย ความแตกต่างของที่อยู่อาศัยจึงเป็นตัวกำหนดความแตกต่างของพฤติกรรมทางการเมือง

ฐานะเศรษฐกิจสังคมมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการสนับสนุนตัวแทนที่ีความคิดเห็นและแนวทางคล้ายกัน โดยทั่วไปพบว่า ผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมักจะสนใจทางการเมืองมากที่สุด และผู้มีฐานะต่ำจะสนใจในการเมืองน้อยที่สุด

แนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการเมือง โดยสามารถใช้เป็นคำตอบสำหรับความแตกต่างของพฤติกรรมการเลือกตั้งได้ในระดับหนึ่ง แนวความคิดนี้สามารถอธิบายถึงความแตกต่างของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งว่า คนกลุ่มใดตัดสินใจลงคะแนนเสียงเพื่อเป้าหมายอันใดหรือเพื่อผลประโยชน์

2.2.2 ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (consciously rational theories)

ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผลเน้นที่ปฏิกิริยาของความสำนึกตรรกะตรงของผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีต่อนโยบายของพรรคการเมือง สภาพของผู้สมัครรับเลือกตั้งและค่าบริหารการเลือกตั้ง ลักษณะเหล่านี้เป็นเหมือนกรอบความคิดเชิงเหตุผล (rational framework) ของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเหมือนกับการตัดสินใจของผู้บริโภคในทางด้านเศรษฐศาสตร์

มาติน ฮาร์รอพ และวิลเลียม (Martin Harrop & William, 1987, pp. 145-146) กล่าวไว้ว่า แนวทางศึกษาพฤติกรรมการเมืองแนวความสำนึกเชิงเหตุผลนี้ได้นำความคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ด้วยความชอบด้วยเหตุผลของมนุษย์เศรษฐกิจ (economic man) มาใช้ศึกษาการตัดสินใจทางการเมือง แนวทางศึกษานี้เห็นว่า ความสำนึกเชิงเหตุผลของบุคคลในเชิงต้นทุน และผลประโยชน์ที่ได้รับ (cost-benefit) เป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมการเมือง ตัวแบบนี้จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ตัวแบบการเลือกโดยเหตุและผล หรือ the rational choice model มุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์ดังกล่าวนี้ตั้งอยู่บนฐานคติที่สำคัญ 3 ประการคือ

1) แนวทางศึกษานี้ถือว่าการลงคะแนนเสียงเป็นเครื่องมือที่จะนำมาซึ่งผลประโยชน์หรือเป้าหมายที่ประชาชนต้องการ ดังนั้นการตัดสินใจลงคะแนนของผู้ลงคะแนนเสียงจะพิจารณาจากผลประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง

2) แนวทางศึกษานี้ให้ความสำคัญกับเป้าหมายทางการเมืองกล่าวคือ การลงคะแนนเสียงของผู้ลงคะแนนเสียงนั้นจุดสนใจจะมุ่งไปที่เป้าหมายทางการเมืองของผู้ลงคะแนนเสียง

3) แนวทางศึกษานี้ถือว่าการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของผู้ลงคะแนนจะกระทำอย่างละเอียดรอบคอบระมัดระวังโดยใช้ข่าวสารที่มากเพียงพอ

ตามแนวทางศึกษานี้ผู้ลงคะแนนเสียงถือเป็นผู้มีเหตุผล (rational voter) สามารถอธิบายได้ว่าเมื่อผู้ลงคะแนนเสียงยอมรับว่าจะต้องมีการตัดสินใจผู้ลงคะแนนเสียงจะกำหนดจุดมุ่งหมายหรือหลักเกณฑ์ในการที่จะคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองพอใจมากที่สุด เมื่อผู้ลงคะแนนได้รับ

ข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดอยู่ ผู้ลงคะแนนก็จะประเมินข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดอยู่ว่าสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือหลักเกณฑ์ที่ตนกำหนดไว้หรือไม่และลงคะแนนให้กับผู้สมัครที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของตนมากที่สุด โดยที่ผู้ลงคะแนนบางคนให้ความสำคัญกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งและบางคนให้ความสำคัญกับนโยบายของพรรคการเมือง กล่าวโดยย่อแนวทางศึกษานี้เห็นว่า ผู้ลงคะแนนเสี่ยงรู้ว่าผลประโยชน์ของตนเองคืออะไรสามารถประเมินได้ว่าผู้สมัครจะให้ประโยชน์แก่ตนเพียงใดและลงคะแนนเสี่ยงตามผลที่ได้ประเมินนั้น ผู้ลงคะแนนจะลงคะแนนเมื่อการลงคะแนนนั้นให้ผลลัพธ์คุ้มค่ากับการลงทุน (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2529, หน้า 18)

แอนโทนีดาวน์ (Anthony Downs, 1957, p. 6) อธิบายแนวทางการศึกษาด้านพฤติกรรมทางการเมืองที่น่าสนใจคือแนวความคิดของซึ่งมีสมมติฐานของแนวการวิเคราะห์การตัดสินใจว่าทุกคนเป็นผู้มีเหตุผล ดังนั้นทุกคนจะตัดสินใจอย่างมีเหตุผลเสมอโดยได้เสนอนิยามการตัดสินใจอย่างเป็นเหตุเป็นผลไว้ดังนี้

- 1) สามารถตัดสินใจได้เสมอเมื่อเผชิญกับทางเลือกต่างๆ ในการตัดสินใจ
- 2) มีการจัดลำดับทางเลือกต่างๆ ไว้ตามลำดับความสำคัญในทัศนะของผู้ตัดสินใจ
- 3) การจัดลำดับนี้มีการสลับเปลี่ยนลำดับก่อนหลังได้
- 4) ผู้ตัดสินใจจะเลือกทางเลือกที่จัดลำดับไว้สูงสุดเสมอ
- 5) ในสถานการณ์เหมือนกัน การตัดสินใจจะเหมือนกันเสมอไป

กล่าวได้ว่า ความชอบด้วยเหตุผลเป็นเรื่องราวของกระบวนการปฏิบัติคือ ผู้ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดตามลักษณะค่านิยมหรือเป้าหมายของเขา โดยเลือกจากทางเลือกที่จัดลำดับไว้สูงสุด ส่วนผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไรหรือบรรลุเป้าหมายตามที่ผู้ตัดสินใจมุ่งหวังหรือไม่นั้นมิใช่เรื่องสำคัญ

อย่างไรก็ตามเป้าหมายของการตัดสินใจจะต้องเป็นเป้าหมายทางการเมืองจึงจะถือว่าเป็นการตัดสินใจที่เป็นเหตุเป็นผลทางการเมือง ซึ่งได้อธิบายรายละเอียดบางประการไว้ดังต่อไปนี้

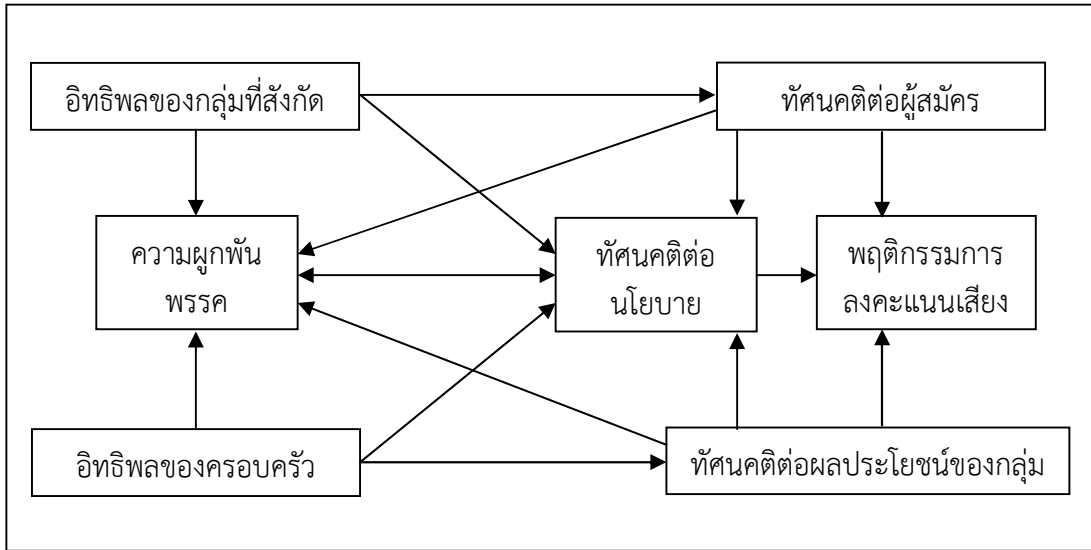
ริชาร์ด และเฮอเบิร์ท (Richard & Herbert, 1984, pp. 11-13) อธิบายว่า หน้าที่ทางการเมืองของการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยก็คือการเลือกรัฐบาล ดังนั้นพฤติกรรมที่ชอบด้วยเหตุผลในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งก็คือพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่การเลือกรัฐบาล เช่น สมมติว่าชายคนหนึ่งสนับสนุนพรรค ก เพราะสอดคล้องกับอุดมการณ์ทางการเมืองของตน และต้องการลงคะแนนเลือกสมาชิกพรรคนี้แต่ภรรยาของเขาบอกว่าต้องไปเลือกพรรค ข. ถ้าไม่เลือกจะขอหย่าในสถานการณ์เช่นนี้การที่ชายคนนั้นลงคะแนนเสี่ยงให้ผู้สมัครพรรค ข. ก็นับว่าเขาตัดสินใจโดยชอบด้วยเหตุผลในแง่ส่วนตัว โดยถือว่าเขายังรักภรรยาและยังไม่เลิกกับภรรยา และในแง่ค่านิยมแล้วภรรยามีค่ามากกว่าพรรค แต่ลักษณะการลงคะแนนเช่นนี้ในวงรอบการศึกษาการเมืองของแอนโทนี ดาวน์ (Anthony Downs) เห็นว่าไม่ชอบด้วยเหตุผลเพราะผู้ตัดสินใจสับสนระหว่างเป้าหมายทางการเมืองกับเป้าหมายที่ไม่ใช่การเมืองคือใช้กลไกทางการเมือง (ลงคะแนนเสี่ยง) ไปสู่เป้าหมายที่ไม่ใช่การเมือง (ไม่เลิกกับภรรยา)

ตามแนวความคิดสรุปได้ว่า การตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแต่ละคนจะปฏิบัติอย่างสมเหตุสมผล โดยจะตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครที่สังกัดพรรคการเมืองที่มีนโยบายสอดคล้องกับผลประโยชน์ และค่านิยมของตนเองมากที่สุด การตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองใดก็ได้โดยคาดหวังว่าตนจะได้รับประโยชน์หากพรรคการเมืองนั้นได้เป็นรัฐบาล การตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งดังกล่าวเรียกว่า rational voter model ซึ่งเป็นตัวแบบของการลงคะแนนเสียงเพื่อผลประโยชน์ของผู้ลงคะแนนเสียงเอง นั่นคือผู้ลงคะแนนเสียงจะต้องตัดสินใจว่าจะไปลงคะแนนเสียงหรือไม่และลงให้ใครตามเหตุผลของตน ทั้งนี้โดยพิจารณาว่าพฤติกรรมนี้จะก่อผลประโยชน์ให้ตนมากกว่ากัน ซึ่งตามปกติจะลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครสังกัดพรรคการเมืองที่มีนโยบายใกล้เคียงกับตนเองที่สุด

2.2.3 ทฤษฎีจิตวิทยา (psychology theories)

มาติน ฮารอฟ และวิลเลียม (Martin & William, 1987, p. 132) อธิบายความหมายว่า แนวทางศึกษานี้ให้ความสนใจต่อปัจจัยทางด้านความรู้สึกหรือความผูกพันทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเมืองตัวแบบทางจิตวิทยาที่นักรัฐศาสตร์ให้ความสนใจศึกษามาก ได้แก่ พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอันเกิดขึ้นจากความผูกพันทางจิตใจต่อพรรคการเมืองซึ่งเน้นศึกษาอิทธิพลของความผูกพันพรรคการเมือง (party identification) ความผูกพันพรรคการเมืองคือ ความจงรักภักดีหรือความเชื่อที่มีต่อพรรคการเมืองใดพรรคหนึ่งคล้ายๆ กับประชาชนเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือศาสนาว่าจะสามารถสนองประโยชน์ตามที่ตนต้องการได้และพร้อมที่จะปฏิบัติตามความเชื่อนั้น ในขณะเดียวกันก็จะมีการถ่ายทอดความเชื่อนั้นต่อกันไปในรูปของกระบวนการเรียนรู้ในสังคม ความผูกพันพรรคการเมืองเป็นเรื่องของสังคมจิตวิทยาของบุคคลเกี่ยวกับทัศนคติ ความเชื่อและพฤติกรรมที่มีต่อพรรคการเมืองใดพรรคหนึ่ง กล่าวคือบุคคลมีความรู้สึกพึงพอใจสนใจฝักใฝ่ นิยมชมชอบหรือความรู้สึกเป็นเจ้าของพรรคการเมืองความรู้สึกเช่นนี้ เนื่องมาจากการรับรู้ว่าเป็นพวกเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกัน ซึ่งอาจจะเป็นชนชั้นหรืออุดมการณ์หรือสถานภาพเดียวกับตนก็ได้ ขณะเดียวกันก็เป็นผลมาจากการเรียนรู้ของบุคคลในรูปของกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคม โดยจะเริ่มเรียนรู้ความผูกพันตั้งแต่วัยเด็ก โดยมีสถาบันครอบครัวและสถาบันทางสังคมอื่นๆ เป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงการสั่งสมการเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมืองและสังคม แนวความคิดนี้ระบุว่าความผูกพันพรรคการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคล

กล่าวคือโดยทั่วไปบุคคลมีแนวโน้มที่จะลงคะแนนให้กับพรรคการเมืองที่ตนมีความผูกพัน แต่บุคคลอาจเปลี่ยนแปลงไปลงคะแนนให้พรรคการเมืองอื่นได้เนื่องมาจากทัศนคติของเขามีสื่อประเด็นทางการเมือง อันได้แก่ ทัศนคติต่อผู้สมัคร ทัศนคติต่อนโยบายและทัศนคติต่อผลประโยชน์ของกลุ่มซึ่งเป็นปัจจัยช่วงสมัยสั้นๆ (short-term force) อย่างไรก็ตามโดยระยะยาวแล้วบุคคลมีแนวโน้มที่จะลงคะแนนให้กับพรรคการเมืองที่ตนผูกพันซึ่งเป็นปัจจัยระยะยาว (long-term force) อิทธิพลของความผูกพันพรรคการเมืองที่มีต่อแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสามารถเขียนเป็นตัวแบบ ดังภาพ

ภาพ 3 ตัวแบบทางจิตวิทยา

ที่มา: มาติน ฮารอฟ และวิลเลียม (Martin & William, 1987, p. 132)

นักรัฐศาสตร์ได้ให้ข้อสรุปทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของความผูกพันพรรคการเมืองไว้ 5 ประการคือ (สุจิต บุญบงการ และพรรคักดี ผ่องแผ้ว, 2547, หน้า 184)

- 1) ผู้ลงคะแนนเสียงส่วนมากมีความชอบพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเป็นทุนเดิมอยู่แล้วโดยครอบครัวมีอิทธิพลสูงในเรื่องนี้
- 2) ความผูกพันพรรคมีผลโดยตรง ทำให้ผู้ลงคะแนนเสียงสนใจข่าวสารทางการเมืองและรู้ว่าควรลงคะแนนให้พรรคใดและยังมีผลโดยอ้อมต่อการเลือกรับข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครนโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างพรรคกับกลุ่มทางสังคมของตน
- 3) ปกติความผูกพันพรรคจะมีช่วงระยะเวลาคงอยู่อย่างน้อยในช่วงเวลาหนึ่งจึงไม่เป็นการเปลี่ยนที่ขึ้นลงรวดเร็วเกินไป
- 4) บุคคลที่มีความผูกพันพรรคการเมืองมักจะกลับมาชอบพรรคเดิม หลังจากที่ได้หันเหไปเลือกพรรคอื่นในบางช่วงสมัยที่มีเหตุการณ์เฉพาะอย่างทำให้การผันแปรเกิดขึ้นในบางครั้ง
- 5) ความผูกพันพรรคการเมืองทำให้คาดการณ์คะแนนเสียงพื้นฐานได้ความผูกพันพรรคเมืองค์ประกอบหลายประการ บางคนผูกพันพรรคเพราะชอบนโยบายพรรคหรือชอบบุคลิกภาพของผู้นำ ความผูกพันพรรคมิได้หมายความว่าเฉพาะการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเท่านั้น แต่รวมถึงการสนับสนุนพรรคในรูปแบบต่างๆ อีกด้วย

อย่างไรก็ตามได้เคยมีผู้ศึกษาและสรุปเกี่ยวกับความผูกพันพรรคของคนไทยออกมาว่าการเลือกตั้งของไทยนั้น การลงคะแนนเสียงมักให้ความสำคัญกับผู้สมัครมากกว่าพรรคการเมืองกล่าวโดยรวมของทฤษฎีทั้งสามเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด และความสำนึกเชิงเหตุผลที่เกิดขึ้นจากปัจจัยที่มีผลระยะสั้นเฉพาะช่วงสมัยตลอดจนทฤษฎีทางจิตวิทยาจะพบว่า การใช้ทฤษฎีดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นตัวแทนเชิงทำนาย (predictive model)

2.2.4 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (exchange theory)

จอห์นสัน ดอยล์ พอล (Johnson Doyle Paul, 1981, pp. 351-352) อธิบายความไว้ว่า ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนโดยเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งแตกต่างไปจากสัตว์โลกชนิดอื่นคือ มนุษย์จะคบหาสมาคมกันอย่างใกล้ชิดหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับความต้องการและทำประโยชน์ ช่วยเหลือกันและกันมากน้อยเพียงใด ความต้องการและผลประโยชน์จึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของ คนที่อยู่รวมกันในด้านเศรษฐกิจ การสูญเสียประโยชน์ การได้รับรางวัลและการได้กำไร เป็นความรู้สึก สำคัญพื้นฐานในการคบหาสมาคม การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี การบริการให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งก็ดี คนเราก็จะแสดงพฤติกรรมต่อผู้อื่นที่ซึ่งจะทำให้ตนเองได้รับประโยชน์มากที่สุด ถึงจะสูญเสียอะไรไปบ้าง ก็เป็นการสูญเสียเพียงเล็กน้อย ผลจากการที่เราได้กระทำอะไรไปแล้ว คือรางวัลหรือกำไรจำนวนมาก จากผู้อื่นเป็นการตอบสนองในด้านการแลกเปลี่ยนทางด้านสังคม (social exchange) การคบหา สมาคมกันระหว่างผู้ใหญ่กับผู้ย่อย ผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้การปกครองเป็นการแลกเปลี่ยนกับสถานภาพ ที่สูงขึ้นของตนในทางตรงกันข้ามผู้ใหญ่อีกจะได้รับความยกย่องความจงรักภักดีเป็นการตอบแทน

ดังนั้นการที่ผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไปเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งก็เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน กับทรัพย์สินประโยชน์อย่างอื่น ความยกย่อง ความสะดวกสบาย หรือตำแหน่งหน้าที่ที่คาดว่าจะได้รับ ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ใช้เงินบ้าง ผลประโยชน์บ้างหรือการยกย่องนับถือว่าเป็นกลุ่มเดียวกันบ้าง หรือตำแหน่งหน้าที่บ้าง ให้แก่ผู้สนับสนุนลงคะแนนให้แก่ตนเป็นการแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียงที่ตน ได้รับพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจึงเกิดขึ้น เพราะเป็นการแสดงออกของผู้ยึดถือระบอบ ประชาธิปไตยความมีสำนึกเชิงเหตุผลและปัจจัยตัวกำหนดแต่ประชาชนอีกประเภทหนึ่งไปลงคะแนน เสียงเลือกตั้ง เพราะต้องการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ บริการ และเกียรติยศ ชื่อเสียงที่ตนเองจะพึงได้รับ สนองตอบจากการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของตนโดยไม่เข้าใจและไม่สนใจในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพื่อแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นพวกที่มีอิสระเสรีภาพในการแสดงออกถึงพฤติกรรมของตนเองอย่างแท้จริง ตรงกันข้ามกับ ประชาชนที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพราะต้องการแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์เป็นพวกที่ไม่มี อิสระเสรีภาพในการลงคะแนนเสียง จึงมีการซื้อขายเสียงกันขึ้นในกลุ่มประชาชนกลุ่มดังกล่าวและเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งต่อระบอบประชาธิปไตย

2.2.5 การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการพัฒนาทางการเมือง

สุจิต บุญบงการ (2537, หน้า 33-36) กล่าวว่า ในจำนวนปัญหาที่สำคัญของ กระบวนการพัฒนาทางพิจารณาจากขอบเขตและความหมายของการพัฒนาทางการเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องกับ ความเท่าเทียมกันของประชาชน ความสามารถของระบบการเมืองที่จะดูดซึมกลุ่มทางสังคมต่างๆ ที่มีความต้องการเข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล การพัฒนาประชาธิปไตย ตลอดจน การเสริมสร้างระบบการเมืองสมัยใหม่ทั้งหมดนี้มีส่วนเกี่ยวพันกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสิ้น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นมีผู้ให้ความหมายไว้หลายนัยมีทั้งความหมายที่เป็นเรื่องของ พฤติกรรมทางการเมืองโดยที่ตั้งใจกดดันรัฐบาลโดยตรง เป็นเรื่องของการแสดงออกทางการเมือง โดยเสรีหรือสมัครใจเท่านั้น บางคนเห็นว่าการมีส่วนร่วมแบบถูกระดมด้วย อย่างไรก็ตามความหมาย ที่กล่าวกันมาข้างต้นนี้สามารถนำมากล่าวอย่างกระชับว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึงกิจกรรม

ที่บุคคลมีจุดประสงค์เพื่อมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล ความหมายที่มีลักษณะที่น่าสนใจหลายประการ คือ

ประการแรก การมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายนี้เป็นเรื่องของกิจกรรมไม่ใช่ทัศนคติ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในที่นี้ไม่ใช่เป็นเรื่องของความคิดความรู้สึกหรือความเชื่อทางการเมืองเรายอมรับว่า ทัศนคติทางการเมืองมีผลต่อรูปแบบหรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่ไม่ใช่เป็นกิจกรรม ดังนั้นเราจึงต้องแยกออกให้ชัดเจนเพื่อป้องกันความสับสนในการวิเคราะห์

ประการที่สอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เราใช้สำหรับบุคคลธรรมดาส่วนนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองนั้นการเกี่ยวข้องกับเมืองเรียกได้ว่าเป็นงานอาชีพของเขาเป็นเรื่องของการมีบทบาททางการเมือง (political role) ในส่วนนี้บางทีเราก็ประสพความลำบากในการแยกว่าใครเป็นบุคคลธรรมดา ใครเป็นนักการเมือง สมาชิกพรรคผู้ทำงานให้กับพรรคข้าราชการจะถือว่าเป็นคนธรรมดาหรือเป็นนักการเมือง จะถือว่ามีส่วนร่วมทางการเมือง หรือมีบทบาททางการเมือง อย่างไรก็ตาม เราอาจถือลักษณะงานการเมืองที่บุคคลทำอยู่เป็นตัวกำหนดได้อย่างกว้างๆ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นบทบาทของบุคคล ซึ่งไม่ได้ทำงานหรือมีอาชีพทางการเมือง ถ้าเขาเป็นสมาชิกพรรคแต่ไม่ได้ทำงานการเมืองเป็นหลัก บทบาททางการเมืองของเขาอาจมีเพียงไปลงคะแนนเสียงหาเสียงให้กับผู้สมัครของพรรคของตนเป็นครั้งๆ ไป ดังนั้นเรียกได้ว่า เป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ถ้าเขาลงสมัครรับเลือกตั้งและทำงานการเมืองตลอดเวลาหรือเป็นผู้เมืองทางการเมือง กิจกรรมทางการเมืองของเขาคือว่าเป็นเรื่องของบทบาททางการเมือง

ประการที่สาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของการแสดงออกเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำประเทศ ถ้านักศึกษาชุมนุมประท้วงในมหาวิทยาลัยเพื่อไล่อธิการบดีออกจากตำแหน่ง จะไม่ใช่เรื่องการเมืองจนกว่านักศึกษาจะทำการประท้วงนี้กดดันรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมืองให้ช่วยบีบบังคับให้อธิการบดีลาออก ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงควรเป็นเรื่องของความพยายามที่จะมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลสนับสนุนรัฐบาลเปลี่ยนแปลงผู้นำรัฐบาล ปกป้องหรือเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำและสถาบันทางการเมืองต่างๆ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นได้ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย สันติหรือรุนแรง ความประสงค์ที่จะผลักดันรัฐบาลนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งก่อสร้างหรือริเริ่มขึ้นจากตัวผู้มีส่วนร่วมเอง แต่อาจจะมาจากผู้อื่นรวม ทั้งจากผู้นำทางการเมืองเองได้ด้วย

ประการสุดท้ายการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจไม่มีผลเปลี่ยนแปลงต่อการตัดสินใจของผู้นำหรือรัฐบาลแต่อย่างใด แม้ว่าผู้มีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์กดดันรัฐบาล การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีผลเล็กน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วม ซึ่งมักมีอำนาจทางการเมืองไม่มากนักและไม่สามารถผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลได้ตลอดเวลาและทุกๆ เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองถือว่าเป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของระบบการเมืองสมัยใหม่ ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนมักมีความตื่นตัวหรือสนใจในทางการเมืองสูงกว่าในระบบจารีตประเพณี อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้มีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของระบบการเมืองสมัยใหม่ในระบบการเมืองประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีหลายรูปแบบแต่ทุกรูปแบบเป็นเรื่องของความสมัครใจปราศจากการบังคับรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจมีตั้งแต่รูปแบบเล็กๆ แคบ เช่น การแสดงความคิดเห็นการอภิปรายทางการเมือง การเขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นถึงนักการเมือง

ไปจนถึงรูปแบบที่มีน้ำหนักกว้างขวางขึ้น เช่น การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การช่วยผู้สมัครพรรคการเมืองหาเสียงเลือกตั้ง การชุมนุมประท้วง การเดินขบวน การวิ่งเต้น เพื่อให้ผู้นำทางการเมืองออกกฎหมายหรือยอมรับนโยบายที่ตนเรียกร้อง (lobbying) ตลอดจนการเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองกลุ่มหรือองค์การทางการเมืองทั้งหลาย

สำหรับระบบการเมืองเผด็จการสมัยใหม่นั้น เห็นความจำเป็นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเช่นกันแต่การมีส่วนร่วมนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องการสมัครใจแต่เป็นเรื่องของการชักจูงและระดม (mobilization) ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การชุมนุมสนับสนุนรัฐบาล การแสดงความคิดเห็นทั้งหมดนี้เป็นเรื่องที่รัฐบาลเป็นผู้ระดมและชักจูงเพื่อให้ประชาชนเข้ามาสนับสนุนนโยบายและการกระทำของรัฐบาล เพื่อให้สิ่งที่รัฐบาลทำให้เกิดความชอบธรรม

การมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจเป็นได้ทั้งจุดหมาย (goals) และวิธีการของการพัฒนาที่เป็นจุดมุ่งหมายนั้นเป็นเพราะความเชื่อที่ว่ามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นลักษณะสำคัญของสังคมที่พัฒนาแล้ว ดังนั้น เมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมก็ต้องพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ถือว่าเป็นวิธีการอย่างหนึ่งนั้นหมายถึงวิธีการของผู้นำเพื่อนำไปสู่จุดประสงค์อีกอย่างหนึ่ง เช่น เพื่อเสริมสร้างอำนาจของผู้นำหรือเพื่อพัฒนาประเทศ เป็นต้น หรือในประการที่สาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นผลพลอยได้ของการพัฒนา เช่น เมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มีผลให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองและนำไปสู่การขยายตัวการมีส่วนร่วมทางการเมือง บทบาทหรือผลของการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสามประการข้างต้นนี้มีผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาทางการเมืองผู้นำอาจมีความเห็นขัดแย้งกันได้ในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมือง บางคนต้องการให้ขยาย บางคนต้องการให้ลด บางคนต้องการมีส่วนร่วมแบบสมัครใจ บางคนต้องการมีส่วนร่วมแบบระดม อันตึงเครียด และเนลสัน ได้เสนอข้อสรุปว่า ในกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมระดับรูปแบบและฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ถูกกำหนดโดยนโยบายของผู้นำกลุ่มทางสังคมและบุคคลธรรมดาที่เห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของจุดหมายปลายทางหรือเป็นวิธีการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาในเรื่องอื่นๆ หรือเป็นแต่เพียงผลพลอยได้ของการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั้งสองได้เสนอต่ออีกว่า การขยายการมีส่วนร่วมทางการเมืองมักถูกยอมรับว่าเป็นวิธีการเพื่อนำไปสู่จุดหมายที่สำคัญอื่นในกระบวนการพัฒนา ทักษะเช่นนี้เองที่จะต้องมีการชั่งความเหมาะสมในด้านต้นทุน กำไร เปรียบเทียบกับวิธีการอื่นๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งจุดหมายนั้นๆ ผู้นำที่ควบคุมรัฐบาลอยู่มีความสามารถมากกว่าการมีความต้องการน้อยกว่ากลุ่มชนชั้นนำที่ไม่ได้ควบคุมรัฐบาล ในด้านการขยายการมีส่วนร่วมทางการเมืองกลุ่มหลังนี้เห็นว่าการดึงเอากลุ่มใหม่ๆ เข้ามามีบทบาททางการเมืองเป็นวิธีการที่ได้ผลที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพคงเดิมสร้างดุลแห่งอำนาจให้ล้มล้างอำนาจผู้นำเดิมและเข้าควบคุมรัฐบาลเสียเอง

ดังนั้น ในการพิจารณาถึงเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศกำลังพัฒนา จำต้องพิจารณาถึงกลุ่มผู้นำต่างๆ ที่ช่วงชิงอำนาจหรือที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมควบคุมรัฐบาลผู้นำเหล่านี้ อาจแบ่งได้อย่างกว้างๆ เป็น 2 กลุ่ม คือ ทหารกับพลเรือนสำหรับกลุ่มทหารนั้นมักเป็นกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและเมื่อขึ้นมาอำนาจมักอ้างว่า การให้มีการเลือกตั้งก็ตีการเมืองการเมืองในระบบพรรคก็ดี ก่อให้เกิดความแตกแยกดังนั้นจึงมีกระงับหรือลดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนลงในกรณีของประเทศไทย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นตัวอย่างอันดีในเรื่องนี้

สำหรับผู้นำทหารคนอื่นๆ ก็เช่นกัน เช่น เซียฮูล ฮัค แห่งปากีสถาน หรือปักจุงฮีแห่งเกาหลีใต้ในตอนแรกของการปกครองของตนได้ใช้วิธีการลดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนลง

อย่างไรก็ตามผู้นำทหารในหลายประเทศในระยะหลังได้ให้ความสนใจในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และกลุ่มทางสังคมอื่นๆ มากขึ้น สเต็บแพน (alfred stepan) ซึ่งศึกษาบทบาทของทหารในบราซิล และเปรู และฟิช (john fitch) ในเอกวาดอร์ ได้แสดงให้เห็นว่า ทหารในประเทศเหล่านี้เข้าบริหารประเทศ โดยดึงเอากลุ่มพลเมืองอื่นๆ เข้ามาร่วมด้วย ลักษณะของรัฐบาลทหารแบบนี้เรียกว่า corporative military regime หรือบางที่เรียกว่าเป็นระบบ corporation ในระบบที่มีการดึงเอาประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นกันแต่มักเป็นแบบระดม (mobilized participation) เช่น ในการปกครองเปรูของ เวลาสโก (velasco) และเบอร์มิวดะ (bermudez) ในช่วง ค.ศ. 1968-1973 เพื่อความสนับสนุนจากกรรมการและชนวนา เช่น ได้จัดตั้งหน่วยงาน เรียกว่า SIMAMOS เพื่อให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนและเป็นเครื่องมือระดมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนรัฐบาลทหารอีกรูปแบบหนึ่งคือแบบที่ร่วมมือกับพรรคการเมือง (army-party military-regimes) เช่น ในคิวบา ซีเรีย และอิรัก เป็นต้น ซึ่งเป็นการปกครองคู่กันระหว่างพรรคการเมืองกับทหารและมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันสูงระบบนี้อาศัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแบบระดมเช่นกัน ดังนั้น ระบบการเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนาที่ทหารมีบทบาทเมืองสูงมักเป็นรูปแบบที่ทหารไม่ได้ปกครองเพียงอย่างเดียวแต่ได้พยายามดึงเอาสถาบันพลเรือนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง และมีการปลุกระดมมวลชนให้ร่วมมือกับผู้นำในด้านต่างๆ

การเปลี่ยนแปลงท่าทีของผู้นำทหารที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนข้างต้นนั้นเป็นเรื่องของความพยายามที่จะดูดซึมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน และในขณะเดียวกันเป็นความพยายามที่จะสร้างฐานสนับสนุนในหมู่ประชาชนเพื่อรักษาอำนาจของตนไว้ รวมทั้งแย่งชิงฐานสนับสนุนจากผู้นำฝ่ายพลเรือน

สำหรับผู้นำพลเรือนส่วนใหญ่ต้องการให้มีการขยายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพราะเป็นลูกหลานที่สำคัญที่ตนสามารถใช้เป็นฐานสนับสนุนบทบาททางการเมืองของตนได้ นอกจากนี้ในการท้าทายอำนาจของผู้นำทหารที่ครอบงำการเมืองอยู่เดิมผู้นำพลเรือนมักใช้ประชาชนเป็นฐานอำนาจ ผู้นำพลเรือนจึงกระตุ้นให้มีการขยายตัวของมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อความมีเสถียรภาพทางการเมืองการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนมีผลให้ระบบการเมืองสันตะเทียนผู้นำฝ่ายตรงข้ามอาจใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือท้าทายอำนาจของผู้นำในอำนาจซึ่งอาจนำมาซึ่งความวุ่นวายทางการเมืองได้นักทฤษฎีตะวันตกหลายคนได้พยายามแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองโดยได้แสดงให้เห็นว่าเมื่อประชาชนมีความหวังขึ้นมีความต้องการมากขึ้นในสิ่งต่างๆ ในชีวิต เนื่องจากสังคมมีความเจริญขึ้นจะเป็นผลให้ประชาชนเรียกร้องต่อระบบการเมืองให้ตอบสนองความต้องการของตนที่เพิ่มมากขึ้น และมักปรากฏอยู่ระบบการเมืองมักตอบสนองได้ไม่เต็มที่จุดนี้เองที่ทำให้เกิดความไม่พอใจหรือความคับข้องใจขึ้นทำให้ประชาชนเริ่มตื่นตัวทางการเมืองและผลักดันตนเองให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อกดดันให้ประชาชนตัดสินใจตามความต้องการของตัวเมื่อระบบการเมืองยังไม่สามารถสนองตอบให้เป็นที่พอใจได้

ประชาชนจะเปลี่ยนการกดขี่แบบสันติมาเป็นแบบการใช้ความรุนแรงและเมื่อถึงจุดนี้ ระบบการเมืองจะพบกับความระส่ำระสายไร้เสถียรภาพได้

อย่างไรก็ตามทฤษฎีตะวันตกไม่ได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่าในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยเอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นเรื่องที่ถูกชักจูงหรือปลุกปั่นโดยผู้นำมากกว่าเป็นเรื่องของความต้องการของประชาชนเองการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงเป็นเครื่องมือของผู้นำทางการเมืองในการสร้างฐานอำนาจให้กับตนและโค่นล้มผู้นำฝ่ายตรงกันข้าม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นเรื่องที่ผู้นำบางกลุ่มหยาบคายให้กับประชาชนเพื่อประโยชน์ทางการเมืองของกลุ่มตน การที่ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้งหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 ไม่ได้เกิดจากการเรียกร้องของประชาชนเองแต่เป็นเรื่องที่คณะราษฎรใช้เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการปกครองของตน และหลังจากนั้นเป็นต้น มาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้กลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองของผู้นำกลุ่มต่างๆ การต่อสู้ระหว่างผู้นำทหารกับผู้นำพลเรือนได้เป็นเรื่องของการต่อสู้ระหว่างการเพิ่มกับการลดการมีส่วนร่วมทางการเมือง และแม้ว่าในตอนหลังฝ่ายทหารจะได้ออมรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วก็ตามประเด็นที่ต่อสู้ระหว่างฝ่ายพลเรือนกับทหารก็ยังมีอยู่ในเรื่องของรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ดังนั้นประเด็นในเรื่องความสัมพันธ์ข้างต้นระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับสถาบันทางการเมืองต่างๆ จึงน่าสนใจที่จะศึกษาเพื่ออธิบายการพัฒนาทางการเมืองของไทยให้กระจ่างชัดเจน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือเป็นหลักการสำคัญ (participation democracy) แต่ต้องเป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความต้องการความนึกคิดของประชาชนเอง มิใช่เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมจากรัฐบาลกลาง (top down) หรือเป็นประชาธิปไตยโดยภาพรวม (national democracy) แต่กลายเป็นประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น (local democracy) ประเทศไทยไม่ค่อยมีการพูดถึงประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นที่มีผลกระทบถึงประชาธิปไตยระดับชาติ (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2550, หน้า 31) ส่วนใหญ่จะพูดถึงแต่ประชาธิปไตยในระดับชาติ การเมืองท้องถิ่นเริ่มให้ความสำคัญกันอย่างจริงจังภายหลังจากใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ที่เปิดกว้างให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐมากขึ้น ถึงกับวางหลักข้อมูลข่าวสารกันใหม่ว่าหลักคือเปิดเผย การปกปิดข้อมูลข่าวสารเป็นเพียงข้อยกเว้น หลักการนี้ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 กรณีที่ประชาชน ประชาสังคมสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการเท่ากับเป็นการลดความรุนแรงของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้ระดับหนึ่ง และการที่รัฐวางเจตนาธรรมาภิบาลให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ ทำให้พรมแดนของระบบราชการซึ่งแต่เดิมงานราชการจะสงวนไว้ใช้เป็นกลไกของผู้ปกครอง ประชาชนยากที่จะตรวจสอบ แนวคิดที่จะให้ประชาชนปกครองดูแลกันเองในชุมชนมีความชัดเจนยิ่งขึ้นภายหลังจากที่ไทยประสบวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 ที่รัฐบาลได้ยืมมือประชาชนชั้นรากหญ้าช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจในฐานะมือที่มองไม่เห็น (invisible hands) ตามหลักการทางเศรษฐศาสตร์มหภาคที่การสร้างความมั่งคั่งของชาติ (the wealth of nations) อธิบายหลักของตลาดเสรี การค้าและการแบ่งงานกันทำจะเป็นการเพิ่มผลิตภาพให้กับชาติ และรัฐบาลภายใต้รัฐบาลทักษิณได้กระจายทุนกระจายบริการสาธารณะไปยังท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมด้วยหลักการเพิ่มรายได้ลดค่าใช้จ่าย โดยการสร้างงาน สร้างอาชีพ ด้วยวิธีการคู่ขนานคือโครงการสร้างรายได้และลดค่าใช้จ่ายไปพร้อมกัน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร

บ้านเมือง เป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงหลักการพัฒนาประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตยต้องยึดประชาชนเป็นตัวตั้ง มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองหลายคน แต่ก็เป็นการอธิบายความมีส่วนร่วมในบริบทการเมือง (political ponstance) เสียมากกว่า แต่ละเลยที่จะมองการมีส่วนร่วมในเชิงบูรณาการทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร และข้อมูลข่าวสาร ดังที่มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้อย่างน่าสนใจหลายท่าน ดังที่จะกล่าวถัดไป

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (สุจิต บุญบงการ, 2535, หน้า 51) หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลมีจุดประสงค์เพื่อมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล ความหมายนี้มีลักษณะที่น่าสนใจหลายประการ คือ ประการแรก การมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายนี้เป็นเรื่องของกิจกรรมไม่ใช่ทัศนคติ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในที่นี้ไม่ใช่เรื่องของความคิด ความรู้สึก หรือความเชื่อทางการเมือง แม้ว่าทัศนคติทางการเมืองมีผลต่อรูปแบบหรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่ไม่ใช่เป็นกิจกรรม ประการที่สอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองใช้สำหรับบุคคลธรรมดา ส่วนนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง การเกี่ยวข้องกับการเมืองเรียกว่าเป็นเรื่องของการมีบทบาททางการเมือง ประการที่สาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของการแสดงออก เพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำประเทศ ประการสุดท้าย การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจไม่มีผลเปลี่ยนแปลงต่อการตัดสินใจของผู้นำหรือรัฐบาลแต่อย่างใด แม้ว่าผู้มีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์กดดันรัฐบาล การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีผลเล็กน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมซึ่งมักมีอำนาจทางการเมืองไม่มากนักและไม่สามารถผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลได้ตลอดเวลา และทุกๆ เรื่อง

เอกสารประกอบการประชุมเรื่องแนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมถึงลดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะวิจัย (2544, หน้า 18) เช่นเดียวกับ กนก วงศ์ตระหง่าน (2532, หน้า 25) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึง การกระทำของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยมุ่งหวังให้การกระทำนั้นส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจของผู้ใช้อำนาจทางการเมืองหรือต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในทิศทางที่ตนต้องการ ในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองมีหลายลักษณะ แต่ต้องดำเนินไปด้วยความสมัครใจของประชาชนในประเทศ เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเดินขบวนอย่างมีเหตุผลและไม่ใช้ความรุนแรง การแสดงความคิดเห็นต่อโครงการหรือนโยบายของประชาชน เป็นต้น

2.2.6 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประเทศไทยออกแบบโครงสร้างการบริหารอำนาจรัฐที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองสองในสามอำนาจยกเว้นอำนาจตุลาการที่ประชาชนยังไม่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง อำนาจที่เชื่อมโยงกับประชาชนได้แก่ อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจบริหาร ในระดับชาติคือ รัฐสภาและรัฐบาล ส่วนในระดับท้องถิ่นคือ ราชการส่วนท้องถิ่น มีหน่วยปกครอง องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการเข้าสู่อำนาจของตัวแทนหรือ

ที่เรียกว่านักการเมือง มีส่วนร่วมในการบริหารองค์กร การถอดถอน ตามบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ลักษณะของการมีส่วนร่วม เช่น การมีส่วนร่วมในฐานะผู้เฝ้าดู (onlookers) ประชาชนจะแสดงออกทางการเมือง เช่น การเข้าร่วมชุมนุมในทางการเมือง การเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ การไปหย่อนบัตรคะแนนเสียงเลือกตั้ง การพูดคุยสนทนาทางการเมือง หรือไม่สนใจเกี่ยวกับข่าวสารการเมือง ก็ถือเป็นผู้เฝ้าดู และการมีส่วนร่วมในฐานะผู้เข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง (participants) ประชาชนจะแสดงออกทางการเมืองที่อยากเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมือง เช่น การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การช่วยรณรงค์หาเสียงให้กับพรรคหรือผู้สมัคร การเข้าไปร่วมกำหนดโครงการต่างๆ ของชุมชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีความเข้มข้นขึ้นไปอีกในฐานะ ผู้นำการเคลื่อนไหวทางการเมือง (activists) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับนี้ เช่น การเป็นผู้นำทางการเมือง การเป็นผู้บริหารพรรค การสมัครรับเลือกตั้งการเป็นผู้เฝ้าดูทางการเมืองการขาดกิจกรรมผู้นำการเมือง เป็นต้น (Roth & Wilson, 1980, p. 19)

นักรัฐศาสตร์และนักเศรษฐศาสตร์ทางการเมืองได้หันมาให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นรวมทั้งมีการศึกษาปัจจัยที่กำหนดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างกว้างขวาง ซึ่งมีตัวอย่างที่น่าสนใจ เช่น international association for public participation ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1) การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็น การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่างๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่างๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

2) การรับฟังความคิดเห็นเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่างๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3) การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

4) ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5) การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่างๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

ในขณะที่ Norman Nie, Jane Junn & Kenneth Stehlik-Barry (1996) ได้กล่าวถึงผลกระทบของระดับการศึกษาต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสังคม พบว่า ผลกระทบของการศึกษาต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้คนแต่ละคน จะแบ่งออกเป็นสองรูปแบบ ได้แก่ รูปแบบแรก เรียกว่า ผลกระทบสัมบูรณ์ ซึ่งก็คือรูปแบบการศึกษาที่สร้างการรับรู้ถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และส่งเสริมให้ผู้คนต่างเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของตนขึ้น และรูปแบบที่สองเรียกว่า ผลกระทบสัมพัทธ์ คือ ผลกระทบดังกล่าวจะเป็นผลกระทบของระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยของผู้คนรอบข้างต่อการตัดสินใจเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้คน ผลกระทบที่สองนี้อาจเกิดขึ้นได้ทั้งในทางบวกและทางลบ ในทางที่เป็นประโยชน์การศึกษาจะสร้างเสริมการพูดคุยถ่ายทอดข่าวสารทางการเมืองการปกครอง จะกระตุ้นบรรยากาศของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ในขณะที่ผลกระทบในทางลบจะเป็นสิ่งที่ผู้คนที่คาดหวังกับการกระทำของบุคคลอื่น และลดทอนความคาดหวังในผลกระทบของบทบาทของตนเองลง โดยผู้คนที่ถูกแวดล้อมด้วยเพื่อนบ้านที่มีการศึกษาสูงอาจตัดสินใจไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยหวังว่าเพื่อนบ้านของตนเองที่มีการศึกษาสูงจะเข้าไปใช้สิทธิ และการตัดสินใจของเพื่อนบ้านคนดังกล่าวอาจจะดีกว่าการตัดสินใจของตนเอง นอกจากนี้ การใช้สิทธิโดยเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นก็ลดทอนอำนาจในการตัดสินใจเลือกตั้งของผู้คนๆ หนึ่งด้วย ดังนั้น ประโยชน์ที่บุคคลคนหนึ่งจะได้รับจากการใช้สิทธิจึงลดลงจนอาจจะต่ำกว่าต้นทุนที่ตนเองจะได้รับ ความสัมพันธ์ในลักษณะไม่ใช่เส้นตรงระหว่างการศึกษา และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเกิดขึ้น

อย่างไรก็ตามผลกระทบจากระดับการทุจริตคอร์ปชั่นของรัฐบาลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้คนในสังคมพบว่าการทุจริตคอร์ปชั่นในระดับที่สูงขึ้นย่อมส่งผลให้ผู้คนในสังคมเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเมือง และลดทอนระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนลง ในอีกทางหนึ่งระดับการทุจริตคอร์ปชั่นของรัฐบาลก็ได้รับผลกระทบจากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้คนในสังคมเช่นเดียวกัน โดยถ้าหากผู้คนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ รัฐบาลก็มีช่องทางในการทุจริตคอร์ปชั่นเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและระดับการทุจริตของรัฐบาลจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกันและกัน ฉะนั้น หากมีการเสริมสร้างให้ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งอยู่ในระดับที่พึงปรารถนามากขึ้น ปัจจัยอีกด้านหนึ่งก็จะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และส่งผลกระทบที่สนับสนุนกันต่อไปในอนาคต

2.2.7 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ชุมชนตั้งอยู่ตามแหล่งความสมบูรณ์ของธรรมชาติที่เรียกว่า บ้าน หรือหมู่บ้าน ถ้าสืบย้อนกลับไปยังบรรพบุรุษหลายชั่วอายุคนจะเห็นว่าบ้านเหล่านั้นได้มาตั้งรกรากโดยกลุ่มคนญาติพี่น้อง หรือคนรู้จักชิดเชือกั้น มีวัฒนธรรมแบบเดียวกัน จึงมาตั้งบ้านเรือนอยู่ในละแวกเดียวกัน ต่อมาเมื่อมีลูกหลาน ลูกหลานมีการแต่งงานระหว่างคนในบ้านเดียวกัน (หมายถึงชุมชน) หรือต่างบ้านจึงมีจำนวนครัวเรือนเพิ่มขึ้นเป็นหมู่บ้านซึ่งเป็นหน่วยปกครองขนาดเล็กที่สุดของไทย ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย หลายหมู่บ้านเป็นตำบล หลายตำบลเป็นอำเภอ และหลายอำเภอเป็นจังหวัด ตามลำดับ ซึ่งเป็นการปกครองส่วนภูมิภาคที่ต้องอยู่ภายใต้การสั่งการจากส่วนกลาง การที่ชาวบ้านตั้งรกรากในเริ่มต้นเขาจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น ช่วยกันสร้างบ้าน ลงแขกดำนา หรืองานพิธีกรรมต่างๆ เช่น ขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานบวช งานศพ เป็นต้น ดังนั้น การร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนจึงเป็นวิถีชีวิตของการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนอยู่แล้ว เมื่อสังคมเจริญทางด้านวิทยาการ

และเทคโนโลยีมีการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชุมชนและสังคมในวงกว้างไม่ว่าจะเป็นระดับประเทศหรือระดับโลกที่ไหลบ่าเข้าสู่ชุมชน ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลสูงต่อความเป็นอยู่ของชุมชนการพัฒนาชุมชนจึงถูกครอบงำด้วยอิทธิพลดังกล่าวในขณะที่เดียวกันชุมชนต้องพัฒนาตนเองให้อยู่รอดชุมชนต้องมีความเข้มแข็งและรู้เท่าทันจึงจะสามารถยืนหยัด และพัฒนาได้อย่างยั่งยืน การที่ชุมชนจะเข้มแข็งได้นั้นต้องมีการพัฒนาให้มีสถานะที่ไม่เป็นฝ่ายรับเอาทุกสิ่งทุกอย่างทั้งที่สร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์เข้ามาสู่ชุมชน ชุมชนที่เข้มแข็งต้องมีความสามารถเพียงพอที่จะรับเอาเฉพาะสิ่งที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนเท่านั้น เป้าหมายที่ชุมชนควรพัฒนาชุมชนให้สู่ภาวะที่เรียกว่าเข้มแข็งคือ ต้องทำให้คนในชุมชนมีความสุข มีคุณภาพ มีคุณธรรม และใส่ใจในสิ่งแวดล้อม (สัญญาวิวัฒน์, 2550, หน้า 57) การที่จะพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งนั้นมิใช่เกิดจากคนใดคนหนึ่งหากแต่เป็นทุกคนในชุมชนที่ต้องร่วมมือร่วมใจการที่คนในชุมชนจะร่วมมือร่วมใจต้องให้เขาเห็นปัญหาว่าจะกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขา ให้เขารู้ว่าเมื่อให้ความร่วมมือแล้วจะก่อประโยชน์ต่อพวกเขา การพัฒนาชุมชนจะไม่มีการบังคับแต่จะเป็นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (inform) รับฟังความคิดเห็น เข้าไปเกี่ยวข้อง (involve) ให้ความร่วมมือลงมือปฏิบัติในกิจกรรมของชุมชน ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน (human right) และเป็นหลักการพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่ประชาชนสามารถพัฒนาตนเอง ครอบครองและชุมชนด้วยคนของชุมชน การบังคับให้พัฒนาชุมชนโดยเขาไม่เต็มใจหรือการจูงใจด้วยค่าจ้าง เช่น โครงการเงินผัน หรือโครงการสร้างงานในชนบท โครงการมียาชาวา เป็นโครงการที่มีได้เกิดจากความต้องการของประชาชน แต่เป็นความต้องการของรัฐบาลด้วยวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจมากกว่าการพัฒนาชุมชน กระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับเป็นสากลและเป็นหลักการหนึ่งของธรรมาภิบาล (good governance) คือ มีส่วนร่วมในการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อเพิ่มความโปร่งใสในการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอาจมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน แต่ก็มีกระบวนการที่เป็นลักษณะร่วมที่เหมือนกัน ดังที่ J. Norman Reid เจ้าหน้าที่ของ usda rural development สำนักงานพัฒนาชุมชนของสหรัฐอเมริกา กล่าวว่า การมีส่วนร่วมจะประกอบด้วย ขั้นตอนสำคัญได้แก่ ให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมมีส่วนร่วมในการพัฒนา (many people) ไม่ควรผูกขาดแบ่งกลุ่มหรือให้น้ำหนักกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (many centers) เปิดกว้างในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (open and advised) ให้ความสำคัญกับทุกความคิดจะไม่มีความคิดที่ไม่ดี (open to all ideas) ไม่แยกเขาแยกเราโดยเอาเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา อายุ การศึกษา ภาษา ฯลฯ มาเป็นกำแพงกีดกันความร่วมมือร่วมใจ (inclusive and diverse) และเปิดใจกว้างไม่มีการควบคุมบังคับกะเกณฑ์กัน (open mind, open process) กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของชุมชนเริ่มตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การดำเนินงานในทุกกิจกรรมของกระบวนการพัฒนาชุมชนและรับผลประโยชน์ร่วมกันรัฐบาลและสังคมเห็นแล้วว่า การพัฒนาชุมชนโดยการออกแบบจากส่วนกลางนั้นไม่ประสบผลสำเร็จ การที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนดความต้องการให้กับชุมชนต่างๆ ที่กระจายกันอยู่ทั่วประเทศจึงไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งมีหลากหลายในลักษณะที่แตกต่างกันทั้งในระดับลึกและกว้างในเรื่องของมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ หรือแม้กระทั่งชุมชนในภาคเหนือตอนบนแต่ละชุมชนจะมีความแตกต่างกันในรายละเอียด

ของวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน ดังนั้นการจะพัฒนาชุมชนให้ประสบผลสำเร็จต้องให้ชุมชนพัฒนากันเอง โดยรัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุนทรัพยากรที่ชุมชนขาดแคลนเท่านั้น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น (local government) ถือเป็นรูปแบบหนึ่งที่เป็นพื้นฐานการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีความสำคัญต่อการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดินโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนท้องถิ่นที่มีสภาพปัญหาสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ และทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกัน ลำพังเพียงรัฐบาลกลางในฐานะที่ต้องดูแลประชาชนโดยภาพรวมทั่วประเทศ ย่อมไม่สามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างทั่วถึงและตรงตามความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ รวมถึงการเรียกร้องของประชาชนชุมชนท้องถิ่นที่ต้องการมีส่วนร่วมในการปกครอง และพัฒนาท้องถิ่นของตนเองมาอย่างยาวนาน ทำให้รัฐบาลในหลายประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจกลาง (centralization) มาสู่การปกครองแบบกระจายอำนาจ (decentralization) มากขึ้นเพื่อให้สิทธิแก่ชุมชนในการตัดสินใจดำเนินการกิจของท้องถิ่นและถือเป็นสถาบันฝึกปฏิบัติการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

2.3.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

วุฒิสาร ตันไชย (2547, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกลางหรือส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมายมีพื้นที่และประชากรเป็นของตนเอง ประการสำคัญขององค์กรดังกล่าวจะต้องมีอำนาจอิสระ (autonomy) ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม การมอบอำนาจจากส่วนกลางมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาตัดสินใจการตรวจสอบการทำงาน และร่วมรับบริการสาธารณะต่างๆ อย่างไม่จำกัด แม้ว่าการปกครองท้องถิ่นจะมีอิสระในการดำเนินงาน แต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคนอื่นๆ (2547, หน้า 22) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองซึ่งราชการส่วนกลางได้มอบอำนาจในการปกครองและบริหารกิจการงานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในขอบเขตอำนาจหน้าที่และพื้นที่ของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย โดยมีความเป็นอิสระตามสมควรไม่ต้องอยู่ในบังคับบัญชาของส่วนราชการส่วนกลาง ราชการส่วนกลางเป็นเพียงหน่วยคอยกำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินกิจการไปด้วยความเรียบร้อยหรืออีกนัยหนึ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นคือ การกระจายอำนาจของราชการส่วนกลางเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ได้ปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นอิสระต่างหากจากการปกครองของส่วนกลางที่ให้อำนาจแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้ปกครองตนเอง

สมจิต เลิศไพฑูรย์ (2547, หน้า 4-5) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่น คือ การให้คนในท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองกันเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การปกครองตนเองโดยประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีพื้นฐานจากหลักการกระจายอำนาจปกครอง (decentralization)

ที่หมายถึงการที่รัฐมอบอำนาจปกครองให้องค์กรปกครองอื่นๆ ที่ไม่ใช่องค์กรปกครองส่วนกลางจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างภายใต้กำกับดูแลของรัฐ

โกวิท พวงงาม (2550, หน้า 13) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่น คือ การที่องค์กรหนึ่ง มีพื้นที่อาณาเขตของตนเอง มีประชากรและมีรายได้ตามที่หลักเกณฑ์กำหนด โดยมีอำนาจและมีอิสระในการปกครองตนเองมีการบริหารการคลังของตน รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ให้บริการในด้านต่างๆ แก่ประชาชนซึ่งประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวจะมีส่วนร่วมในการบริหารและปกครองตนเอง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในชุมชนหรือการมีส่วนร่วมในการบริหารและการปกครองตนเอง โดยผ่านตัวแทนที่มาจาก การเลือกตั้ง เช่น การมีสภาท้องถิ่น เป็นต้น

บุญยง ประทุม (2551, หน้า 12) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่น คือ รากฐานของการปกครองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งมีแนวความคิดที่จะให้คนในท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเอง รวมทั้งต้องมียุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ พื้นฐานที่ชัดเจนถูกต้องตามหลักกฎหมายมีการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่น และเป็นอิสระในการบริหารทั้งงานคนและงบประมาณ แต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ Mongtagu (Harris, 1984, p. 574) การปกครองท้องถิ่น คือ เป็นการปกครองโดยวิธีการซึ่งหน่วยการปกครองในท้องถิ่น ได้มีการเลือกตั้งผู้ทำหน้าที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยงานการปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง แต่การปกครองส่วนท้องถิ่นยังอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศมิใช่ว่าได้กลายเป็นรัฐอธิปไตย Wit, Daniel (1984, pp. 101-103) การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้วรัฐบาลของท้องถิ่นก็ยอมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรมีได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลางมีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน Holloway, William (1984, pp. 101-103) การปกครองตนเองของท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอนมีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีอำนาจในการปกครองตนเองมีการบริหารงานคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน Robson, William A. (1984, p. 574) การปกครองท้องถิ่น คือ เป็นหน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นให้อำนาจปกครองตนเอง มีสิทธิตามกฎหมายและต้องมียุทธศาสตร์ที่จำเป็นในการปกครอง เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ Sady, Emil (1990, p. 574) การปกครองท้องถิ่น คือ เป็นหน่วยการปกครองทางการเมืองที่อยู่ในระดับต่ำลงมาจากชาติหรือระดับมลรัฐและรัฐ (ในกรณี que ประเทศเป็นสหพันธรัฐหรือรัฐรวม) ซึ่งก่อตั้งโดยกฎหมายและมีอำนาจอย่างเพียงพอที่จะทำกิจกรรมในท้องถิ่นโดยตนเอง รวมทั้งอำนาจเก็บภาษีหรือการให้แรงงานเพื่อบรรลุลักษณะที่วางไว้หน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าวนี้จะได้รับการเลือกตั้งหรือจากการจัดสรรขึ้นมาโดยท้องถิ่นก็ได้ Clark, John (1999, pp. 87-89) การปกครองท้องถิ่น คือ หน่วยงานการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับ การให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด โดยเฉพาะและหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้จัดตั้งและจะอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง กล่าวโดยสรุปการปกครองท้องถิ่นหมายถึง การปกครองส่วนท้องถิ่น

เป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางหรือส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและปกครองตนเองตามเจตนารมณ์การปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยการปกครองดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นของตนเอง รวมถึงการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคล อาจประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่ราษฎรเลือกตั้งเข้ามาเพื่อปฏิบัติงานตามระยะเวลาที่กำหนด โดยมีงบประมาณเป็นของตนเอง

2.3.2 ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

โกวิท พวงงาม (2550, หน้า 24-25) ได้เสนอแนวความคิดในการปกครองท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชนโดยยึดหลักการกระจายอำนาจปกครอง เพื่อให้สอดคล้องกับการประชาธิปไตยโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การปกครองท้องถิ่นคือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชนให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครองการบริหารท้องถิ่นเกิดความรับผิดชอบและห่วงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด ชูศักดิ์ เทียงตรง (2538, หน้า 6-7) โดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ได้รับการเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่นนับได้ว่าเป็นผู้นำในท้องถิ่นจะได้ใช้ความรู้ความสามารถบริหารงานท้องถิ่น เกิดความคุ้นเคยมีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

2) การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเองหัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตยประการหนึ่งก็คือ การปกครองตนเองมิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบียดเบียน การปกครองตนเองคือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่นโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชน แล้วผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่างๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ (referendum) ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน (recall) ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของคนต่อท้องถิ่นประชาชนจะมีส่วนรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน นอกจากนี้การปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริงหรือการกระจายอำนาจไปในระดับต่ำสุดคือ รากหญ้า (grass roots) ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยมีหลายองค์ประกอบแต่องค์ประกอบสำคัญยิ่งยวดอันหนึ่งนั่นก็คือ การขาดรากฐานในท้องถิ่น (ลิขิต อีระเวคิน, 2546, หน้า 3)

3) การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เนื่องจากความจำเป็นบางประการ ดังนี้ (ชวงค์ ฉายะบุตร, 2539, หน้า 27-29)

(1) ภารกิจของรัฐบาลมีอยู่อย่างกว้างขวางนับวันจะขยายเพิ่มขึ้นซึ่งจะเห็นได้จากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของบ้านเมือง

(2) รัฐบาลมีอาจจะดำเนินการในการสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงเพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกันการแก้ปัญหาหรือจัดบริการโครงการในท้องถิ่นโดยรูปแบบที่เหมือนกันย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุดท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและความเข้าใจปัญหาได้ดีกว่าผู้ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้นประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นมากที่สุด

(3) กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นนั้นไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่น และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อประเทศโดยส่วนรวมจึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง ดังนั้น หากไม่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นแล้วรัฐบาลจะต้องรับภาระดำเนินการทุกอย่าง สนองความต้องการของท้องถิ่นทุกจุดหรือไม่รวมทั้งจะต้องดำเนินการเฉพาะท้องถิ่นนั้นๆ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่นหากได้จัดให้มีการปกครองท้องถิ่นเพื่อดำเนินการเองแล้วภาระของรัฐบาลก็จะผ่อนคลายไป รัฐบาลจะมีหน้าที่เพียงแต่ควบคุมดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้นเพื่อให้ท้องถิ่นมีมาตรฐานในการดำเนินงานยิ่งขึ้น การแบ่งเบาภาระทำให้รัฐบาลมีเวลาที่จะดำเนินการในเรื่องที่สำคัญ หรือกิจการใหญ่ระดับชาติ อันเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวมความคับคั่งของภาระหน้าที่ต่างๆ ที่รวมอยู่ส่วนกลาง จะลดน้อยลงความคล่องตัวในการดำเนินงานของส่วนกลางจะมีมากขึ้น

4) การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชาชน ความต้องการ และปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ผู้ให้บริการหรือแก้ปัญหาให้ถูกจุดและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนก็ต้องเป็นผู้ที่รู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี การบริหารงานจึงจะเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพไม่ต้องเสียเวลาเสนอเรื่องขออนุมัติไปยังส่วนที่เหนือขึ้นไป ท้องถิ่นจะบริหารงานให้เสร็จสิ้นลงภายในท้องถิ่นนั่นเองไม่ต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น

5) การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศ ในอนาคตผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมือง การได้รับเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตนและยังฝึกฝนทักษะทางการบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย ในประเทศไทยผู้นำทางการเมืองที่มีชื่อเสียง ยกตัวอย่างเช่น นายทองหยด จิตตะวีระ นายสุรินทร์ เทพกาญจนา เป็นต้น ล้วนแต่มีผลงานจากการเป็นนายกเทศมนตรี หรือผู้บริหารท้องถิ่นมาก่อน จนสามารถประสบความสำเร็จเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงในระดับชาติ (วิญญู อังคนารักษ์, 2518, หน้า 98)

6) การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง การปกครองท้องถิ่น โดยยึดหลักการกระจายอำนาจทำให้เกิดการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การดำเนินงานพัฒนาชนบทที่ผ่านมายังมีอุปสรรคสำคัญ บางประการคือ การมีส่วนร่วมจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาชนบทที่สัมฤทธิ์ผลนั้น จะต้องมาจากการริเริ่มช่วยตนเองของท้องถิ่นทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกัน โดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระในการปกครองตนเองซึ่งต้องมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง มิเช่นนั้นแล้ว

การพัฒนาชนบทจะเป็นลักษณะหยิบยื่นยัดใส่ หรือกึ่งหยิบยื่นยัดใส่ เกิดความคาดหวังทุกปีจะมีลาภลอย แทนที่จะเป็นผลดีต่อท้องถิ่นกลับสร้างลักษณะการพัฒนาแบบพึ่งพาไม่ช่วยตนเองอันเป็นผลทางลบ ต่อการพัฒนาพื้นฐานระบอบประชาธิปไตย (ลิขิต ธีรเวคิน, 2528, หน้า 3-4)

กล่าวโดยสรุป การกระจายอำนาจมีข้อที่พึงระวังจะได้กลายเป็นจุดวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งมีอยู่หลายประการดังได้กล่าวไว้แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของขอบเขตการกระจายอำนาจ และการคำนึงถึงระดับความรู้ความสามารถของประชาชน ซึ่งเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันอย่างมากและมีมานานตั้งแต่สมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 กล่าวคือ ได้มีการถกเถียงถึงความพร้อมของประชาชนต่อการปกครองตนเองมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบันแต่จากความสำเร็จของการปกครองท้องถิ่นนั้น หากจะมองรวมเป็นจุดใหญ่ๆ แล้วสามารถแบ่งออกได้เป็นสองด้านคือ ด้านการเมือง การปกครองและการบริหาร กล่าวคือ ในด้านการเมืองการปกครองนั้นเป็นการปูพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และการเรียนรู้การปกครองตนเองส่วนด้านการบริหารนั้นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล และประชาชนในท้องถิ่นได้หาทางตอบสนองแก้ปัญหาด้วยตนเอง ด้วยกลไกทางการบริหารต่างๆ ทั้งในแง่ของการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการจัดการ เป็นต้น

2.3.3 วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

โกวิท พวงงาม (2550, หน้า 24-25) ได้เสนอว่า ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

1) ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนว่า ในการบริหารประเทศ จะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัดภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่างๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นหากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่นหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้

2) เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ อย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรื้อบริการบริการจากรัฐบาลแต่อย่างใดอาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริง และล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้นจึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้ดี

3) เพื่อความประหยัดโดยที่ท้องถิ่นในแต่ละแห่งนั้นมีความแตกต่างกันตามสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ตงไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจหน่วยปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก

4) เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน

โกวิท พวงงาม (2550, หน้า 29) ได้อธิบายว่า หลักการปกครองท้องถิ่น มีดังนี้

1) การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านี้อาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากรหรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นของไทยจัดเป็นกรุงเทพมหานคร เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองพัทยา

2) หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอสมควรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นก็กลายเป็นรัฐอธิปไตยเองเป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะความเจริญ และความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับใดจึงจะเหมาะสม

3) หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่และเพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ข้อเทศบัญญัติ เป็นต้น

(2) สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ

4) เมืองครที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเององค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่น จัดแบ่งเป็นสองฝ่ายคือองค์กรฝ่ายบริหารและองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลจะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหารและสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือในแบบมหานครคือ กรุงเทพมหานคร จะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายบริหาร สภากรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

5) ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมาจากแนวความคิดที่ว่า ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรู้ปัญหาและวิธีการแก้ไขของตนเองอย่างแท้จริง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงานเพื่อให้สมเจตนารมณ์และความต้องการของชุมชน และอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจในระบบและกลไกของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า ลักษณะการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย การเป็นองค์กรในชุมชนที่จัดตั้งขึ้น โดยกฎหมายส่วนกลาง มีขอบเขตพื้นที่ปกครองที่กำหนดไว้แน่นอน มีสถานภาพเป็นนิติบุคคลจัดตั้งขึ้น โดยกฎหมายมีอิสระในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

2.3.4 องค์ประกอบขององค์กรปกครองท้องถิ่น

ระบบการปกครองท้องถิ่นเมืองครประกอบด้วย 8 ประการ คือ (อุทัย หิรัญโต, 2543, หน้า 22)

1) สถานะตามกฎหมาย (legal status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้น จะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2) พื้นที่และระดับ (area and level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการเช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติและความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและใหญ่สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (fao) องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (uneso) องค์การอนามัยโลก (who) และสำนักกิจการสังคม (bureau of social affair) ได้ให้ความเห็นว่า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ควรมีประชากร 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้และบุคลากร เป็นต้น

3) การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่มากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4) องค์การนิติบุคคลจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติมีขอบเขตการปกครองพื้นที่แน่นอนมีอำนาจในการกำหนดนโยบายออกกฎข้อบังคับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ

5) การเลือกตั้งสมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนโดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6) อิสระในการปกครองตนเองสามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลางและไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

7) งบประมาณของตนเองมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8) การควบคุมดูแลของรัฐเมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยรวมโดยการมีอิสระเต็มที่ ซึ่งหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมีฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอิสระ รัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแล

2.3.5 รูปแบบขององค์กรปกครองท้องถิ่น

เอกวิทย์ มณีธร (2551, หน้า 180-182) ได้อธิบายว่า การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการบริหารราชการไทยที่เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจโดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่แล้วแต่จะพบว่ามีความแตกต่างกันซึ่งรัฐบาลส่วนกลางไม่สามารถจะให้บริการได้ทันทั่วถึง และตรงกับความต้องการของประชาชน ดังนั้นจึงได้จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นเพื่อดำเนินงานพร้อมกับกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครองไปให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการกระจายอำนาจการปกครองของไทยแห่งแรก ได้แก่ สุขาภิบาลกรุงเทพ โดยจัดตั้งในเขตราชอาณาจักรกาลที่ 5 ได้จัดตั้งขึ้นในปี ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2440) โดยมีพระราชประสงค์จะให้

ประชาชนปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย และกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ได้เจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับจนในปัจจุบันมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่า 8,000 แห่ง ทั่วประเทศ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดมีอำนาจหน้าที่และรายได้ของตนเองโดยเฉพาะมีโครงสร้างองค์การ ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นฝ่ายนิติบัญญัติและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดทำหน้าที่บริหารส่วนจังหวัด กิจการของ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด ทั้งสภาและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ของประชาชนในเขตพื้นที่ มีข้าราชการส่วนจังหวัดเป็นข้าราชการประจำทำหน้าที่บริหารงานของ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นไปตามนโยบายและแผนต่างๆ นอกจากจะบริหารกิจการให้เป็นไปตาม อำนาจหน้าที่แล้ว องค์กรบริหารส่วนจังหวัดยังสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่สภาตำบล และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดด้วยองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีหน้าที่แก้ไขปัญหาและให้บริการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการ ของประชาชน องค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรที่มีรายได้เป็นของตนเอง มีอิสระในการปกครอง และบริหารกิจการของตนเอง สามารถจะใช้ดุลยพินิจภายในขอบเขตของกฎหมายที่ได้ให้อำนาจหน้าที่ไว้ได้ เนื่องจากเป็นนิติบุคคล โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นฝ่ายบริหาร ทั้งสมาชิกสภาองค์การ บริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ในเขตตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล และ เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานส่วนตำบลเทศบาล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รัฐบาลได้จัดตั้งขึ้น เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการให้บริการสาธารณะเพื่อสนองความต้องการของประชาชน ในเขตเทศบาล มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่การบริหารงานบุคคลและงบประมาณเป็นของ ตนเอง เป็นหน่วยงานที่สร้างพื้นฐานการเมืองการปกครองและการบริหารตามระบอบประชาธิปไตย เทศบาลมี 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล มีโครงสร้างการบริหาร ที่ประกอบด้วยสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ กับนายกเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหารกิจการของเทศบาล ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ทั้งสมาชิกเทศบาลและนายกเทศมนตรีมาจาก การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในเขตเทศบาลนั้นๆ กรุงเทพมหานคร เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ในระบบพิเศษ มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนา การจัดองค์การ บริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารคลังภายในขอบเขตข้อกำหนดของกฎหมาย โครงสร้างการบริหาร ของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย สภากรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายบริหาร ทั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มาจากการเลือกโดยตรงของประชาชน มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการ กรุงเทพมหานคร และกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเมืองพัทยา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระบบพิเศษ เป็นการบริหารท้องถิ่น แบบผู้จัดการเมืองที่ประยุกต์มาจากการบริหารในภาคธุรกิจเอกชนมีโครงสร้างการบริหารที่ประกอบด้วย สภาเมืองพัทยา ซึ่งมีสมาชิกจำนวน 24 คน เป็นฝ่ายนิติบัญญัติและนายกเมืองพัทยา ซึ่งทั้ง 2 ฝ่าย มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในเขตเมืองพัทยา มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ในการจัดทำบริการสาธารณะตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยสรุปรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

2.3.6 การปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคลและราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 และมีฉบับแก้ไขเพิ่มเติมในเวลาต่อมา พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ส่งผลให้มีการกระจายอำนาจสู่องค์กรประชาชนในระดับตำบลอย่างมาก โดยได้ยกฐานะสภาตำบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์คือ มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวได้ว่าการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนี้เป็นผลผลิตหนึ่งของกระแสของสังคมที่ต้องการจะปฏิรูปการเมือง ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นมิติหนึ่งของความพยายามในการปฏิรูปการเมือง โดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล มีความสำคัญต่อท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุด แต่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ชนบท องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนระดับตำบล หมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตยก่อนที่จะมีการยุบรวม อบต. เข้ากับราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น และตั้งสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มมากขึ้นนั้น มีองค์การบริหารส่วนตำบลประมาณ 6,500 แห่ง (ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2550) โดยมีการแบ่งระดับออกเป็น 5 ชั้น ตามระดับของรายได้ ดังนี้ (1) อบต.ชั้น 1 รายได้ตั้งแต่ 20 ล้านบาทขึ้นไป (2) อบต.ชั้น 2 รายได้ระหว่าง 12-20 ล้านบาท (3) อบต.ชั้น 3 รายได้ระหว่าง 6-12 ล้านบาท (4) อบต.ชั้น 4 รายได้ไม่เกิน 6 ล้านบาท (5) อบต.ชั้น 5 รายได้ไม่เกิน 3 ล้านบาทต่อมาเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 ได้มีการยุบรวม อบต. เข้ากับราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น และตั้งสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มขึ้น ปัจจุบันจึงมีจำนวนองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนทั้งสิ้น 6,725 แห่ง และมีการเปลี่ยนแปลงการแบ่งกลุ่ม อบต. เป็น 3 ขนาด คือ 1) อบต.ขนาดใหญ่ (ส่วนใหญ่จะเป็น อบต.ชั้น 1 เดิม) 2) อบต.ขนาดกลาง (ส่วนใหญ่จะเป็น อบต.ชั้น 2 และ อบต.ชั้น 3 เดิม) 3) อบต.ขนาดเล็ก (ส่วนใหญ่จะเป็น อบต.ชั้น 4 และ อบต.ชั้น 5 เดิม) โดยมีหลักเกณฑ์สำคัญที่ใช้แบ่งขนาด อบต. มี 5 เกณฑ์ที่สำคัญ ดังนี้ 1) เกณฑ์ระดับรายได้ (1) รายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนสูงกว่า 20 ล้านบาท เป็น อบต.ขนาดใหญ่ (2) รายได้ไม่รวมเงินอุดหนุน 6-20 ล้านบาท เป็น อบต.ขนาดกลาง (3) รายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนต่ำกว่า 6 ล้านบาท เป็น อบต.ขนาดเล็ก 2) เกณฑ์ตัวชี้วัดด้านค่าใช้จ่ายบุคลากร 3) เกณฑ์ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจและสังคม (1) จำนวนพื้นที่ (2) จำนวนประชากร (3) จำนวนโครงสร้างพื้นฐาน (4) จำนวนโรงพยาบาล (5) จำนวนตลาดสด (6) จำนวนโรงงานนิคมอุตสาหกรรม (7) จำนวนโรงเรียน (8) จำนวนศูนย์พัฒนาเด็ก (9) จำนวนโรงแรม (10) จำนวนศาสนสถาน (11) จำนวนสถานพยาบาล (12) จำนวนศูนย์การค้า (13) การประกาศให้ อบต. เป็นเขตควบคุมอาคาร (14) การประกาศให้ใช้บังคับกฎหมายว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย (15) จำนวนวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ

ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (16) จำนวนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล (17) จำนวนโครงสร้างส่วนราชการ (18) จำนวนหน่วยกิจการพาณิชย์ 4) เกณฑ์ตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติ (1) ประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บรายได้ (2) ประสิทธิภาพด้านการบริหารแผนงานและงบประมาณ (3) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้านงานบุคคล (4) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้านการบริการ (5) เกณฑ์ตัวชี้วัดด้านธรรมาภิบาล (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) การมีส่วนร่วมของประชาชน (5) หลักความรับผิดชอบ (6) ความคุ้มค่า

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง มีโครงสร้างเป็นไปตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ โดยโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมาจากการเลือกตั้ง หมู่บ้านละ 2 คน ในกรณีที่องค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 1 หมู่บ้าน ให้หมู่บ้านนั้นเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน และในกรณีที่องค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 2 หมู่บ้าน ให้องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านละ 3 คน สภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีวาระ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง และสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงเมื่อ (1) ถึงคราวออกตามอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเมื่อมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (2) ตาย (3) ลาออก (4) เป็นผู้ได้เสียในทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่ตนดำรงตำแหน่ง หรือในกิจการที่กระทำให้อบต. (5) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามเกี่ยวกับคุณสมบัติผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (6) ไม่ได้อยู่ประจำในหมู่บ้านที่ตนได้รับเลือกตั้งเป็นระยะเวลาติดต่อกันเกิน 6 เดือน (7) ขาดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลติดต่อกัน 3 ครั้ง โดยไม่มีเหตุผลที่สมควร (8) สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากมีพฤติกรรมที่เสื่อมเสียหรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือทำให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเสื่อมเสีย (9) ราษฎรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้ลงคะแนนเสียงให้พ้นจากตำแหน่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีประธานสภา และรองประธานสภา 1 คน ซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วให้นายอำเภอแต่งตั้งประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยที่ประธานและรองประธานสภาดำรงตำแหน่งจนครบอายุของสภา หรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 49) สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ (มาตรา 46) ดังต่อไปนี้ (1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล (2) พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม (3) ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบลตาม (1) และกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ (4) เลือกประธานสภา รองประธานสภา และเลขานุการสภา อบต. (5) รับทราบนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลก่อนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ารับหน้าที่ และรับทราบรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้แถลงไว้ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประจำทุกปี (6) ในที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิก

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีสิทธิตั้งกระทู้ถามต่อนายกององค์การบริหารส่วนตำบลหรือรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ (7) สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจในการเสนอบัญญัติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้นายกององค์การบริหารส่วนตำบลแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาเกี่ยวกับการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโดยไม่มีการลงมติได้ (8) สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจในการเลือกปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคนใดคนหนึ่งเป็นเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ดำเนินการประชุม และดำเนินการอื่นๆ เพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ขณะที่รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ช่วยประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงาน ตามที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายให้ทำ ในกรณีที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ให้รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานแทน ในการดำเนินการประชุม ให้ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้เรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามสมัยประชุมและเป็นผู้เปิดหรือปิดการประชุม หากว่าไม่มีประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เรียกประชุมให้นายอำเภอเป็นผู้เรียกประชุม พร้อมทั้งเป็นผู้เปิดหรือปิดการประชุมเมื่อตำแหน่งประธานหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลว่างลง เพราะเหตุอื่นใดนอกจากครบวาระ ให้มีการเลือกประธานหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแทนตำแหน่งที่ว่างภายใน 15 วันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง และให้ผู้ซึ่งได้รับเลือกแทนนั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน (มาตรา 51) เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเลือกตั้งจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะดำรงตำแหน่งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้ โดยที่เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการ การจัดการประชุม และงานที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายสมัยประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายอำเภอต้องกำหนดให้สมาชิกสภา อบต. ดำเนินการประชุมสภา อบต. ครั้งแรกภายใน 15 วัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง และให้ที่ประชุมเลือกประธานสภา 1 คน และรองประธานสภา 1 คน ซึ่งประธานสภาและรองประธานสภานี้จะดำรงตำแหน่งจนครบวาระในกรณีที่สภา อบต. ไม่สามารถจัดให้มีการประชุมครั้งแรกได้ภายใน 15 วันดังกล่าว หรือมีการประชุมแต่ไม่อาจเลือกประธานสภาได้ นายอำเภออาจเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดให้มีคำสั่งยุบสภา อบต. ในปีหนึ่งให้สภา อบต. มีสมัยประชุมสามัญ 2 สมัย หรือมากกว่า 2 สมัย แต่ไม่เกิน 4 สมัย สมัยหนึ่งๆ ไม่เกิน 15 วัน แต่อาจขยายได้อีกโดยขออนุญาตนายอำเภอ วันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีให้สภา อบต. เป็นผู้กำหนดนอกจากสมัยประชุมสามัญแล้ว เมื่อเห็นว่ามีความจำเป็น ประธานสภา นายก อบต. หรือสมาชิกสภา อบต. จำนวนไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาที่มีอยู่ อาจนำคำร้องยื่นต่อนายอำเภอขอเปิดประชุมวิสามัญได้

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถแต่งตั้งผู้ช่วยดำเนินการได้ โดยสามารถแต่งตั้งบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ได้ 2 คน และเป็นเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ 1 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี และสามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้ จะดำรงตำแหน่งได้อีกครั้งเมื่อพ้นระยะเวลา 4 ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง แม้ดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลา 4 ปี ก็ให้นับเป็น 1 วาระผู้ที่จะมีสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้ 1) มีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง 2) จบการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น นักบริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา 3) ไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริตหรือพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น หรือเลขานุการ หรือที่ปรึกษาของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุที่ไม่มีส่วนได้เสียไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญา หรือกิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึง 5 ปี นับถึงวันรับสมัครเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ (มาตรา 59) ดังต่อไปนี้ 1) ก่อนเข้ารับหน้าที่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลต้องแถลงนโยบายต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยไม่มีการลงมติ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้ทำเป็นหนังสือแจ้งต่อสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกคน และจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประจำทุกปี (มาตรา 58/5) 2) อำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 (มาตรา 59) กำหนดไว้ดังนี้ (1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ (2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล (3) แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (4) วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย (5) รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล (6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น 3) ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบล 4) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้ที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย มีสิทธิเข้าประชุมสภา และมีสิทธิแถลงข้อเท็จจริง ตลอดจนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของตนต่อที่ประชุม แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน 5) กรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบลถูกยุบ 1) ถึงคราวออกตามวาระ 2) ตาย 3) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อนายอำเภอ 4) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด 5) กระทำการฝ่าฝืนมาตรา 64/2 ของพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 คือ (1) ดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่อื่นใดในส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เว้นแต่ตำแหน่งที่ดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (2) รับเงินหรือประโยชน์ใดๆ เป็นพิเศษจากส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ นอกเหนือไปจากที่ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติกับบุคคลในธุรกิจการงานตามปกติ (3) เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นเป็นคู่สัญญาหรือในกิจการที่กระทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น หรือที่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะกระทำบทบัญญัตินี้ไม่ให้ใช้บังคับ

กับกรณีที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ หรือเงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และไม่ทำให้บังคับกับกรณีที่บุคคลดังกล่าวรับเงินตอบแทนค่าเบี้ยประชุมหรือเงินอื่นใด เนื่องจากการดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สภากองการบริการส่วนตำบล หรือสภาท้องถิ่นอื่น หรือกรรมการที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นโดยตำแหน่ง 6) ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 87/1 วรรคห้า หรือมาตรา 92 (1) การพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 87/1 วรรคห้า คือ การที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ยอมนำร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ซึ่งปรับปรุงแก้ไขโดยคณะกรรมการซึ่งตั้งโดยนายอำเภอเพื่อพิจารณาหาข้อยุติความขัดแย้งจากกรณีที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่รับหลักการหรือไม่เห็นชอบกับร่างข้อบัญญัติงบประมาณที่เสนอโดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในครั้งแรก เสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อพิจารณาใหม่ภายใน 7 วัน นับแต่ได้รับร่างข้อบัญญัติจากนายอำเภอ กรณีนี้ให้นายอำเภอรายงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อสั่งให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่ง (2) การพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 92 คือ นายอำเภอสอบสวนแล้วปรากฏว่า กระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่จริง กรณีนี้นายอำเภอสามารถเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่งได้ 7) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก 8) ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเห็นว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถดำรงตำแหน่งต่อไปตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

2.3.7 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542) 1) พัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (มาตรา 66) 2) มีหน้าที่ต้องทำตามมาตรา 67 ดังนี้

- 1) จัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก
- 2) การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- 4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและพิการ
- 7) คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย
- 10) มีหน้าที่ที่อาจทำกิจกรรมในเขต อบต. ตามมาตรา 68 ดังนี้
 - (1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร
 - (2) ให้มีและบำรุงไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

- (3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- (5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร และกิจการสหกรณ์
- (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพ
- (8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของ อบต.
- (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (12) การท่องเที่ยว
- (13) การผังเมือง

อำนาจหน้าที่ตามแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้ อบต. มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามมาตรา 16 ดังนี้

- 1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- 2) การจัดให้มี และบำรุงรักษาทางบกทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- 3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- 4) การสาธารณสุขโรค และการก่อสร้างอื่นๆ
- 5) การสาธารณสุขการ
- 6) การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ
- 7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 9) การจัดการศึกษา
- 10) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส
- 11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- 13) การจัดให้มี และบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 14) การส่งเสริมกีฬา
- 15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- 17) การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- 18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- 19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- 20) การจัดให้มี และควบคุมสุสาน และฌาปนสถาน

ท้องถิ่น

- 21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- 22) การจัดให้มี และควบคุมการฆ่าสัตว์
- 23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่นๆ
- 24) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการผังเมือง
- 25) การขนส่ง และการวิศวกรรมจราจร
- 26) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- 27) การควบคุมอาคาร
- 28) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 29) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกัน และรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน
- 30) กิจอื่นใด ที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

โครงสร้างองค์กรขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีสภาพคล้ายอยู่ในระดับสูงสุด เป็นผู้กำหนดนโยบายและกำกับดูแลกรรมการบริหาร ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล และมีพนักงานประจำที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ทำงานประจำวันโดยมีปลัดและรองปลัด อบต. เป็นหัวหน้างานบริหาร ภายในองค์กร มีการแบ่งออกเป็นหน่วยงานต่างๆ ได้เท่าที่จำเป็นตามภาระหน้าที่ของ อบต.แต่ละแห่งเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบอยู่ เช่น สำนักงานปลัด ส่วนการคลัง ส่วนสาธารณสุข ส่วนการเกษตร ส่วนการศึกษา และส่วนการโยธา

- 1) อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (มาตรา 66) ภารกิจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีขอบข่ายงานที่กว้างขวาง อีกทั้งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขต อบต. (มาตรา 67) ดังต่อไปนี้ (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ (7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็น และสมควร นอกจากนี้้องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขต อบต. (มาตรา 68) ดังต่อไปนี้ (1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร (2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น (3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ

และสวนสาธารณะ (5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์ (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร (8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ (12) การท่องเที่ยว (13) การผังเมือง อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใดๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ นำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย (มาตรา 69) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารจากทางราชการในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจการของทางราชการในตำบล เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ (มาตรา 70) องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลออกข้อบัญญัติหรือให้มีอำนาจออกข้อบัญญัติ ในการนี้จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่ไม่ให้อำนาจโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (มาตรา 71) ในส่วนของการบริหารงานนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดแบ่งการบริหารงานออกเป็นสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และส่วนต่างๆ ที่้องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งขึ้น โดยมีพนักงานส่วนตำบลเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ซึ่งตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ให้เปลี่ยนพนักงานส่วนตำบลเป็นข้าราชการส่วนตำบลทั้งหมด นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถขอให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลชั่วคราวได้โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตได้ตามความจำเป็น และในกรณีที่เป็นการขอข้าราชการซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ให้กระทรวงมหาดไทยทำความตกลงกับหน่วยงานต้นสังกัดก่อนแต่งตั้ง นอกจากนี้้องค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำกิจการนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบล หรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อกระทำกิจการร่วมกันได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และกิจการนั้นเป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน (มาตรา 73)

2) อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จากผลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะที่้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง รัฐต้องกระจายอำนาจให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล

โดยได้มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (มาตรา 16) ดังนี้ (1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง (2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ (3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ (4) การสาธารณสุขโรคและการก่อสร้างอื่นๆ (5) การสาธารณสุขการ (6) การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ (7) การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน (8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว (9) การจัดการศึกษา (10) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส (11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น (12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย (13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ (14) การส่งเสริมกีฬา (15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน (16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น (17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย (19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล (20) การจัดให้มีและควบคุมสุสาน และฌาปนสถาน (21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์ (22) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์ (23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่นๆ (24) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (25) การผังเมือง (26) การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร (27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ (28) การควบคุมอาคาร (29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (31) กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ส่วนวิจัยและพัฒนาระบบและโครงสร้างสำนักพัฒนาระบบ และโครงสร้างกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2558)

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง

2.4.1 พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

1) พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของชาวตะวันตก โดยลาซานเฟล เบริสัน และการ์เดท (Lazarsfeld, Berelson & Gaudet, 1968, pp. 257-291) ได้สรุปเชิงทฤษฎีของพฤติกรรมและการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหลายประการ เช่น การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทำให้คนที่ตัดสินใจแล้วว่า จะเลือกผู้สมัครคนใดเปลี่ยนใจไปเลือกตั้งผู้สมัครคนอื่นมีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นและในจำนวนที่เปลี่ยนใจไปนั้นเป็นพวกที่ ได้รับอิทธิพลจากความกดดันของกลุ่มเลือกตั้งข้างต้นมากกว่าจะเป็นอิทธิพลของประเด็นนโยบายที่ใช้ในการหาเสียง นอกจากนั้นยังพบว่า มีคนจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่มีการสื่อสารติดต่อกับพรรคการเมืองที่ตนไม่สังกัด และที่สำคัญคือ อาชีพที่อยู่อาศัยทั้งชนบทและในเมืองศาสนา และอุปนิสัยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลในอดีตเป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อพฤติกรรมการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคล ผลการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า บุคคลมีความนึกคิด

ทางการเมืองตามฐานะทางสังคมของตนซึ่งเป็นหลักสำคัญของทฤษฎีว่าด้วยพฤติกรรมการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

กล่าวสรุปผลการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนความนิยมพรรคของประชาชนตอนหนึ่งว่าการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของการนิยมพรรคการเมืองของประชาชนทำให้ทราบอัตราจำนวนของความนิยมพรรคและการเปลี่ยนแปลงการนิยมพรรคในแต่ละช่วงสมัยมีเพียงเล็กน้อย บุคคลพวกนี้ (พวกที่เปลี่ยนความนิยมพรรค) เป็นพวกที่สนใจการเลือกตั้งน้อยที่สุดสนใจรับฟังข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนน้อยที่สุด ตัดสินใจเลือกใคร่ช้ากว่าพวกอื่น ชักชวนง่ายกว่าพวกอื่น และการชักชวนนั้นต้องทำโดยการติดต่อส่วนบุคคลไม่ใช่ติดต่อโดยประเด็นนโยบายที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง และความเข้าใจที่ว่าบุคคลที่เปลี่ยนใจไปเลือกผู้สมัครอื่นที่ตนไม่นิยมในระหว่างการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นการตัดสินใจที่ใช้เหตุใช้ผล ใช้สติสัมปชัญญะ และถูกชักจูงโดยประเด็นปัญหาที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นความเข้าใจผิดโดยสิ้นเชิง บุคคลมีความนึกคิดทางการเมืองฐานะทางสังคมของตนซึ่งเป็นฐานสำคัญของทฤษฎีว่าด้วยพฤติกรรมการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลที่ได้พิสูจน์ว่าการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลเป็นไปตามฐานะทางเศรษฐกิจสังคมของเขาหาใช่เพราะประเด็นปัญหาทางการเมืองที่เป็นนโยบายที่นำมาใช้ในการหาเสียงแต่ประการใด คนแต่ละวัยนั้นมีอุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างกันและยังพบว่าคนแต่ละวัยยังมีทัศนคติต่อประเด็นปัญหาทางการเมืองแตกต่างกันด้วย

2) พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย

สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2547, หน้า 89) ศึกษาการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2522 โดยมุ่งหาข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมกับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ความสนใจและความรู้สึกทางการเมืองกับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และแบบแผนทั่วไปในการไปลงคะแนนเสียงของคนไทย และได้ศึกษาการเลือกตั้ง พ.ศ. 2526 โดยศึกษาถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และแบบแผนของการเลือกตั้งโดยทั่วไปด้วยเช่นกัน แต่เพิ่มการค้นหาคำอธิบายของความรู้สึก และทัศนคติที่มีต่อนโยบายของรัฐบาลกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและแบบแผนของการเลือกพรรคการเมืองด้วย ผลการศึกษาพบว่า

(1) ด้านสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม สอดคล้องกัน ดังนี้

ก. เพศ เพศชายไปลงคะแนนเสียงโดยตัดสินใจได้เร็วกว่าเพศหญิงเล็กน้อยว่าจะเลือกผู้สมัครคนใด เลือกโดยคำนึงถึงพรรคมากกว่าตัวบุคคลและในการเลือกพรรคใดพรรคหนึ่งมักคำนึงถึงนโยบายของพรรคมากกว่าผู้ลงคะแนนเพศหญิงและมีความเป็นตัวของตัวเองในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย นอกจากนี้ยังตัดสินใจเลือกผู้หนึ่งผู้ใดได้เร็วและแน่นอนกว่าเพศหญิงเล็กน้อย

ข. อายุ ผู้มีอายุในวัยกลางคนและวัยหนุ่มสาวมีแนวโน้มเลือกพรรคมากกว่าเลือกตัวบุคคล ส่วนผู้สูงอายุมีแนวโน้มสนใจเลือกตัวบุคคล กลุ่มวัยกลางคน อายุระหว่าง 31-50 ปี มักจะมีแนวโน้มเลือกพรรคหนึ่งพรรคใด โดยคำนึงถึงนโยบายของพรรคมากกว่าผู้สูงอายุหรือผู้ที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว

ค. การศึกษา ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกในหน้าที่พลเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ ถูกชักจูงให้ไปลงคะแนนเสียงได้ง่ายกว่าและมีแนวโน้ม

ตัดสินใจว่าจะเลือกใครได้เร็วและแน่นอนกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำ ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะลงคะแนน โดยคำนึงถึงพรรคมากกว่าตัวบุคคลและให้ความสำคัญในนโยบายของพรรคมากกว่า

ง. อาชีพ ผู้ที่ประกอบอาชีพที่ต้องใช้การศึกษาสูง เช่น ครู อาจารย์ ข้าราชการ และนักธุรกิจ เป็นต้น ไปลงคะแนนเสียงโดยสำนักในหน้าที่ของพลเมืองดีเป็นสิ่งสำคัญ ตัดสินใจเลือกใครได้เร็วกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือกรรมกรเล็กน้อย มีความสนใจเลือกพรรคมากกว่าตัวบุคคล และในการเลือกพรรคหนึ่งพรรคใดมักจะคำนึงถึงนโยบายพรรคเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าผู้ประกอบอาชีพที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า ส่วนบรรดาผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรและกรรมกรเลือกโดยคำนึงถึงความสามารถของผู้สมัครที่จะทำประโยชน์ให้กับตนเป็นสิ่งสำคัญ

จ. ที่อยู่อาศัย ผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและในเขตเมืองมีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงด้วยเห็นว่าเป็นหน้าที่พลเมืองดีมากกว่าผู้ที่อยู่ในเขตชนบท ให้ความสำคัญแก่พรรคและนโยบายของพรรคมากกว่าตัวผู้สมัคร และตัดสินใจล่วงหน้าได้ว่าจะเลือกผู้สมัครคนใดมักจะคำนึงถึงพรรคและนโยบายของพรรคมากกว่าตัวผู้สมัคร

ฉ. ส่วนผู้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ มีการศึกษาค่ำ และอยู่ในชนบท ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมักจะคำนึงถึงผู้สมัครมากกว่าพรรค และให้ความสำคัญกับความสามารถของผู้สมัครในการช่วยเหลือสงเคราะห์ท้องถิ่นของตนมากกว่านโยบาย นอกจากนี้ยังมีโอกาสที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยการรบเร้าชักจูงจากผู้อื่น รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมากกว่าผู้ที่อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง

(2) ด้านความรู้สึกทางการเมือง อธิบายว่าผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีความพอใจในการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีมากกว่าผู้ที่ไม่พอใจเพียงเล็กน้อย ผู้ที่ไม่พอใจในการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้แก่ผู้ที่มีการศึกษาสูงที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนผู้ที่มีความพอใจส่วนใหญ่ได้แก่ผู้ที่มีการศึกษาน้อย มีอาชีพเป็นเกษตรกรและอาศัยอยู่ในชนบท ส่วนความคาดหวังว่าต้องการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปฏิบัติหน้าที่อย่างไร ผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งส่วนใหญ่ต้องการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นปากเป็นเสียงแทนตน โดยเฉพาะผู้ลงคะแนนเสียงในชนบท ส่วนผู้ที่ลงคะแนนเสียงที่ต้องการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปควบคุมการทำงานของรัฐบาลนั้นมีอยู่ไม่มากนักส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีการศึกษาสูงและอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนั้นผู้ที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจึงมีทั้งผู้ที่มีความพอใจและไม่พอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แสดงให้เห็นว่าความรู้สึกดังกล่าวต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังไม่มีอิทธิพลมากพอที่จะผลักดันให้ประชาชนเหล่านั้นไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

(3) ด้านพรรคการเมืองกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อธิบายว่าผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ในเขตกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มเลือกผู้สมัครเป็นพรรค แต่ในชนบทมีแนวโน้มเลือกตัวบุคคลโดยไม่คำนึงถึงพรรคเท่าใดนัก โดยเฉพาะในส่วนอิทธิพลของหัวหน้าพรรคนั้น ชื่อเสียงและความนิยมในตัวหัวหน้าพรรคการเมืองพรรคหนึ่งพรรคใดทำให้พรรคนั้นได้เปรียบในการสร้างความนิยมในหมู่ผู้เลือกตั้งโดยเฉพาะในเขตที่พรรคนั้นไม่ได้รับเสียงสนับสนุนอย่างมั่นคงมาก่อน แต่ถ้าพรรคใดได้รับความนิยมมาแล้ว ชื่อเสียงและความนิยมในตัวหัวหน้าพรรคไม่เป็นปัจจัยสำคัญในเขตชนบทชื่อเสียงและความนิยมของผู้สมัครมีความสำคัญมากกว่าชื่อเสียงของหัวหน้าพรรค

นอกจากนั้นนโยบายและประเด็นปัญหาการเมืองยังไม่เป็นปัจจัยผลักดันให้ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้แก่พรรคใดพรรคหนึ่งอย่างเด่นชัด

สุจิต บัญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2547, หน้า 89-91) ได้อธิบายการสรุปแบบแผนพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของคนไทยไว้ ดังนี้

(1) คนไทยไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยความสำนึกว่าเป็นหน้าที่มากกว่าการแสดงออกถึงความต้องการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือควบคุมรัฐบาลหรือเพื่อให้คนที่ตนพอใจเข้าไปทำงานคนไทยส่วนใหญ่ยังเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่หรือบทบาทเพียงเพื่อเป็นปากเป็นเสียงแทนตนเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเห็นความสำคัญของการเลือกตั้งเช่นกัน แต่ไม่มากนักคือ เห็นว่าเป็นเพียงการเลือกตั้งตัวแทนเท่านั้น ไม่ใช่เป็นการเลือกรัฐบาลการเลือกตั้งจึงไม่ใช่เรื่องที่เกิดจากความรู้สึกที่ว่าตนเองมีอิทธิพลมีอำนาจหรือประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficacy) ที่จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรัฐบาล ในนโยบายของรัฐบาลหรือเพื่อให้ผู้ที่ตนพอใจได้รับการเลือกตั้งเข้าไปทำงาน การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจึงเป็นเรื่องของการปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งโอกาสที่จะถูกชักจูงไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งย่อมเป็นไปได้ง่ายเป็นลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบถูกระดม (mobilized participation)

(2) เมื่อไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพราะความสำนึกในหน้าที่ความรู้สึกไม่พอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงไม่มีผลทั้งๆ ที่ความพอใจการทำงานหรือบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอยู่พอสมควร

(3) ผู้ที่มีการศึกษาสูงในระดับมหาวิทยาลัยมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางขึ้นไป และอาศัยอยู่ในเขตนครหลวงจะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยความสำนึกในหน้าที่พลเมืองสูงกว่าผู้ที่อยู่ในชนบทและการศึกษาน้อย มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยความสำนึกในหน้าที่พลเมืองน้อยกว่าตัดสินใจเลือกใครได้ช้ากว่าเล็กน้อยและเลือกโดยคำนึงถึงตัวผู้สมัครเป็นสำคัญ

(4) ผู้ที่มีการศึกษาสูงและอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีฐานะเศรษฐกิจปานกลางขึ้นไปมีแนวโน้มเลือกพรรคใดพรรคหนึ่งค่อนข้างเป็นประจำแต่ก็ยังไม่มีการพรรคการเมืองที่มีฐานสนับสนุนที่มั่นคงในหมู่ผู้เลือกตั้งกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด ทั้งนี้เพราะผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเปลี่ยนความนิยมพรรคอยู่เสมอ ชื่อเสียงและความนิยมในตัวหัวหน้าพรรคมีส่วนช่วยให้พรรคได้รับความนิยมจากผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแต่ไม่เสมอไปนัก ชื่อเสียงของพรรคเองก็มีส่วนอยู่ด้วยโดยเฉพาะพรรคที่มีชื่อเสียงมานาน แต่สำหรับในเขตชนบทตัวผู้สมัครมีความสำคัญมากกว่าหัวหน้าพรรค

2.4.2 พฤติกรรมการเรียนรู้ทางการเมือง

การที่จะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดๆ ก็ตามจะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ เนื่องจากในขณะที่สังคมมีวิธีการที่จะทำให้สมาชิกใหม่เรียนรู้ถึงแบบแผนของการประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่กลุ่มหมายกำหนดไว้เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องและเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนมากที่สุด การเรียนรู้ที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่เป็นกระบวนการที่สังคมเตรียมให้สมาชิกใหม่ได้เรียนรู้แบบแผนกฎระเบียบในการปฏิบัติความเชื่อตลอดจนบรรทัดฐานขนบธรรมเนียมประเพณี เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ย่อมสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ปรับตนเองให้เข้ากับรูปแบบอันเป็นที่ยอมรับของสังคมได้และจะได้นำไปปฏิบัติหรือในการพัฒนาบริหารองค์กรได้อย่างถูกต้อง เดวิส เอสตัน และแจ๊ค เคนนิส (David Easton &

Jack Dennis, 1967, pp. 7-8) ได้ให้คำจำกัดความการเรียนรู้ทางการเมืองไว้ว่าเป็นกระบวนการที่ผ่านการเมืองจะต้องแสวงหาแบบแผนของความโน้มเอียงทางการเมืองใหม่อยู่ตลอดเวลาซึ่งจะมีผลต่อความคงอยู่ของระบบการเมืองนั้นๆ ดังนั้นการเรียนรู้ทางการเมือง จึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้แบบการเมืองแต่ละระบบอยู่ได้

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึกความสำนึก และค่านิยมที่เกี่ยวกับการเมืองระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ของระบบการเมืองฉะนั้นการเรียนรู้ทางการเมืองจึงมีความสำคัญต่อการมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่จะต้องมีความรู้สึก รับผิดชอบในฐานะพลเมืองตัวอย่างแพร่หลายและต้องได้รับข้อมูลข่าวสารจากหลายแหล่งข่าว ที่มากพอเพียงจนเกิดความรู้สึกเข้าใจทางการเมืองอย่างถูกต้อง เพราะถ้าหากประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง ขาดความสนใจ ขาดความกระตือรือร้นทางการเมืองและในที่สุดก็จะก่อให้เกิดการคิดว่าตนเองปราศจากอำนาจทางการเมืองหรือสำนึกว่าไร้อำนาจ (powerlessness) ในทางการเมือง คิดว่าตนเองเป็นเพียงกลไกชิ้นเล็กๆ ที่อยู่ท่ามกลางระบบเครื่องยนต์อันมหึมาจะนำไปสู่ความนิ่งเฉยทางการเมือง ซึ่งการเมืองในระบอบประชาธิปไตยจะไม่สามารถคงอยู่หรือเป็นไปได้ถ้าหากประชาชนทั่วไป ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ถึงความเป็นไปของการปกครอง ดังนั้น การเรียนรู้ในบทบาทตามระเบียบกฎหมายต่างๆ โดยเฉพาะกฎหมายสูงสุดของประเทศนั้น เป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทย การเลือกตั้ง ก็เป็นหน้าที่หนึ่งของประชาชนชาวไทยที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เมื่อประชาชนชาวไทยมีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนตามรัฐธรรมนูญการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะการไปเลือกตั้ง ย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประเทศไทย

2.4.3 พฤติกรรมการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารเป็นพฤติกรรมพื้นฐานของมนุษย์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างบุคคลในระดับต่างๆ ในสังคมนับตั้งแต่บุคคลคนเดียว ครอบครัว กลุ่มย่อย องค์กร สถาบันและประเทศ กระบวนการสื่อสารจึงสลับซับซ้อนและเกี่ยวโยงถึงกิจกรรมทุกประเภทในสังคมการสื่อสารนับว่าเป็นศาสตร์ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างและหน้าที่ของกิจกรรมต่างๆ ในสังคมเป็นอย่างดี การสื่อสารกับระบบทางการเมืองเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด ลักษณะของการสื่อสารทางการเมืองนั้นมีอิทธิพลต่อรัฐบาลเพราะมิใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการประสานประชาคมนั้น แต่การสื่อสารจะถูกใช้เพื่อการสร้าง ความหมายที่ก่อให้เกิดเข้าใจระหว่างฝ่ายต่างๆ รวมทั้งในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และอื่นๆ

สุรพงษ์ โสจินเสถียร (2550, หน้า 45) อธิบายว่า การสื่อสารเป็นพื้นฐานของการติดต่อของมนุษย์เป็นกระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจ จากผู้ส่งสารโดยผ่านสื่อ ทำให้มนุษย์สามารถควบคุมสถานะแวดล้อมได้ช่วยสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันจะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจร่วมกัน การสื่อสารจึงเป็นกระบวนการตอบรับอยู่ในตัวมันเอง การสื่อสารจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการบ่งชี้ถึงความเป็นสิ่งมีชีวิตนอกเหนือจากปัจจัยในทางชีววิทยา ดังนั้นยิ่งสิ่งมีชีวิตชั้นสูงย่อมมีระดับการสื่อสารที่ยังซับซ้อนมากขึ้น มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีวิวัฒนาการสื่อสารสมบูรณ์ที่สุดเมื่อเทียบกับสิ่งมีชีวิตอื่นแม้กระนั้นมนุษย์ต่างสังคมกันระดับของการสื่อสารย่อมแตกต่างกันตามวิวัฒนาการและ

เทคโนโลยีของแต่ละสังคม กระบวนการสื่อสารเป็นกระบวนการที่เป็นข้อเท็จจริงที่ตรงไปตรงมามากที่สุด โดยประกอบด้วยแหล่งสื่อสารและผู้ส่งสาร สารที่ส่งออกไปเพื่อการสื่อสารประสิทธิภาพและความหมาย ช่องทางในการสื่อสารหรือตัวสื่อสารนั้นไปตัวผู้รับสารและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกระบวนการสื่อสารนั้น โดยปกติความคาดหวังในผลกระทบของการสื่อสารย่อมต้องการให้เกิดความสอดคล้องหรือการยอมรับ ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารกระบวนการพื้นฐานของการสื่อสารตามความเห็นมีดังนี้คือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง ผู้รับสาร อย่างไรก็ตามกระบวนการสื่อสารดังกล่าวอาจมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นได้ เนื่องจากความก้าวหน้าของสังคมมนุษย์ที่เป็นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน พื้นฐานของกระบวนการสื่อสาร ดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยความพร้อมของบุคคลสถาบันในการมีอัตราเกียรตินี้ จึงอาจกล่าวได้ว่า องค์ประกอบในการสื่อสารมีพื้นฐานแห่งความพร้อมของบุคคลที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1) ศักยภาพเป็นความพร้อมต่อการสื่อสาร กล่าวคือ พร้อมในความรู้ ประสิทธิภาพ ความหมาย สัญลักษณ์ การคาดการณ์ ตลอดจนพลังที่ใช้ไปเพื่อทำให้การสื่อสารนั้นประสบความสำเร็จ เป็นไปตามเจตน์จำนงของผู้ส่งสาร

2) อัตราเกียรตินี้เป็นการแลกเปลี่ยนสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารเพื่อให้เกิดการยอมรับ สารที่แลกเปลี่ยนกันนั้น

3) การยอมรับเป็นความเข้าใจในข้อสรุปหรือข้อถกเถียงระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารอันนำไปสู่ข้อยุติของกระบวนการสื่อสารซึ่งสามารถลดความสับสนของอัตราเกียรตินี้ได้ ดังนั้น การสื่อสารในสังคมและศักยภาพการยอมรับอัตราเกียรตินี้การสื่อสาร ซึ่งในปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการใช้สื่อไม่ว่าพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาลหรือทำหน้าที่ผู้ส่งสารได้ให้สื่อทำหน้าที่ในการสื่อสารมวลชน โดยการปรับเปลี่ยนแนวให้เหมาะสมสำหรับการนำไปเป็นเครื่องมือให้กับรัฐบาลไม่ว่าในระบอบ การปกครองใดๆ ระบบการเมืองที่มีคุณภาพทางการเมืองจะคำนึงถึงการสื่อสารเป็นพื้นฐานของ ระบบการเมือง การสื่อสารกับการเมืองจำเป็นที่จะต้องพัฒนาไปด้วยกัน เพราะระบบการสื่อสาร เป็นช่องทางที่จะให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารทางการเมืองของพรรคการเมืองของรัฐบาล การประชาสัมพันธ์ ปัจจัยที่สำคัญในการสื่อสาร ได้แก่ ผู้นำการพัฒนาเป็นได้ทั้งกลุ่ม องค์กรหรือสถาบันที่เป็นผู้ส่งสาร ในกระบวนการสื่อสารการพัฒนา ทั้งนี้ เพื่อหวังผลให้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ และ สารสนเทศ ขอบเขตของสารสนเทศในการสื่อสารการพัฒนาขอบเขตอยู่ 2 ประการ คือ

(1) เพื่อสนองต่ออุดมการณ์ของระบบการเมืองการปกครอง สื่อที่ใช้ต้องเหมาะสมกับ ข่าวสารและความสำคัญของข่าว การใช้ภาษาในการสื่อความหมาย

(2) เพื่อแจ้งข่าวสารการพัฒนาทั้งในรูปแบบของการสอนและการโน้มน้าวใจ

สรุปได้ว่า ช่องทางการสื่อสารซึ่งพรรคการเมืองแต่ละพรรคใช้ในการประชาสัมพันธ์ ไปยังประชาชนได้แก่ สื่อมวลชน เป็นเครื่องจักรที่สำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีกลุ่มเป้าหมายของการใช้สื่อ ได้แก่ ประชาชนกลุ่มต่างๆ และครอบครัว ทำให้การไหลเวียนของข่าวที่ออกไปจำเป็น ที่จะต้องให้สื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบ ซึ่งข่าวที่ไหลเวียนจะเกิดได้ 3 ทาง คือ การรณรงค์เพื่อการพัฒนา ปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม และระบบการศึกษา ซึ่งรวมทั้งในระบบภายใน และภายนอกกระบวนการส่งข่าว

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยในประเทศ

พระมหาภักดิ์ เสนววรรณกุล (2554) ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลให้ ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทย ชนะการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2553 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับ เลือกตั้งและ 2) ปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง ส่งผลให้ผู้สมัคร พรรคภูมิใจไทย ชนะการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2553 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือ ประชาชนผู้มีสิทธิ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนและแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประกอบด้วย ด้านการสังกัดพรรคการเมือง ด้านเครือข่ายผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านสถานภาพทางสังคมของผู้สมัคร ด้านบทบาททาง สังคม และด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด คือ วิธีการ หาเสียงเลือกตั้ง เครือญาติผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง และ ด้านสถานภาพทางสังคมของผู้สมัคร 2) ปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง ประกอบด้วย ด้านคู่แข่งทางการเมือง ด้านหัวหน้า และด้านผู้นำชุมชน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด คือ คู่แข่งทางการเมือง

สิทธิชัย อินทร์บุญ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเชียงดาวต่อการเลือกตั้งทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของประชาชน (1) ความขัดแย้งทางการเมืองทำให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองของภาคประชาชนยิ่งความขัดแย้งมีความรุนแรงมากการก้าวกระโดดของประชาชนก็กระจายออกไปมาก (2) ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับมากและทราบถึงสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดก่อนการเลือกตั้งเป็นอย่างดี มีการตัดสินใจทางการเมืองโดยพิจารณาจากนโยบายพรรคมากขึ้น (3) ในด้านความมีอิสระในการเลือกตั้งของคนในครอบครัวและใช้กลุ่มเครือญาติ ในเรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้งแต่ให้อิสระในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (4) ความคาดหวังในพรรคการเมือง และ ส.ส. ที่ได้เลือกไป ต้องการรัฐบาลที่โปร่งใส มีการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สนใจปัญหาปากท้องประชาชน ตัวแทนที่เลือกมาต้องจริงใจ ไม่สองมาตรฐาน มีการปรองดองกัน 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (1) สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง เป็นปัจจัยที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน (2) นโยบายพรรคเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของประชาชน (3) พรรคการเมืองหรือสมาชิกพรรคเป็นคนในพื้นที่ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของประชาชน (4) แกนนำหรือผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชน 3) ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ควรจัดกิจกรรม เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้มากขึ้น โดยควรขยายขอบเขตของการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากกว่าการเลือกตั้ง เช่น การมีส่วนร่วม

ตรวจสอบพฤติกรรมการทำงานของพรรคการเมือง และนักการเมือง ทั้งในเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น

วิวรรณ ธาราฤดี (2555) ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปใช้สิทธิ เลือกตั้งของ นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกไปใช้สิทธิของนักศึกษา โดยไม่เฉพาะเจาะจงศึกษาการเลือกตั้งเป็นครั้งคราว แต่จะเน้นศึกษาโดย ภาพรวมของการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งของ นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อีกทั้งยังศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งของ นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมทั้งศึกษา ปัญหาและอุปสรรคในการออกไปใช้สิทธิของ นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยทำการเก็บตัวอย่าง จำนวน 155 คน ซึ่งทำการสุ่มแบบบังเอิญ จากกลุ่มประชากรคือ นักศึกษา มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ โดยมีเครื่องมือคือ แบบสอบถาม ค่าสถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ และ ค่าเฉลี่ย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และเขตพื้นที่ที่เคย ออกไปใช้สิทธิอยู่ในภาคเหนือ ส่วนเพศ ชั้นปี และระดับรายได้ ไม่ค่อยมีผลต่อการออกไปใช้สิทธิ เลือกตั้ง โดยให้ค่าที่ใกล้เคียง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการย้ายทะเบียน บ้านของนักศึกษา ส่วนปัจจัยที่ ส่งผลต่อการออกไปใช้สิทธิมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม จิตวิทยา ส่วนในด้านปัจจัยส่วนตัว และปัจจัยทางด้านการเมืองและกฎหมาย อยู่ในระดับปานกลาง และ ในส่วนใหญ่ของปัญหาและอุปสรรคที่มีควมมากที่สุดในแต่ละด้าน ได้แก่ ผู้ลงสมัครไม่มีความรู้ ความสามารถตามที่คาดหวัง ความรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเมืองและมีจัดการเลือกตั้งบ่อยครั้ง จนเบื่อหน่ายและเพิกเฉยต่อการออกไปใช้สิทธิ

อัมรินทร์ นาคณัฐเศรษฐ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมที่มีระดับ ความคิดเห็นสูงมากมี 3 ด้าน คือ 1) ด้านกฎ กติกาของการเลือกตั้ง การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งของ ประชาชนเป็นหน้าที่ตามกฎหมายของประชาชน 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมกิจกรรม/การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ การไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล 3) ด้านสถาบันทางการเมือง นักการเมืองต้องยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม ด้านปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล (ด้านทัศนคติ และด้านบุคลิกภาพ) ปัจจัยการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม (ด้านการพัฒนาค่านิยม ทัศนคติและ ความเชื่อ และด้านการพัฒนาวัฒนธรรมที่เหมาะสม) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (ด้านกฎหมาย กติกาของการเลือกตั้ง) และปัจจัยด้านสิ่งรบกวนทางการเมือง (ด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกและเชิงลบต่อระดับต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับองค์การ บริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี ปัจจัยที่เหลือ ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล (ด้านความเชื่อ การสืบลักษณะนิสัย และด้านความต้องการในเชิงจิตวิทยา) ปัจจัยการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม (ด้านการจัดระเบียบสังคม (วิถีชาวบ้าน/จารีต/กฎหมาย)) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (ด้านสถาบันทางการเมืองและด้านลักษณะการรณรงค์หาเสียง) ปัจจัยด้านสิ่งรบกวนทางการเมือง (ด้านการได้รับข่าวสารทางการเมือง และด้านการอยู่ในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง) เป็นปัจจัยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับ

องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี หมายถึง ไม่ว่าจะเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น จะไม่ส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงตาม ไม่ว่าจะเชิงบวกหรือลบ โดยที่องค์ประกอบอื่นคงที่ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผู้วิจัยพบเพื่อเสนอเป็นแนวทางนั้น ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะบรรลุได้ตามวัตถุประสงค์ ขึ้นอยู่กับการได้รับความร่วมมือจากทุกส่วนงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่สำคัญคือ ความร่วมมือของภาคประชาชน จึงจะประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

พระศักดา กิติญาโน (2557) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน ตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามตัวชี้วัดและเกณฑ์สำหรับการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช แนวทางแก้ไขเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (mixed research method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป เป็นประชาชนในการศึกษา โดยเลือกประชาชนใน ตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 360 คน จากจำนวนประชากร 3,629 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยการใช้สูตรของทาโร ยามาเนะ (taro yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน ตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ ค่าความถี่ (frequencies) ร้อยละค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และทดสอบสมมติฐานโดยเพื่อบรรยายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล การทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (f-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one way anova) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (least significant difference: lsd) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

กัญญารินทร์ อินทร์ทรัพย์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทสตรีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า 1) บทบาททางการเมืองท้องถิ่นของสตรี ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ปานกลาง 1 ด้าน และระดับน้อย 4 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ด้านการวิพากษ์วิจารณ์การเมือง และด้านการร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งตามลำดับ 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี

ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ระดับปานกลาง 2 ด้าน และระดับน้อย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเลือกตั้งด้านการเป็นผู้ประท้วง และด้านการเป็นผู้ที่มีบทบาทในชุมชนตามลำดับ 3) บทบาทสตรีทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามด้านแรกที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุด ได้แก่ ด้านการรวมกลุ่มทางการเมือง รองลงมาการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้นำชุมชนและด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งตามลำดับ 4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางทางการพัฒนาสตรีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา มีดังนี้: กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสนใจให้ความสำคัญเกี่ยวกับการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกท้องถิ่น

เสมอ จุณเจริญ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.50 มีอายุระหว่าง 54-65 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.50 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดวุฒิมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 57.80 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 45.30 และมีรายได้ต่อเดือนสูงสุดระหว่าง 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.00 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงาน ด้านการรับรู้ข่าวสาร ด้านสิ่งรื้อทางการเมือง และด้านสังคมและเศรษฐกิจ ตามลำดับ 3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมโดยตรงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากัน ตามลำดับ รองลงมาได้แก่ ด้านการร่วมในกระบวนการทางการเมือง ด้านความสนใจในกิจกรรมทางการเมือง และด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง ตามลำดับ 4) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านสิ่งรื้อทางการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมืองและเศรษฐกิจ และด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงานส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรีน้อยที่สุด และปัจจัยทั้ง 6 ด้านนี้ สามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี ได้ร้อยละ 79.30

ฐานิตา เณรมช่วง (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือปัจจัย ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อมาพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการติดต่อเฉพาะการ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ของประชาชน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของประชาชนเป็นหน้าที่ตามกฎหมายอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสิ่งรื้อทางการเมือง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อมูลข่าวสารจากเทศบาล และผู้นำท้องถิ่นส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่า ค่านิยมเก่า เรื่องทำตามคำสั่ง ยึดระเบียบ เคารพผู้อาวุโส มีความจงรักภักดี ถูกต้องอยู่แล้ว ไม่ควรเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด และประการสุดท้ายคือ ปัจจัยด้านบุคคล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อความสนใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมากที่สุด

สุวภัทร บุญปลูก (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การปกครองส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดชลบุรี ผลวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยร่วมอยู่ในระดับมาก มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดสรรให้เป็นไปตามแผน/โครงการ และกิจกรรม มีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยมีการติดตามประเมินผลกับทางองค์การบริหารส่วนตำบล มีการติดตามความคืบหน้าการดำเนินการโครงการพัฒนา ส่วนการมีส่วนร่วมให้ดูแลบริการสาธารณะที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจัดให้ เช่น ไฟฟ้า สาธารณะ กระจ่างดอกไม้/ไม้ดอกไม้ประดับ ถึงขณะนี้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมงานหรือกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีตำแหน่งกรรมการใดๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลแต่งตั้ง 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด คือ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านทัศนคติที่ว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นเป็นหน้าที่ของประชาชน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านชุมชนประชาชนมีทัศนคติที่รัก การเข้าร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเพราะชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านองค์การที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานบริหารส่วนตำบล ความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบหรือทิศทางตรงกันข้าม โดยปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์ต่อระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์การ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

มิลบราธ และโกเอล (Milbrath & Goel, 1977) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงอายุระหว่าง 40-50 ปี แต่มีส่วนร่วมทางการเมืองที่ลดลงเมื่ออายุเกือบ 60 ปี อนึ่ง ในช่วงคนหนุ่มสาวที่ยังโสดมักจะปลีกตัวออกจากการเป็นส่วนหนึ่งกับชุมชนของตน และไม่ค่อย เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นทางการ แต่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกระบบ เช่น การเดินขบวนประท้วงและก่อการจลาจล นอกจากนี้บุคคลที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมทางการเมืองสูงขึ้นด้วย ซึ่งการศึกษา มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบกิจกรรมรณรงค์หาเสียง การสื่อสารกับชุมชน ส่วนรายได้นั้น หากบุคคลมีรายได้ สูงขึ้นเพียงใด ยังมีแนวโน้มที่จะให้ความสนใจ และเข้าร่วมร่วมการเมืองมากขึ้นเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การที่ให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายหรือวางแผนในการวางยุทธศาสตร์ขององค์กรนั้นๆ เพื่อที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมร่วมเดินหน้ากิจกรรมขององค์กรนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนกิจกรรมนั้นๆ เป็นที่ยอมรับของประชาชนเพราะประชาชนได้เข้าไปมีบทบาทในการมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นเอกสารประกอบในการอ้างอิง เพื่อที่จะทำให้งานวิจัยที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาและทำการวิจัยอยู่นั้นเกิดความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ ความน่าเชื่อถือมากขึ้น เพราะการนำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องเกี่ยวข้องนั้นการมีส่วนร่วมในทางการเมือง ดังนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่ได้ผ่านการทำวิจัยได้ข้อมูลที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ และแต่ละปีผู้ที่ให้ข้อมูลมีมิติทางความคิดในการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันไปในแต่ละนโยบายของรัฐบาลในแต่ละรัฐบาลทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นเพียงใด จึงมาเป็นข้อมูลในการทำงานวิจัยต่อไป

สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการวิจัยการเชิงปริมาณ (quantitative research) ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎี และรายงานการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดตัวแปรและสร้างความเข้าใจตามกรอบแนวคิดให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย คือ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งและผู้อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา รวม 5 องค์การบริหารส่วนตำบล มีประชากร 13,223 คน (อ้างอิงข้อมูลประชากร ณ วันที่ 25 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 หอทะเบียนอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย คือ ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ยามาเน่ (Yamane, 1973, p. 125) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยถือว่าทุกๆ กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสถูกเลือกเท่าๆ กัน

$$h = \frac{N}{1+N(e^2)}$$

โดย n = จำนวนตัวอย่าง หรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง (sampling error)

กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 หรือ 0.05 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% แทนค่าสูตร
 กลุ่มตัวอย่าง =
$$\frac{13,223}{1 + 13,223 (0.05)^2} = 399.99$$

ตาราง 4 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล
 อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา	ประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n)
1. ก้อนแก้ว	3,106	92
2. คลองเขื่อน	3,588	108
3. บางเล่า	2,005	61
4. บางโรง	2,274	68
5. บางตลาด	2,250	71
รวม	13,223	400

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 การสร้างเครื่องมือ

1) สร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎี และรายงานการวิจัยต่างๆ
 ที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม

2) นำแบบสอบถามที่ร่างเสร็จเสนอต่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบสำนวนภาษา
 และความสมบูรณ์ของเนื้อหาแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

3) นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อตรวจ
 ความสอดคล้องของความตรงเชิงเนื้อหา (Index of item objective congruence: *IOC*) โดยผู้วิจัย
 เลือกเอาเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามที่ระดับ 0.5 ขึ้นไป

(1) อาจารย์ ดร.ภานต์ เสกขุนทด ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

(2) อาจารย์ ดร.ธนบดี ฐานะชالا อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร-
 มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

(3) อาจารย์ ดร.ภูริวัฒน์ รัชชอนันต์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร-
 มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

(4) อาจารย์วิลาวัณย์ เอกประเสริฐกุล (อาจารย์พิเศษ) มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 ราชนครินทร์

(5) นางสาวฐานิตา เฉลิมช่วง เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน สังกัดกองการศึกษา
 ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงอากาศ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

4) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปทดลองใช้ (try out) กับประชาชนที่มีได้อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา และที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำผลจากการตอบแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค (cronbach's alpha coefficient, 1984, p. 126) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 แล้วนำไปคำนวณโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ ได้ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดที่ระดับ 0.826 ซึ่งถือว่าเชื่อถือได้

5) นำแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขแล้วทำฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป

3.2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้งานการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยให้ครอบคลุมตัวแปรที่ต้องการศึกษาทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม มีชนิดคำถามแบบปลายปิด แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ การศึกษา อาชีพ สถานภาพ สถานภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ อายุ รายได้ และศาสนา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (check list) จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการวางแผน ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

ส่วนที่ 2-3 เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามรูปแบบของ ลิเคิร์ต (Likert's Scale, 1961, p. 114) ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นตามเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด	ใช้คะแนนเท่ากับ	5
มาก	ใช้คะแนนเท่ากับ	4
ปานกลาง	ใช้คะแนนเท่ากับ	3
น้อย	ใช้คะแนนเท่ากับ	2
น้อยที่สุด	ใช้คะแนนเท่ากับ	1

วิธีการแปลผลโดยแบ่งช่วงระดับคะแนนด้วยวิธีการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนที่ต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} = 0.80 \end{aligned}$$

จากความกว้างของอันตรภาคชั้น 0.80 ดังนั้น ช่วงอันตรภาคชั้นจะมีคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ของระดับความคิดเห็นและความหมายจากแบบสอบถามที่วัดได้ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้เป็นค่าใดๆ ก็ได้ในช่วง 1-5 ระดับคะแนน 1-5 จัดเป็นค่าต่อเนื่อง ซึ่งแทนด้วยเส้นตรงและกำหนดเป็นช่วงคะแนนต่อเนื่องกัน แต่ละช่วงห่างกัน 1 หน่วยเท่ากัน จากคะแนนที่ได้จากการเก็บข้อมูลจริง ค่าต่ำสุดเป็น 1 และสูงสุดเป็น 5 (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550, หน้า 33)

ผู้วิจัยจึงได้อธิบายเพื่อเกิดความชัดเจนการประเมินที่ตัวแบบสอบถาม ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การทดสอบสมมติฐานการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ ปัจจัยด้านการวางแผน ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis: mra)

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.3.1 แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

3.3.2 กำหนดระยะเวลาในการเก็บแบบสอบถามคืน ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ระยะเวลาในการตอบ 60 วัน โดยเขียนใบนำส่งขอความร่วมมือการส่งคืนไว้อย่างชัดเจน

3.3.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยคาดว่าจะมีจำนวนแบบสอบถามที่ถูกส่งกลับและถูกต้องครบถ้วน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามตอนขั้นตอนดังนี้

3.4.1 ตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด

3.4.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและตรวจการให้คะแนนตามน้ำหนักที่ได้กำหนดไว้มาลงรหัสเลข (code) ตามเกณฑ์ของเครื่องมือ

3.4.3 นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้วมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณทางสถิติด้วยโปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง นำผลการศึกษาวิจัยที่วิเคราะห์ได้มาสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และเขียนข้อเสนอแนะ

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามตอนขั้นตอน ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น เพศ การศึกษา อาชีพ สถานภาพ อายุ รายได้ เป็นต้น สถิติที่ใช้ คือ การหาค่าร้อยละ (percentage)

3.5.2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetical mean- \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation-S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมการบรรยายใช้สำหรับอธิบายลักษณะกลุ่มตัวอย่าง

3.5.3 การวิเคราะห์ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม เพื่อหาความสัมพันธ์และน้ำหนักของแต่ละตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis: mra)

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสังเคราะห์แนวความคิดที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง มีขั้นตอน ดังนี้

- 4.1 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ การศึกษา สถานภาพ สถานภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัย อายุ รายได้ และศาสนา

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการวางแผน ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ทดสอบหาค่าความสามารถในการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะต่างๆ ในคำถามปลายเปิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

4.2 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เข้าใจถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตัวแปรต่างๆ และค่าสถิติ กำหนดให้มีสัญลักษณ์ทางสถิติที่แทนตัวแปรดังกล่าวในการนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

\bar{X}	แทน ค่าเฉลี่ย
$S.D.$	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน จำนวนตัวอย่างหรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน ค่าสถิติการแจกแจงแบบที
F	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบเอฟ
$S.E._b$	แทน ความคลาดเคลื่อนของสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์
R	แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
R^2	แทน ประสิทธิภาพในการพยากรณ์
b	แทน ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
$S.E._{est}$	แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า
$p\text{-value}$	แทน ค่าความน่าจะเป็นสำหรับบอกนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
X_1	แทน ปัจจัยด้านการวางแผน
X_2	แทน ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล
X_3	แทน ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์
X_4	แทน ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์
y'	แทน สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
Z	แทน สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ การศึกษา สถานภาพ สถานภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัย อายุ รายได้ และศาสนา

ตาราง 5 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ การศึกษา สถานภาพ สถานภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัย อายุ รายได้ และศาสนา

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	168	42.00
หญิง	232	58.00
รวม	400	100.00

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	304	76.00
ปริญญาตรี	90	22.50
ปริญญาโท	6	1.50
รวม	400	100.00
อาชีพ		
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	64	16.00
รับจ้างทั่วไป	123	30.80
เกษตรกร	130	32.50
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	59	14.80
พนักงานบริษัท	24	6.00
รวม	400	100.00
สถานภาพ		
โสด	98	24.50
สมรส	269	67.20
หย่า	33	8.20
รวม	400	100.00
สถานภาพในครอบครัว		
หัวหน้าครอบครัว	139	34.80
คู่สมรส	84	21.00
สมาชิกครอบครัว	177	44.20
รวม	400	100.00
ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี	17	4.20
ระหว่าง 3-5 ปี	25	6.20
มากกว่า 5 ปีขึ้นไป	358	89.50
รวม	400	100.00
อายุ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	64	16.00
ระหว่าง 21-30 ปี	123	30.80
ระหว่าง 31-40 ปี	130	32.50
ระหว่าง 41-50 ปี	59	14.80
ระหว่าง 51-60 ปี	24	6.00
รวม	400	100.00

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	219	54.80
10,001-20,000 บาท	105	26.20
20,001-30,000 บาท	40	10.00
มากกว่า 30,000 บาท ขึ้นไป	36	9.00
รวม	400	100.00
ศาสนา		
พุทธ	396	99.00
อิสลาม	2	0.50
คริสต์	2	0.50
รวม	400	100.00

จากตาราง 5 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 58.00 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 42.00 โดยมีระดับ การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.00 รองลงมา มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 22.50 และการศึกษาระดับปริญญาโทน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.50 ประกอบอาชีพ เกษตรกรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.50 รองลงมา ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 30.80 ประกอบอาชีพข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 16.00 ประกอบอาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 14.80 และประกอบอาชีพพนักงานบริษัทน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.00 ด้านสถานภาพสมรสแล้วมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.20 รองลงมา โสด คิดเป็นร้อยละ 24.50 และ หย่าร้างกันน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8.20 โดยสถานภาพในครอบครัวเป็นสมาชิกในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 44.20 รองลงมา มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 34.80 และมีสถานภาพเป็นคู่สมรสน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.00 มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่มากที่สุด คือ มากกว่า 5 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 89.50 รองลงมา คือ อาศัยอยู่ระหว่าง 3-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.20 อาศัยอยู่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.20 มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.50 และมีช่วงอายุระหว่าง 51-60 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.00 มีรายได้น้อยกว่า หรือเท่ากับ 10,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.80 รองลงมา มีรายได้ 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.20 และมีรายได้มากกว่า 30,000 บาท ขึ้นไป น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.00 นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 99.00 นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์เท่าๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 0.50

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการวางแผน ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ รายละเอียดดังตาราง 6-10

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวม

ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง	n = 400			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ปัจจัยด้านการวางแผน	2.20	0.903	น้อย	4
2. ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล	2.57	0.612	น้อย	1
3. ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์	2.36	0.661	น้อย	3
4. ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์	2.47	0.721	น้อย	2
โดยรวม	2.40	0.680	น้อย	

จากตาราง 6 พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.57$) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.47$) ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.36$) และสุดท้าย คือ ปัจจัยด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.20$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ปัจจัยด้านการวางแผน

ปัจจัยด้านการวางแผน	n = 400			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ท่านมีความรู้เรื่องการวิเคราะห์งานในองค์การบริหารส่วนตำบล	2.24	0.878	น้อย	3
2. ท่านได้เข้าร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของงานหรือกิจกรรมในองค์การบริหารส่วนตำบล	2.15	0.876	น้อย	4
3. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.03	0.887	น้อย	5
4. บุคคลรอบข้างของท่านมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.27	0.901	น้อย	2

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัจจัยด้านการวางแผน	n = 400			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
5. ท่านต้องการมีบทบาทในการติดตามและประเมินผลกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล	2.32	0.973	น้อย	1
โดยรวม	2.20	0.903	น้อย	

จากตาราง 7 พบว่า ปัจจัยด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านต้องการมีบทบาทในการติดตามและประเมินผลกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าเฉลี่ยน้อย ($\bar{X} = 2.32$) รองลงมา คือ บุคคลรอบข้างของท่านมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรขององค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.27$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล

ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล	n = 400			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมในการจัดการบริหารการใช้ทรัพยากร	2.71	0.832	ปานกลาง	2
2. องค์การบริหารส่วนตำบลของท่านแก้ไขจัดการบริหารการใช้ทรัพยากรและปัญหาต่างๆ	2.61	0.755	ปานกลาง	3
3. ท่านเชื่อถือว่าองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาต่างๆ	2.72	0.786	ปานกลาง	1
4. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดสรรควบคุมทางการเงินและการบริการได้อย่างโปร่งใส	2.61	0.874	ปานกลาง	4
5. ท่านคิดว่าท่านต้องการมีส่วนร่วมในการจัดสรรควบคุมทางการเงินและการบริการ	2.23	0.902	น้อย	5
โดยรวม	2.57	0.829	น้อย	

จากตาราง 8 พบว่า ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านเชื่อถือว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรับผิดชอบในการแก้ไข

ปัญหาต่างๆ มีค่าเฉลี่ยปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$) รองลงมา คือ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมในการจัดการบริหารการใช้ทรัพยากร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.71$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์

ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์	n = 400			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ท่านได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลและนำมาใช้ประโยชน์	2.40	0.939	น้อย	3
2. องค์การบริหารส่วนตำบลได้เชิญท่านให้เข้าร่วมในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชน	2.41	0.929	น้อย	2
3. ท่านมีการพึ่งพาตนเองโดยที่ไม่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาดูแล	2.54	0.914	น้อย	1
4. ท่านคิดว่าท่านไม่มีความจำเป็นในการพึ่งพาองค์การบริหารส่วนตำบล	2.34	0.881	น้อย	4
5. ท่านได้มีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลทางสังคมกับองค์การบริหารส่วนตำบล	2.15	0.924	น้อย	5
โดยรวม	2.36	0.917	น้อย	

จากตาราง 9 พบว่า ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านมีการพึ่งพาตนเองโดยที่ไม่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาดูแล มีค่าเฉลี่ยน้อย ($\bar{X} = 2.54$) รองลงมา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลได้เชิญท่านให้เข้าร่วมในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.41$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์

ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์	n = 400			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ท่านได้รับการแจกจ่ายของเครื่องใช้จากองค์การบริหารส่วนตำบล	2.33	0.936	น้อย	4
2. ท่านได้รับการแจกสิ่งของจากองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าๆ กันทุกครัวเรือน	2.26	0.879	น้อย	5

ตาราง 10 (ต่อ)

ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์	n = 400			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
3. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม	2.67	0.878	ปานกลาง	1
4. องค์การบริหารส่วนตำบล จัดแบ่งผลประโยชน์จากรัฐบาลกลาง ถึงมือประชาชน	2.56	0.899	น้อย	2
5. องค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่ในการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม	2.54	0.917	น้อย	3
โดยรวม	2.47	0.901	น้อย	

จากตาราง 10 พบว่า ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยปานกลาง ($\bar{X} = 2.67$) รองลงมา คือ องค์การบริหารส่วนตำบล จัดแบ่งผลประโยชน์จากรัฐบาลกลาง ถึงมือประชาชน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.56$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ รายละเอียดดังตาราง 11-15

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	n = 400			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	3.13	0.600	ปานกลาง	1
2. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	2.38	0.602	น้อย	2
3. ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน	1.92	0.771	น้อย	4
4. ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ	2.31	0.787	น้อย	3
โดยรวม	2.43	0.690	น้อย	

จากตาราง 11 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$) รองลงมา คือ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.38$) ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.31$) และสุดท้ายด้านที่มีค่าน้อย คือ ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อย ($\bar{X} = 1.92$)

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	n = 400			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ท่านไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล	3.43	0.739	มาก	1
2. ท่านเลือกตั้งโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถและผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	3.21	0.814	ปานกลาง	3
3. ท่านรู้และเข้าใจในกระบวนการและขั้นตอนการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น	3.12	0.791	ปานกลาง	4
4. ท่านไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง	3.34	0.798	ปานกลาง	2
5. ท่านใช้สิทธิในการเลือกตั้งบุคคลที่เห็นผลประโยชน์กับท่าน	2.54	1.075	ปานกลาง	5
โดยรวม	3.12	0.843	ปานกลาง	

จากตาราง 12 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{X} = 3.43$) รองลงมา คือ ท่านไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.34$)

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการรณรงค์หาเสียง

ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	n = 400			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ท่านช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง บริจาคสิ่งของเงินทอง หรือการเดินรณรงค์หาเสียงตามสถานที่ต่างๆ	1.72	0.943	น้อยที่สุด	5

ตาราง 13 (ต่อ)

ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	n = 400			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
2. ท่านชักชวนประชาชนให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น	2.50	0.960	น้อย	3
3. ท่านมีความต้องการที่จะเข้าไปเป็นเจ้าหน้าที่หรือคณะทำงานของกลุ่มการเมือง	1.88	0.938	น้อย	4
4. ท่านได้ให้ความร่วมมือกับการใช้สิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล	2.93	0.937	ปานกลาง	1
5. ท่านได้รับความรู้ข้อมูลในการใช้สิทธิเลือกตั้งจากองค์การบริหารส่วนตำบล	2.90	0.835	ปานกลาง	2
โดยรวม	2.38	0.922	น้อย	

จากตาราง 13 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้านการรณรงค์หาเสียงโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านได้ให้ความร่วมมือกับการใช้สิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยปานกลาง ($\bar{X} = 2.93$) รองลงมา คือ ท่านได้รับความรู้ข้อมูลในการใช้สิทธิเลือกตั้งจากองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.90$)

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา
การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน

ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน	n = 400			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ท่านรวมตัวกับกลุ่มเพื่อนหรือญาติ เพื่อจัดตั้งเป็นสมาคมหรือเป็นสมาชิกองค์กรต่างๆ เช่น อสม. กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น	2.20	1.068	น้อย	1
2. ท่านร้องเรียน ร้องทุกข์ เรื่องต่างๆ กับทางองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อท่านพบว่ามีการกระทำใดๆ ไม่ถูกต้องหรือมีแนวโน้มทางการทุจริต	2.05	0.990	น้อย	2
3. ท่านเคยเข้าชื่อร่วมถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่นที่ประพฤติมิชอบ	1.66	0.895	น้อยที่สุด	5
4. ท่านจะรวมกลุ่มกับผู้อื่นที่มีอุดมการณ์ ปัญหาและความต้องการที่ตรงกันหรือคล้ายคลึงกัน	2.03	0.947	น้อย	3

ตาราง 14 (ต่อ)

ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน	n = 400			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
5. ท่านได้ทำการประทั่งด้วยการชุมนุม เดินขบวน รวมกลุ่ม เพื่อเป็นการกดดันให้ องค์การบริหารส่วนตำบล รับรู้รับทราบปัญหาความต้องการของท้องถิ่นท่าน	1.67	0.900	น้อยที่สุด	4
โดยรวม	1.92	0.960	น้อย	

จากตาราง 14 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านรวมตัวกับกลุ่มเพื่อนหรือญาติ เพื่อจัดตั้งเป็นสมาคมหรือเป็นสมาชิกองค์กรต่างๆ เช่น อสม. กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยน้อย ($\bar{X} = 2.20$) รองลงมา คือ ท่านร้องเรียน ร้องทุกข์ เรื่องต่างๆ กับทางองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อท่านพบว่ามีภาระทำใดๆ ไม่ถูกต้องหรือมีแนวโน้มทางทุจริต มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.05$)

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมทางการเมืองปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ	n = 400			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ท่านเสนอปัญหาหรือความต้องการของหมู่บ้าน ผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน หรือสถานที่ราชการต่างๆ	2.13	1.004	น้อย	4
2. ท่านช่วยเหลือผู้อื่นหรือเป็นตัวแทนในการติดต่อ สอบถามกับหน่วยงานราชการ	2.12	0.963	น้อย	5
3. ท่านสามารถติดต่อสอบถามกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ เมื่อเกิดข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจในเรื่องต่างๆ	2.48	0.947	น้อย	1
4. ท่านได้ให้ความร่วมมือในการเสนอปัญหาต่างๆ กับส่วนราชการ	2.37	0.933	น้อย	3
5. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในการ ติดต่อประสานงาน กับส่วนราชการ	2.48	0.965	น้อย	2
โดยรวม	2.31	0.962	น้อย	

จากตาราง 15 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านสามารถติดต่อสอบถามกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ เมื่อเกิดข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจในเรื่องต่างๆ และท่านมีความรู้ ความเข้าใจในการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการ มีค่าเฉลี่ยน้อย คือ ($\bar{X} = 2.48$) รองลงมา คือ ท่านได้ให้ความร่วมมือในการเสนอปัญหาต่างๆ กับส่วนราชการ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.37$)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อหาความสามารถในการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

modal	ss	df	MS	F	sig
regression	58.390	4	14.598	116.866	.000*
residual	49.339	395	.125		
total	107.729	399			

* $p < .05$

จากตาราง 16 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทั้ง 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการวางแผน ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการวิเคราะห์ตัวแปรโดยวิธีสมการถดถอยพหุคูณ (multiple regression) แบบ enter ต่อไป

ตาราง 17 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตัวแปรพยากรณ์	ค่าสหสัมพันธ์	ค่าสัมประสิทธิ์แห่ง	ค่าความ	sig
	เชิงพหุ	การกำหนดค่า	แปรปรวน	
	(R)	(R ²)	(F)	
X ₁	.676	.457	334.400*	.000
X ₁ , X ₃	.736	.537	116.866*	.000

* $p < .05$

จากตาราง 17 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่ถูกเลือก คือ ปัจจัยด้านการวางแผน (X₁) และปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ (X₃) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ดีที่สุดที่สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วม

ทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา คือ ปัจจัยด้านการวางแผนและปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตัวแปร	<i>b</i>	<i>S.E.</i> _{<i>b</i>}	β	<i>t</i>	<i>sig</i>
ค่าคงที่ (constant)	.967	.082		11.834	.000*
1. ปัจจัยด้านการวางแผน (X_1)	.300	.033	.420	9.185	.000*
2. ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล (X_2)	.020	.039	.024	.514	.000*
3. ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ (X_3)	.220	.039	.281	5.691	.000*
4. ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ (X_4)	.096	.033	.134	2.897	.000*

$R = .736$, $R^2 = .537$, $S.E._{est} = .35342$, $F_{change} = 116.866$

* $p < .05$

จากตาราง 18 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการวางแผน (X_1) ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล (X_2) ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ (X_3) ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ (X_4) ทุกด้านสามารถร่วมกันพยากรณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .736 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .537 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ($S.E._{est}$) เท่ากับ .35342 ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร้อยละ 53.70

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทั้งหมดมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .300, .020, .220, .096 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่ปรับค่าเป็นตัวแปรมาตรฐาน (β) เท่ากับ .420, .024, .281, .134 ตามลำดับ และมีค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ เท่ากับ .967

โดยเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

1) สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$y = .967 + .300x_1 + .020x_2 + .220x_3 + .096x_4$$

2) สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$$Z = .420x_1 + .024x_2 + .281x_3 + .134x_4$$

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

จากผลการทดสอบที่ได้ พบว่า ค่า *sig* ของตัวแปรทั้ง 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการวางแผน (X_1) ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล (X_2) ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ (X_3) ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ (X_4) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยทุกปัจจัยส่งผลต่อ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัด ฉะเชิงเทรา ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สรุปได้ว่าผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐาน การวิจัย คือ ยอมรับสมมติฐาน

1) สมมติฐาน ปัจจัยด้านการวางแผน (X_1) ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการวางแผน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ คลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.420

2) สมมติฐาน ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล (X_2) ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.024

3) สมมติฐาน ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ (X_3) ส่งผลกระทบต่อ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.281

4) สมมติฐาน ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ (X_4) ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.134

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะต่างๆ ในคำถามปลายเปิด กลุ่มประชากร ในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

1) องค์การบริหารส่วนตำบลก้อนแก้ง จากการตอบคำถามแบบปลายเปิดของ กลุ่มตัวอย่างจำนวนประชากร 92 ตัวอย่าง ได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่อง ประชาชนต้องการมีส่วนร่วม ในการจัดทำกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยประชาชนสัมพันธ์ให้ประชาชน ได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมโครงการต่างๆ และให้ประชาชนสามารถเข้าร่วมเสนอ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาตำบลพร้อมกับขอให้องค์การบริหารส่วนตำบลรายงานผลการดำเนินงานประจำปีให้ประชาชนได้รับทราบและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้โดยโปร่งใส อีกทั้งไม่อยากให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีความยุติธรรมหรือเอนเอียงในการให้บริการ ประชาชนด้วยสาเหตุความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งส่งผลให้ประชาชนไม่ต้องการมีส่วนร่วม เพราะเคยขอความช่วยเหลือหรือร้องเรียนไปแล้วไม่ได้รับการตอบสนองจากองค์การบริหารส่วนตำบล

2) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเขื่อน จากการตอบคำถามแบบปลายเปิด ของกลุ่มตัวอย่างจำนวนประชากร 108 ตัวอย่าง ได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่อง ประชาชนต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและต้องการ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของ ประโยชน์ส่วนรวม โดยการทำหนังสือเชิญให้ครอบครัวเรือนได้รับทราบ ไม่ใช่ผ่านผู้นำอื่นๆ

เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กลุ่ม อสม. เป็นต้น ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงการมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างแท้จริง

3) องค์การบริหารส่วนตำบลบางเล่า จากการตอบคำถามแบบปลายเปิดของกลุ่มตัวอย่างจำนวนประชากร 61 ตัวอย่าง ได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่อง ประชาชนให้ความสำคัญกับตัวแทนผู้นำชุมชนเป็นผู้ประสานงานระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนต้องการรับทราบข่าวสารภายในตำบลจากผู้นำชุมชนตนโดยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมภายในชุมชนของตนมากกว่าจะไปร่วมแสดงความคิดเห็นกับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

4) องค์การบริหารส่วนตำบลบางโรง จากการตอบคำถามแบบปลายเปิดของกลุ่มตัวอย่างจำนวนประชากร 68 ตัวอย่าง ได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่อง ประชาชนต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยจัดการประชุมแสดงความคิดเห็นจากประชาชนก่อนดำเนินงานโครงการใดๆ และมีความต้องการให้พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบริการประชาชนโดยทั่วถึง บริการแบบมาตรฐานเดียวกันโดยไม่มีการแบ่งแยกทางกรเมือง พร้อมต้องการให้มีการจัดทำแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจในการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นการประเมินการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลว่า มีการบริการประชาชนมากน้อยเพียงใด และเน้นให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับประชาชนภายในตำบลทราบถึงการเลือกตั้งโดยสุจริต โปร่งใส ไม่ให้มีการซื้อเสียง ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่โปร่งใส และทำให้ประชาชนหมดความเชื่อมั่นกับองค์การบริหารส่วนตำบล

5) องค์การบริหารส่วนตำบลบางตลิ่ง จากการตอบคำถามแบบปลายเปิดของกลุ่มตัวอย่างจำนวนประชากร 71 ตัวอย่าง ได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่อง ประชาชนต้องการให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างโปร่งใส จริงใจ ซื่อสัตย์ และมีหลักธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง เพราะประชาชนต้องการผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีวิสัยทัศน์ เน้นการพัฒนาให้ตำบลก้าวหน้า อย่างทัดเทียมกัน รัฐบาลหาของความเป็นผู้นำ ยึดมั่นในนโยบายที่ได้เสนอไว้ต่อประชาชนอย่างจริงจัง โดยไม่แบ่งแยกการพัฒนาตามความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งจะทำให้เดือนร้อนไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือการพัฒนา พร้อมกับต้องการให้พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรักสามัคคีกันภายในองค์กรพร้อมมีใจรักการให้บริการ หรืออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเป็นกันเอง และประชาชนต้องการให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับการเลือกตั้งมาดูแลประชาชนให้ทั่วถึงแม้ว่าประชาชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดไม่ได้ใช้เสียงในการเลือกตั้ง หรือไม่ได้สนับสนุนทางการเมืองของผู้บริหารที่ได้รับการเลือกตั้งมา นั้น

สรุปความคิดเห็นทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่างประชากรจาก 5 องค์การบริหารส่วนตำบล ได้ให้คำเสนอแนะดังนี้ ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบ และมีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมโครงการต่างๆ และให้ประชาชนสามารถเข้าร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาตำบลพร้อมทั้งขอให้องค์การบริหารส่วนตำบลรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

ให้ประชาชนได้รับทราบและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้โดยโปร่งใส อีกทั้งไม่ยอมให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีความยุติธรรมหรือเอนเอียงในการให้บริการประชาชนด้วยสาเหตุความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งส่งผลให้ประชาชนไม่ต้องการมีส่วนร่วมเพราะเคยขอความช่วยเหลือหรือร้องเรียนไปแล้วไม่ได้รับการตอบสนองจากองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม โดยการทำหนังสือเชิญให้ครอบครัวเรือนได้รับทราบ ไม่ใช่ผ่านผู้นำอื่นๆ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กลุ่ม อสม. เป็นต้น ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงการมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างแท้จริง ประชาชนให้ความสำคัญกับตัวแทนผู้นำชุมชนเป็นผู้ประสานงานระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนต้องการรับทราบข่าวสารภายในตำบลจากผู้นำชุมชนตนโดยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจกรรมภายในชุมชนของตนมากกว่าจะไปร่วมแสดงความคิดเห็นกับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยจัดกิจกรรมแสดงความคิดเห็นจากประชาชนก่อนดำเนินงานโครงการใดๆ และมีความต้องการให้พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบริการประชาชนโดยทั่วถึง บริการแบบมาตรฐานเดียวกันโดยไม่มีการแบ่งแยกทางการเมือง พร้อมต้องการให้มีการจัดทำแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจในการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นการประเมินการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลว่ามีบริการประชาชนมากน้อยเพียงใด และเน้นให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับประชาชนภายในตำบลทราบถึงการเลือกตั้งโดยสุจริต โปร่งใส ไม่ให้มีการซื้อเสียง ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่โปร่งใส และทำให้ประชาชนหมดความเชื่อมั่นกับองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนต้องการให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างโปร่งใส จริงใจ ซื่อสัตย์ และมีหลักธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง เพราะประชาชนต้องการผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีวิสัยทัศน์ เน้นการพัฒนาให้ตำบลก้าวหน้า อย่างทัดเทียมกัน รัฐบาลหาของความเป็นผู้นำ ยึดมั่นในนโยบายที่ได้เสนอไว้ต่อประชาชนอย่างจริงจัง โดยไม่แบ่งแยกการพัฒนาตามความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งจะทำให้เดือนร้อนไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือการพัฒนา พร้อมกับต้องการให้พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรักสามัคคีกันภายในองค์กรพร้อมมีใจรักการให้บริการ หรืออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเป็นกันเอง และประชาชนต้องการให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับการเลือกตั้งมาดูแลประชาชนให้ทั่วถึงแม้ว่าประชาชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดไม่ได้ใช้เสียงในการเลือกตั้ง หรือไม่ได้สนับสนุนทางการเมืองของผู้บริหารที่ได้รับการเลือกตั้งมานั้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการวางแผน ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ 2) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 5 แห่ง รวมมีประชากรทั้งสิ้น 13,223 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณตามสูตรของ ซามานะ (Yamane, 1973, p. 125) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการแบบบังเอิญ (accidental selection) คือ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างง่ายโดยกลุ่มตัวอย่างมีโอกาสถูกเลือกเท่าๆ กัน แต่กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเบื้องต้นบางประการที่สอดคล้องกับลักษณะที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ การศึกษา อาชีพ สถานภาพ สถานภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ อายุ รายได้ และศาสนา เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (check list) จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการวางแผน ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ โดยส่วนที่ 2 และ 3 เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามรูปแบบของ ลิเคิร์ต (likert, 1961, p. 114) รวมมีข้อคำถามจำนวนทั้งสิ้น 49 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าความถี่ (frequency) การวิเคราะห์ระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (arithmetic mean- \bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation-S.D.) และการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัด ฉะเชิงเทรา สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis: MRA) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมการบรรยาย

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหาร ส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.00 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 42.00 โดยมีระดับการศึกษาต่ำกว่า ปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.00 รองลงมา มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 22.50 และการศึกษาระดับปริญญาโทน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.50 ประกอบอาชีพเกษตรกรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.50 รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 30.80 และประกอบอาชีพ พนักงานบริษัทน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.00 ด้านสถานภาพสมรสแล้วมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.20 รองลงมาโสด คิดเป็นร้อยละ 24.50 และหย่าร้างกันน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8.20 โดยสถานภาพ ในครอบครัวเป็นสมาชิกในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 44.20 รองลงมา มีสถานภาพเป็นหัวหน้า ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 34.80 และมีสถานภาพเป็นคู่สมรสน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.00 มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่มากที่สุดคือ มากกว่า 5 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 89.50 รองลงมาคือ อาศัยอยู่ระหว่าง 3-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.20 อาศัยอยู่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.20 มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.50 รองลงมา มีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.80 และมีช่วงอายุระหว่าง 51-60 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.00 มีรายได้น้อยกว่า หรือเท่ากับ 10,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.80 รองลงมา มีรายได้ 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.20 และมีรายได้มากกว่า 30,000 บาท ขึ้นไป น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.00 นับถือ ศาสนาพุทธมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 99.00 นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์เท่าๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 0.50

5.1.2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหาร ส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ปัจจัย ด้านการวางแผน ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ และปัจจัยด้านการได้รับ ผลประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย 2.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านด้านการทำให้บังเกิดผล มีค่าเฉลี่ยน้อย 2.57 รองลงมา คือ ด้านการได้รับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 2.47 ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 2.36 และสุดท้ายปัจจัยที่มีค่าน้อย คือ ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ย 2.20

1) ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัจจัยด้านการวางแผน

ผลการวิจัยพบว่า พบว่า ปัจจัยด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย 2.20 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านต้องการมีบทบาทในการติดตามและประเมินผลกิจกรรมต่างๆ

ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าเฉลี่ยน้อย 2.32 รองลงมา คือ บุคคลรอบข้างของท่านมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรขององค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าเฉลี่ย 2.27

2) ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย 2.57 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าท่านเชื่อถือว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาต่างๆ มีค่าเฉลี่ยปานกลาง 2.72 รองลงมา คือ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมในการจัดการบริหารการใช้ทรัพยากร มีค่าเฉลี่ย 2.71

3) ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย 2.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านมีการพึ่งพาตนเองโดยที่ไม่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาดูแล มีค่าเฉลี่ยน้อย 2.54 รองลงมา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลได้เชิญท่านให้เข้าร่วมในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชน มีค่าเฉลี่ย 2.41

4) ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย 2.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยปานกลาง 2.67 รองลงมา คือ องค์การบริหารส่วนตำบล จัดแบ่งผลประโยชน์จากรัฐบาลกลาง ถึงมือประชาชน มีค่าเฉลี่ย 2.56

สรุปผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย 2.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านด้านการทำให้บังเกิดผล มีค่าเฉลี่ยน้อย 2.57 รองลงมา คือ ด้านการได้รับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 2.47 ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 2.36 และสุดท้ายปัจจัยที่มีค่าน้อย คือ ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ย 2.20

5.1.3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

1) ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3.12 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยมาก 3.43 รองลงมา คือ ท่านไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย 3.34

2) ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อด้านการรณรงค์หาเสียง

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้านการรณรงค์หาเสียง โดยรวมอยู่ในระดับน้อย 2.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านได้ให้ความร่วมมือกับการใช้สิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยปานกลาง 2.93 รองลงมา คือ ท่านได้รับความรู้ข้อมูลในการใช้สิทธิ เลือกตั้งจากองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย 2.90

3) ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการร่วมกิจกรรมของชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย 1.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านรวมตัวกับกลุ่มเพื่อนหรือญาติ เพื่อจัดตั้งเป็นสมาคมหรือเป็นสมาชิกองค์กรต่างๆ เช่น อสม. กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยน้อย 2.20 รองลงมา คือ ท่านร้องเรียน ร้องทุกข์ เรื่องต่างๆ กับทางองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อท่านพบว่ามีผลกระทบใดๆ ไม่ถูกต้องหรือมีแนวโน้มทางการเมืองการทุจริต มีค่าเฉลี่ย 2.05

4) ระดับความคิดเห็นต่อการติดต่อเป็นการเฉพาะ

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย 2.31 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านสามารถติดต่อสอบถามกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ เมื่อเกิดข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจในเรื่องต่างๆ และท่านมีความรู้ความเข้าใจในการ ติดต่อบริษัทเอกชนกับส่วนราชการ มีค่าเฉลี่ยน้อยเท่ากันทั้ง 2 ข้อ คือ 2.48 รองลงมา คือ ท่านได้ให้ความร่วมมือในการเสนอปัญหาต่างๆ กับส่วนราชการ มีค่าเฉลี่ย 2.37

สรุปผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย 2.43 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.13 รองลงมา คือ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย 2.38 รองลงมาด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ มีค่าเฉลี่ย 2.31 และด้านที่มีค่าน้อย คือ ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อย 1.92

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

จากผลการทดสอบที่ได้ พบว่า ค่า *sig* ของตัวแปรทั้ง 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการวางแผน (X_1) ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล (X_2) ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ (X_3) ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ (X_4) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยทุกปัจจัยส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สรุปได้ว่าผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานการวิจัย คือ ยอมรับสมมติฐาน

1) สมมติฐาน ปัจจัยด้านการวางแผน (X_1) ส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการวางแผนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.420

2) สมมติฐาน ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล (X_2) ส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.024

3) สมมติฐาน ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ (X_3) ส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.281

4) สมมติฐาน ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ (X_4) ส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.134

5.2 อภิปรายผล

การวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา อภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ และปัจจัยด้านการวางแผน ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยที่มีปัจจัยทั้ง 4 ด้านเป็นแรงผลักดันให้ประชาชนเกิดความไม่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ไม่สอดคล้องกับ กฎญูรินทร์ อินทร์ทรัพย์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทสตรีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า 1) บทบาททางการเมืองท้องถิ่นของสตรี ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ปานกลาง 1 ด้าน และระดับน้อย 4 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ 1) ด้านการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งด้านการวิพากษ์วิจารณ์การเมือง และด้านการร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งตามลำดับ 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ระดับปานกลาง 2 ด้าน และระดับน้อย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเลือกตั้ง ด้านการเป็นผู้ประท้วง และด้านการเป็นผู้ที่มีบทบาทในชุมชนตามลำดับ 3) บทบาทสตรีทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามด้านแรกที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุด ได้แก่ ด้านการรวมกลุ่มทางการเมือง รองลงมาการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้นำชุมชนและด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งตามลำดับ 4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางทางการพัฒนาสตรีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา มีดังนี้ กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกท้องถิ่น

ผลการวิจัยปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแยกเป็นรายปัจจัย

1) ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่ให้ความสำคัญและไม่มีความเชื่อถือในผู้นำขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านทำให้บังเกิดผลกล่าวคือ ประชาชนไม่มีความเชื่อถือในผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมในการจัดการจัดการบริหารการใช้ทรัพยากร

ไม่มีความเชื่อถือว่าองค์การบริหารส่วนตำบลแก้ไขการจัดการบริหารการใช้ทรัพยากรและปัญหาต่างๆ ไม่เชื่อถือว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ไม่ให้ความสำคัญกับบุคคลรอบข้างเป็นอย่างมากซึ่งมีอิทธิพลต่อความสนใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น โดยประชาชนมีทัศนคติที่มองว่าองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ในการพัฒนาเขตพื้นที่ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความเชื่อที่ว่าการเมืองไม่เป็นเรื่องของประชาชน และเชื่อว่าเป็นเรื่องของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มผู้นำเท่านั้น การควบคุมตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล คิดว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนและมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐานิตา เถลิ้มช่วง (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัย ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกด้าน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางเมื่อมาพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการติดต่อเฉพาะการ (3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนเป็นหน้าที่ตามกฎหมายอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสิ่งเร้าทางการเมืองเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อมูลข่าวสารจากเทศบาลและผู้นำท้องถิ่นส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าคำนิยมเก่า เรื่องทำตามคำสั่ง ยึดระเบียบ เคารพผู้อาวุโส มีความจงรักภักดี ถูกต้องอยู่แล้วไม่ควรเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด และประการสุดท้ายคือ ปัจจัยด้านบุคคล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อความสนใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมากที่สุด

2) ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความเชื่อที่ว่าผลประโยชน์ใดๆ จากรัฐบาลกลางหรือจากองค์การบริหารส่วนตำบลเอง ไม่มาถึงมือประชาชนแน่นอน ถ้ามาก็จะตกถึงมือของญาติพี่น้องหรือพรรคพวกของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น จึงไม่มีความเชื่อว่าประชาชนจะได้รับผลประโยชน์ เชื่อว่าการเมืองเป็นเรื่องของของผู้นำเท่านั้นกับมิใช่เรื่องของประชาชนคนที่ประสบความสำเร็จในวินนี้คือ คนที่กล้าเปลี่ยนแปลงความเชื่อและค่านิยม โดยค่านิยมที่พึงมีคือ ทำเพื่อส่วนรวม เสียสละ อดทน ประชาธิปไตย สุจริต โปร่งใส เคารพประชาชน มุ่งผลสัมฤทธิ์ มีอาชีพทันโลก และทันสมัย อีกทั้งการปฏิบัติตามกฎหมาย ตามประเพณี การฝึกอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ และครูอาจารย์ เป็นสิ่งที่ท่านยึดถือปฏิบัติโดยไม่ต่อต้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสมอ จุ่นเจริญ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.50 มีอายุระหว่าง 54-65 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.50 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุด

วุฒิมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 57.80 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 45.30 และมีรายได้ต่อเดือนสูงสุดระหว่าง 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.00 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงาน ด้านการรับรู้ข่าวสาร ด้านสิ่งรื้อทางการเมือง และด้านสังคมและเศรษฐกิจ ตามลำดับ 3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมโดยตรงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากัน ตามลำดับ รองลงมาได้แก่ ด้านการร่วมในกระบวนการทางการเมือง ด้านความสนใจในกิจกรรมทางการเมือง และด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง ตามลำดับ 4) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านสิ่งรื้อทางการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมืองและเศรษฐกิจ และด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงานส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรีน้อยที่สุด และปัจจัยทั้ง 6 ด้านนี้สามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี ได้ร้อยละ 79.30

3) ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลองเข็ญ จังหวัดฉะเชิงเทรา เห็นความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลน้อยมาก องค์การบริหารส่วนตำบลมีกิจกรรมใดๆ ไม่เคยเชิญชวน ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้ามาทำกิจกรรมที่นำประโยชน์ต่อชุมชนและไม่สามารถนำกิจกรรมมาใช้ประโยชน์ได้ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมการควบคุมดูแลทางสังคมกับองค์การบริหารส่วนตำบลใดๆ ทั้งสิ้น จึงคิดว่าไม่มีความจำเป็นในการพึ่งพาองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลแต่อย่างใด ด้วยเพราะเป็นหน้าที่ตามกฎหมายและประชาชนจะไม่เสียสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงมีพึงได้ ประชาชนคาดหวังและต้องการให้สถาบันทางการเมือง ผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม ต้องมีวิสัยทัศน์ มีนโยบายการหาเสียงที่เป็นประโยชน์ และสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้น อีกทั้งยังต้องเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม ไม่ให้เงินเพื่อจูงใจให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งแรงจูงใจที่ทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ได้แก่ เชิญชวนประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น บอกกล่าวปากต่อปากกับประชาชนโดยตรง แผ่นพับ รถกระจายเสียง เสียงตามสาย นโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวภัทร บุญปลูก (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การปกครองส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดชลบุรี ผลวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดสรรให้เป็นไปตามแผน/โครงการและกิจกรรม มีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยมีการติดตามประเมินผลกับทางองค์การบริหารส่วนตำบลมีการติดตามความคืบหน้าการดำเนินการโครงการพัฒนา ส่วนการมีส่วนร่วมให้ดูแล

บริการสาธารณะที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจัดให้ เช่น ไฟฟ้า สาธารณะ กระจกดอกไม้/ไม้ดอกไม้ประดับ ถังขยะ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมงานหรือกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีตำแหน่งกรรมการใดๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลแต่งตั้ง 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด คือ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านทัศนคติที่ว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นเป็นหน้าที่ของประชาชน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านชุมชนประชาชนมีทัศนคติที่ว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเพราะชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านองค์การที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานบริหารส่วนตำบล ความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบหรือทิศทางตรงกันข้าม โดยปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ปัจจัยด้านชุมชนและปัจจัยด้านองค์การ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

4) ปัจจัยด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลองเขื่อน จังหวัดพะเยา ไม่ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการรับฟังติดตามข้อมูลข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำท้องถิ่น ไม่มีโอกาสได้พูดคุยทางการเมือง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับบุคคลอื่น หรือทางองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ให้ความสนใจกับประชาชน ในการให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการวางแผน การวิเคราะห์ การจัดลำดับความสำคัญของงานหรือกิจกรรม การติดตามและประเมินผลกิจกรรมต่างๆ ในการ เป็นตัวแทนเข้าไปติดต่อราชการกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านกิจกรรมสาธารณะประโยชน์เอง ประชาชนก็ร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ของทางองค์การบริหารส่วนตำบลเฉพาะประชาชนที่เป็นผู้นำเท่านั้น เช่น เป็นกรรมการชุมชน อาสาสมัคร เข้าร่วมประชุมสัมมนา รับการศึกษา ฝึกอบรม เกี่ยวกับการเมือง การปกครองและการเลือกตั้ง ไม่สอดคล้องกับงานวิจัย อัมรินทร์ นาคณัฐเศรษฐ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมที่มีระดับความคิดเห็นสูงมากมี 3 ด้าน คือ 1) ด้านกฎ กติกาของการเลือกตั้ง การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งของประชาชนเป็นหน้าที่ตามกฎหมายของประชาชน 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมกิจกรรม/การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ การไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล 3) ด้านสถาบันทางการเมืองนักการเมืองต้องยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม ด้านปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล (ด้านทัศนคติและด้านบุคลิกภาพ) ปัจจัยการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม (ด้านการพัฒนาค่านิยม ทัศนคติและความเชื่อ และด้านการพัฒนาวัฒนธรรมที่เหมาะสม) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (ด้านกฎหมาย กติกาของการเลือกตั้ง) และปัจจัยด้านสิ่งรบกวนทางการเมือง (ด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกและเชิงลบต่อระดับต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี ปัจจัยที่เหลือ ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล (ด้านความเชื่อ การสืบลักษณะนิสัย และด้านความต้องการในเชิงจิตวิทยา) ปัจจัยการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม (ด้านการจัดระเบียบสังคม (วิถีชาวบ้าน/จารีต/กฎหมาย) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (ด้านสถาบันทางการเมืองและด้านลักษณะ

การรณรงค์หาเสียง) ปัจจัยด้านสิ่งรื้อทางการเมือง (ด้านการได้รับข่าวสารทางการเมือง และด้านการอยู่ในองค์การที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง) เป็นปัจจัยที่ไม่ส่งผลกระทบในเชิงบวก และเชิงลบต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี หมายถึง ไม่ว่าจะเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น จะไม่ส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงตาม ไม่ว่าจะเชิงบวกหรือลบ โดยที่องค์ประกอบอื่นคงที่ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผู้วิจัยพบเพื่อเสนอเป็นแนวทางนั้น ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะบรรลุได้ตามวัตถุประสงค์ ขึ้นอยู่กับการได้รับความร่วมมือจากทุกส่วนงาน ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน และที่สำคัญคือ ความร่วมมือของภาคประชาชนจึงจะประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

5.2.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ และด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีวิต ไพวรรณ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย ด้านการจัดตั้งและการรวมกลุ่ม ผลประโยชน์อยู่ในระดับกลางและด้านการแสดงออกทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแยกเป็นรายด้าน

1) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ให้ความสำคัญในระดับปานกลางและมีพฤติกรรมออกไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในระดับปานกลาง อีกทั้งยังเลือกตั้งโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถและผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยที่ประชาชนเองทราบและเข้าใจในกระบวนการและขั้นตอนการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นเป็นอย่างดี ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิชัย อินทร์บุญ (2554) ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอเชียงดาวต่อการเลือกตั้งทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของประชาชน พบว่า ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับมากและทราบถึงสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดก่อนการเลือกตั้งเป็นอย่างดี มีการตัดสินใจทางการเมืองโดยพิจารณาจากนโยบายพรรคมากขึ้น ในด้านความมีอิสระในการเลือกตั้งของคนในครอบครัวและใช้กลุ่มเครือข่าย ในเรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้งแต่ให้อิสระในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และความคาดหวังในพรรคการเมือง ส.ส. ที่ได้เลือกไปต้องการรัฐบาลที่โปร่งใส มีการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สนใจปัญหาปากท้องประชาชน ตัวแทนที่เลือกมาต้องจริงใจ ไม่สองมาตรฐาน มีการปรองดองกัน

2) ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่คิดจะชักชวนประชาชนให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ไม่เข้าไปช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง บริจาคสิ่งของ เงินทอง หรือการรณรงค์หาเสียงตามสถานที่ต่างๆ เลย อาจเป็นเพราะประชาชนเกิดความกลัวกลุ่มอิทธิพลที่แฝงมาในรูปแบบของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ไม่สอดคล้องกับงานวิจัย พระมหากัทร เสนววรรณกุล (2554) ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2553 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง และปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง ส่งผลให้ผู้สมัคร พรรคภูมิใจไทย ชนะการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2553 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนและแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประกอบด้วย ด้านการสังกัดพรรคการเมือง ด้านเครือข่ายผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านสถานภาพทางสังคมของผู้สมัคร ด้านบทบาททางสังคม และด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด คือ วิธีการหาเสียงเลือกตั้ง เครือข่ายผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง และด้านสถานภาพทางสังคมของผู้สมัคร
- 2) ปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง ประกอบด้วย ด้านคู่แข่งทางการเมือง ด้านหัวหน้าคน และด้านผู้นำชุมชน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด คือ คู่แข่งทางการเมือง

3) ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา เห็นว่ากิจกรรมการมีส่วนร่วมในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการนั้น เป็นเรื่องที่เข้าถึงได้ง่ายมีความคุ้นเคย และได้รับบริการด้วยดีเสมอ ประชาชนสามารถติดต่อสอบถามเมื่อเกิดข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจในเรื่องต่างๆ สามารถเสนอปัญหาหรือความต้องการของหมู่บ้านผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน หรือสถานที่ราชการอื่นๆ ตลอดจนสามารถช่วยเหลือผู้อื่นหรือเป็นตัวแทนในการติดต่อสอบถามกับหน่วยงานราชการอื่นได้ จึงเห็นว่าการติดต่อประสานงานกันคืออยู่แล้วจึงไม่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการติดต่อหรือประสานงานบ่อยเพราะเกิดความเกรงใจ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระศักดา กิตติญาโณ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาชนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านรับฟังข่าวสาร ด้านติดตามการหาเสียง และด้านติดต่อนักการเมืองและแสดงความคิดเห็น

4) ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา เห็นว่าการประทัวงด้วยการชุมนุมเดินขบวน รวมกลุ่มเพื่อร้องเรียน ร้องทุกข์ เรื่องต่างๆ กับทางองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อพบว่า

มีการกระทำใดๆ ไม่ถูกต้องเกิดการทุจริต หรือเพื่อเป็นการกดดันให้องค์การบริหารส่วนตำบล รับรู้ รับทราบปัญหาความต้องการของท้องถิ่น เป็นวิธีที่รุนแรงและต้องมีผู้นำที่ชัดเจนเป็นอย่างยิ่ง จึงไม่ก่อให้เกิดแรงผลักดันในการร่วมทำกิจกรรมด้านนี้ หากแต่ถ้าเป็นการรวมตัวกับกลุ่มเพื่อนหรือญาติเพื่อจัดตั้งเป็นสมาคมหรือเป็นสมาชิกองค์กรต่างๆ เช่น อสม. กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพต่างๆ ที่มีอุดมการณ์ ปัญหา และความต้องการที่ตรงกันหรือคล้ายคลึงกันนั้นจะเป็นกิจกรรมที่ประชาชนทุกคนต่างต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมเพราะก่อให้เกิดผลดีและได้รับประโยชน์นั่นเอง ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวภัทร บุญปลูก (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การปกครองส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลวิจัยพบว่า

- 1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดสรรให้เป็นไปตามแผน/โครงการและกิจกรรมมีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยมีการติดตามประเมินผลกับทางองค์การบริหารส่วนตำบลมีการติดตามความคืบหน้าการดำเนินการโครงการพัฒนา ส่วนการมีส่วนร่วมให้ดูแลบริการสาธารณะที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจัดให้ เช่น ไฟฟ้า สาธารณะ กระถางดอกไม้/ไม้ดอกไม้ประดับ ถังขยะ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมงานหรือกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีตำแหน่งกรรมการใดๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลแต่งตั้ง
- 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด คือ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านทัศนคติที่ว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นเป็นหน้าที่ของประชาชน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านชุมชนประชาชนมีทัศนคติที่ว่าการเข้าร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเพราะชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน
- 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านองค์การที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานบริหารส่วนตำบล ความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบหรือทิศทางตรงกันข้าม โดยปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ปัจจัยด้านชุมชนและปัจจัยด้านองค์การมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

5.2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านการวางแผน ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ และปัจจัยด้านการทำให้เกิดผล ซึ่งทั้ง 4 ปัจจัย สามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร้อยละ 53.70 ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสมอ จันทเจริญ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านสิ่งรื้อทางการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมืองและเศรษฐกิจ และด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงานส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรีน้อยที่สุด

และปัจจัยทั้ง 6 ด้านนี้ สามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรีได้ร้อยละ 79.30

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกลองเชื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์พร้อมด้วยข้อเสนอแนะสำหรับการทำการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) แนวทางในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกลองเชื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา จากปัจจัยด้านการวางแผนปัจจัยด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกลองเชื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการรับฟังติดตามข้อมูลข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำท้องถิ่น ไม่มีโอกาสได้พูดคุยทางการเมือง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับบุคคลอื่น หรือทางองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ให้ความสนใจกับประชาชน ไม่ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการวางแผน การวิเคราะห์ การจัดลำดับความสำคัญของงานหรือกิจกรรม การติดตามและประเมินผลกิจกรรมต่างๆ ในการเป็นตัวแทนเข้าไปติดต่อราชการกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านกิจกรรมสาธารณะประโยชน์เอง ประชาชนก็ร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ของทางองค์การบริหารส่วนตำบลเฉพาะประชาชนที่เป็นผู้นำเท่านั้น เช่น เป็นกรรมการชุมชน อาสาสมัคร เข้าร่วมประชุมสัมมนา รับการศึกษาดูงาน ฝึกอบรม เกี่ยวกับโครงการปกครองและการเลือกตั้ง จะเห็นได้ว่าบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อความสนใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องหมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อให้เกิดความรอบรู้ซึ่งจะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ให้แนบชิดและแนวทางการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการในเรื่องสภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ต้องเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง พร้อมมีความมุ่งมั่นให้การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง และควรมุ่งสร้างทัศนคติส่วนบุคคลในด้านของการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้ถูกต้องและเหมาะสม โดยเริ่มตั้งแต่ในครัวเรือน หมู่บ้าน ชุมชน การเมืองท้องถิ่นในรูปแบบการแสดงความคิดเห็นหรือการทำกิจกรรมร่วมกัน เพราะหากมีความเข้าใจตรงกันแล้ว ทั้งบุคคลรอบข้างหรือตัวของแต่ละบุคคลเองก็มีความเข้มแข็งทางจิตใจเพิ่มมากขึ้น

2) แนวทางในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกลองเชื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา จากปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกลองเชื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่ให้ความสำคัญ และไม่มีความเชื่อถือในผู้นำขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านทำให้บังเกิดผลกล่าวคือ ประชาชนไม่มีความเชื่อถือในผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมในการจัดการจัดการบริหารการใช้ทรัพยากร ไม่มีความเชื่อถือว่าองค์การบริหารส่วนตำบลแก้ไขการจัดการบริหาร

การใช้ทรัพยากรและปัญหาต่างๆ ไม่เชื่อถือว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ไม่ให้ความสำคัญกับบุคคลรอบข้างเป็นอย่างมาก ซึ่งมีอิทธิพลต่อความสนใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น โดยประชาชนมีทัศนคติที่มองว่าองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ในการพัฒนาเขตพื้นที่ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความเชื่อที่ว่าการเมืองไม่ใช่เป็นเรื่องของประชาชน เป็นเรื่องของกลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มผู้นำเท่านั้น การควบคุมตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล คิดว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนและมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ความรู้ด้านการพัฒนาวัฒนธรรมที่เหมาะสม ทั้งค่านิยมเก่าและค่านิยมใหม่ การทำเพื่อส่วนรวม เสียสละ อดทน สร้างประชาธิปไตย สุจริต ความโปร่งใส เคารพประชาชน มุ่งผลสัมฤทธิ์ ความเป็นมืออาชีพร และทันสมัย โดยที่ไม่ละทิ้งค่านิยมเก่าเรื่องการทำตามคำสั่ง ยึดระเบียบ เคารพอาวุโส มีความจงรักภักดีซึ่งเป็นสิ่งที่ดี

3) แนวทางในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา จากปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา เห็นความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลน้อย องค์การบริหารส่วนตำบลมีกิจกรรมใดๆ ไม่เคยเชิญชวนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ต่อชุมชนและไม่สามารถนำกิจกรรมมาใช้ประโยชน์ได้ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลทางสังคมกับองค์การบริหารส่วนตำบลใดๆ ทั้งสิ้น จึงคิดว่าไม่มีความจำเป็นในการพึ่งพาองค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลแต่อย่างใด ด้วยเพราะเป็นหน้าที่ตามกฎหมายและประชาชนจะไม่เสียสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงมีพึงได้ ประชาชนคาดหวังและต้องการให้สถาบันทางการเมือง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนตำบล ต้องยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม ต้องมีวิสัยทัศน์ มีนโยบายการหาเสียงที่เป็นประโยชน์ และสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้น อีกทั้งยังต้องเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม ไม่ให้เงินเพื่อจูงใจให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งแรงจูงใจที่ทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ได้แก่ เชิญชวนประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น บอกกล่าวปากต่อปากกับประชาชนโดยตรง แผ่นพับ กระจายเสียง เสียงตามสาย นโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง จะเห็นได้ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากที่สุด ในเรื่องของกฎและกติกาการเลือกตั้ง ซึ่งสรุปไว้อย่างชัดเจนว่า ตามกฎหมายภายใต้การปกครองในระบบประชาธิปไตย ประชาชนคนไทยผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนมีหน้าที่ต้องออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง และในด้านพฤติกรรม การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้นก็ยังสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วเช่นกัน ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมุ่งเน้นในประเด็นวิธีการส่งเสริมการเลือกตั้ง ให้ความรู้ด้านกฎกติกาของการเลือกตั้งทุกระดับ ให้ความสำคัญกับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการรณรงค์ทางการเมืองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ สร้างจิตสำนึก ปลุกฝังค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตย และกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความต้องการให้มีความรู้ความสามารถเข้ามาบริหารท้องถิ่นของตน และประชาชนทุกคนควรตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองไทย

4) แนวทางในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลองเขื่อน จังหวัด ฉะเชิงเทรา จากปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความเชื่อที่ว่าผลประโยชน์ใดๆ จากรัฐบาลกลางหรือจากองค์การบริหารส่วนตำบลเอง ไม่มาถึงมือประชาชนแน่นอน ถ้ามาก็จะตกถึงมือของญาติพี่น้องหรือพรรคพวกของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น จึงไม่มีความเชื่อว่าประชาชนจะได้รับผลประโยชน์ เชื่อว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้นำเท่านั้นกัน มิใช่เรื่องของประชาชน คนที่ประสบความสำเร็จในวันนี้คือ คนที่กล้าเปลี่ยนแปลงความเชื่อและค่านิยม โดยค่านิยมที่พึงมีคือ ทำเพื่อส่วนรวม เสียสละ อดทน ประชาธิปไตย สุจริต โปร่งใส เคารพประชาชน มุ่งผลสัมฤทธิ์ มีอาชีพ ทันโลก และทันสมัย อีกทั้งการปฏิบัติตามกฎหมาย ตามประเพณี การฝึกอบรม สั่งสอนจากพ่อแม่ และครูอาจารย์ เป็นสิ่งที่ท่านยึดถือปฏิบัติโดยไม่ต่อต้าน จะเห็นได้ว่า ประเด็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำท้องถิ่น ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากพอสมควร เพราะในปัจจุบันการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีความสะดวก และรวดเร็วมากขึ้น สื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ก็กลายเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตประจำวันไปแล้ว ดังนั้น หากเราต้องการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ถูกต้อง เราจึงต้องเริ่มจากตัวบุคคล ซึ่งเป็นคนถ่ายทอดข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งอาจจะมาจากผู้นำท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง ต้องสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นจนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ แยกแยะ จนเกิดความเชื่อและศรัทธา ขึ้นมาเอง เพื่อเป็นแรงผลักดันให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและถ่ายทอดออกมาอย่างเหมาะสมนั่นเอง

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับจังหวัด หรือในระดับประเทศ หรือต่างประเทศ
- 2) ทำการศึกษาวิจัยหัวข้อในการวิจัยที่มีความน่าสนใจเพิ่มเติม คือ บทบาทของผู้นำท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือเขตปกครองพิเศษ เช่น กรุงเทพมหานคร เป็นต้น
- 3) ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงลึกเพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการเชื่อมโยงการให้บริการ การรับรู้ข่าวสารระหว่างองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการเมืองระดับชาติกับประชาชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริงในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ
- 4) ทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จกับปัจจัยที่ก่อให้เกิด ผลล้มเหลวในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในระดับต่างๆ เช่น ระดับองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเขตปกครองพิเศษ

รายงานอ้างอิง
ด้านวิทยบริการฯ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีนครินทร์

รายการอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. (2550). *การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมติใหม่ในอนาคต*. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- กนกวงศ์ ตระหง่าน. (2532). *วัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. ใน เอกสารการสอน ชุดวิชาการพัฒนาการเมืองไทย หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กัญญารินทร์ อินทรัพย์. (2557). *บทบาทสตรีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในอำเภอ บางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา*.
- คณินิจ ศรีบัวเอี่ยม และคนอื่นๆ. (2544). *แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ปัญหา อุปสรรค และทางออก*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- จุฬารัตน์ โสตะ. (2543). *การเมืองแนวความคิดและการพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: เอส แอนด์กราฟฟิค.
- เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่นๆ. (2545). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอ.พี.กราฟฟิค ดีไซน์และการพิมพ์.
- ฐานิตา เฉลิมช่วง. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับ เทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- ชูศักดิ์ เทียงตรง. (2538). *การปกครองท้องถิ่น*. คณะรัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชีวิต ไพวรรณ. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของ ประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัด นครปฐม*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2556). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย*. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2550). *ประชาธิปไตยกับสังคมไทย*. เชียงใหม่: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคนอื่นๆ. (2547). *สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย หมวดแนวคิด ที่พื้นฐานรัฐกับการปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- บัณฑิต อ่อนดี. (2544). *สังคมวิทยาการเมือง แนวคิดทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุญยิ่ง ประทุม. (2551). *การเมือง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2554). *สิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2554). *การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ กับความเป็นประชาธิปไตยทางตรง*. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคนอื่นๆ. (2543). *สังคมและการเมืองไทยตามแนวคิดประชาธิปไตย แบบมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ปวิวรรณ ธาราฤดี. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งของนักศึกษามหาวิทยาลัย เชียงใหม่*. จังหวัดเชียงใหม่.
- ไพโรจน์ ชัยนาม. (2556). *สถาบันการเมืองและกฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาค 2 ระบบการเมืองที่สำคัญ*. กรุงเทพฯ: สารศึกษากการพิมพ์.
- พระศักดา กิติญาโน. (2557). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอ พระพรหมจังหวัดนครศรีธรรมราช*. ม.ป.ท.
- พระมหาภัทร เสนววรรณกุล. (2554). *ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้ง ช่อสมมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 1. จังหวัดปราจีนบุรี*.
- วิวรรณ ธาราฤดี. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของนักศึกษามหาวิทยาลัย เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่*.
- ลิขิต อีระเวคิน. (2546). *การเมืองการปกครองไทย (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2528). *การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2549). *พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2547). *การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น ความก้าวหน้า หลังรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540*. กรุงเทพฯ: คลังวิชา.
- วิสุทธิ โพธิ์แท้. (2525). *ความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิญญู อังคนารักษ์. (2518). *แนวความคิดในการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนสถาบันบรมราชชนก. (2559). *วิธีประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: กระทรวง สาธารณสุข.
- ส.ศิวลักษณ์. (2554). *นักปรัชญาการเมืองฝรั่ง*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- _____. (2547). *พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2537). *กระบวนการพัฒนาการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุรพงษ์ โสธนเสถียร. (2550). *การสื่อสารทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยา วีรวงศ์. (2544). *การพัฒนาการเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมทรง รัชษ์เฝ้า และสรรงค์ภรณ์ ดวงคำสวัสดิ์. (2540). *การสื่อสารทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิต บุญบงการ. (2535). *การมีส่วนร่วมทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- _____. (2535). *อนิจลักษณะของการเมืองไทย เศรษฐศาสตร์วิเคราะห์ว่าด้วยการเมือง*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- _____. (2537). *ปัญหาที่สำคัญของกระบวนการพัฒนาการเมือง*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- _____. (2537). *กระบวนการพัฒนาการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2547). *อิทธิพลของฐานเศรษฐกิจ สังคมที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- _____. (2547). *พฤติกรรมกลางคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2549). *ความสำคัญของการมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2557). *คุณลักษณะของความผูกพันพรรคการเมือง*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สัญญา วิวัฒน์. (2550). *การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2547). *สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย*. หมวดโครงสร้างภายนอก: รัฐธรรมนูญกับการปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: ส่วนท้องถิ่น.
- สิทธิชัย อินทร์บุญ. (2554). *พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเชียงดาวต่อการเลือกตั้งทั่วไป*. จังหวัดเชียงใหม่.
- สุวภัทร บุญปลุก. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบึงบอระเพ็ด จังหวัดชลบุรี*.
- เสมอ จุ่นเจริญ. (2557). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- อุทัย หิรัญโต. (2543). *การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เอกวิทย์ มณีธรร. (2551). *ระบบราชการ รัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชนของไทย*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิไลเทรด ประเทศไทย.
- อัมรินทร์ นาคณัฐเศรษฐ์. (2556). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดปทุมธานี*. รายงานการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัย บัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 4 การวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา: เพื่อพัฒนาท้องถิ่นใน ศตวรรษที่ 21 หน้าที่ 10: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Agbayani, R. & Siar, S. (2000). *Community Fishery Resources Management On Malalison Island*. Philippines: R&D Framework, Interventions, and Policy Implications. Coastal Management.

- Almond, Gabriel A. & Powell, Bingham G. (1966). *Comparative Politics: A Developmental Approach*. Boston: Little Brown and Company.
- Anthony Downs. (1957). *An Economic Theory of Democracy*. New York: Harper & Row.
- Brown, Emory J. (1953). *Who Takes Part In Rural Organization*. State College: Pennsylvania State College, Press Report 197.
- Cary, Lee J. (1970). *Resident Participation: Dominant Theme in the War on Poverty and Model Cities Program*. Community Development Journal. Oxford.
- Clarke, John J. (1999). *Outline of Local Government of the United Kingdom*. London: Sir Issac Pitman and Son. Ltd.,
- Cohen, J.M. & Uphoff, Norman T. (1997). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation*. New York: The Rural Development Committee Center International Studies, Cornell University.
- Cronbach, Joseph Lee. (1984). *Essential of Psychological Testing* (3rd ed). New York: Haper and Row.
- David Easton & Jack Dennis. (1967). *Children in the political system: origin of political*. New: Mc Graw Hill.
- Dominguez & Huntington. (1975). *Political Development*. Massachusetts: Addison Wesley Publishing.
- Hay, Donald G. (1951). *Social Participation of Individual in Four Rural Communities of the Northeast*. Rural Sociology.
- Holloway, William V. (1984). *State and Local Government in the United States*. New York: McGraw Hill.
- Huntington & Nelson. (1982). *No Easy Choice: Political Participation in Development Countries*. Cambridge: Harvard University Press.
- Johnson Doyle Paul. (1981). *Sociological Theory*. New York: John Wiley & Son.
- Kim, Chong Lim. (1980). *Political Participation in Korea: Democracy, Mobilization and Satbility*. California: Clio Press.
- Likert, R. (1961). *New patterns of management*. New York: McGraw-Hall Book Company.
- Martin Harrop & William L. Miller. (1987). *Elections and Voters: A Comparative Introduction*. Hampshire: Macmillan Education,
- Mc Closky, H. (1968). *Political Participation International Encyclopedia of the Social Sciences (Vol.7)*. New York: The Macmillan Co.
- Milbrath, L.W. (1977). *Political Participation*. Chicago: Rand McNally and Co.
- _____. (1977). *Environmental Beliefs: A Tale of Two Countries, Bound Mimeo*.

- Milbrath & Goel. (1977). *Political Participation: How and Why Do People Get Involved in Politics*. Chicago: Rand McNally and Co.
- Montagu, Harris G. (1984). *Comparative Local Government*. Great Britain: William Brendon and Son Ltd.
- Nie, N.H. (1969). Social Structure and Political. *American Political Science Review*, 63.
- Nie & Verba. (1975). *Handbook of Political Science: Non Government of Rural Society*. New York: Cornell University.
- Ogburn, William F. (1964). *On Culture and Social Change*. Otis Dudley Duncan, ed. Chicago: Phoenix Books; University of Chicago Press.
- Lazarsfeld, Bernard Berelson & Hazel Gaudet. (1968). *The People's Choice: How the Voter Makes Up His Mind in a Presidential Campaign*. New York: Columbia University Press.
- Pearce, A. & Stiefel, M. (1979). *Inquiry Into Participation: A Research Approach*. UNRISD, Geneva.
- Richard G. Niemi, & Herbert F. Weisberg. (1984). *Controversies in Voting Behavior*. Washington D.C.: Congressional Quarterly.
- Robson, William A. (1953). *Local Government in Encyclopedia of Social Science*. Vol. x New York: The Macmillan Company..
- Sady, Emile J. (1990). *New Age Competencies for Information Professionals*. New York: McGraw-Hill.
- Sherry R Arnstein. (1969). A Ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35.
- Stavenhagen, R. (1991). *Human Rights, Democracy, and Development in Latin America Economic and Industrial Democracy*. USA: Hilo, University of Hawaii.
- Vago, R.M. (1980). *The Sound Pattern of Hungarian*. Washington: Georgetown University Press.
- Verba & Kim. (1978). *Participation and Political Equality: A Seven Nation Comparison*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Weiner, Myron. (1971). *Political Participation: Crisis of The Political Process, Crises and Sequences in Political Development*. New Jersey: Princeton University Press.
- World Health Organization. (1997). *Participation in World Health Organization, Technical Briefings, Geneva, Switzerland*. October 13-24, Arlington, Virginia, Partnership for Child Health Care, Basic Support for Institutionalizing Child Survival [BASICS].
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis (3rded)*. New York: Harper & Row.

สำนักวิทยบริการฯ
ภาคผนวก
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีนครินทร์

ภาคผนวก ก
หนังสือราชการ

สำนักวิทยบริการฯ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๔๘.๑๒/ว ๑๘๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐

๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์วิลาวัลย์ เอกประเสริฐกุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย ค่าโคร่งยอวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายอมรชัย ปิ่นเจริญ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนักศึกษา ในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วรพล แวงนอก)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
โทรศัพท์/ โทรสาร ๐ - ๓๘๕๓ - ๕๔๓๐

ที่ ศธ ๐๕๔๘.๑๒/ว ๑๘๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐

๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ภูริวิจน์ รักชนอนันต์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เค้โคร่งยอวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายอมรชัย ปิ่นเจริญ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนักศึกษา ในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วรพล แวงนอก)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์/ โทรสาร ๐ - ๓๘๕๓ - ๕๔๓๐

ที่ ศธ ๐๕๔๘.๑๒/ว ๑๘๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐

๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์ธนบดี ฐานะขาลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำโคร่งย่อวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายอมรชัย ปิ่นเจริญ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงขออนุมัติคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนักศึกษา ในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วรพล แวงนอก)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์/ โทรสาร ๐ - ๓๘๕๓ - ๕๔๓๐

ที่ ศธ ๐๕๔๘.๑๒/ว ๑๘๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐

๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน คุณฐานิดา เฉลิมช่วง

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำโคร่งย่อวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายอมรชัย ปิ่นเจริญ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนักศึกษา ในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วรพล แวงนอก)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
โทรศัพท์/ โทรสาร ๐ - ๓๘๕๓ - ๕๔๓๐

ที่ ศธ ๐๕๔๘.๑๒/ว ๑๘๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐

๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.กานต์ เสกขุนทด

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำโครงย่อวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายอมรชัย ปิ่นเจริญ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนักศึกษา ในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วรพล แวงนอก)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์/ โทรสาร ๐ - ๓๘๕๓ - ๕๔๓๐

ที่ ศธ ๐๕๔๘.๑๒/ ๓๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลคลองเขื่อน

ด้วยนายอมรชัย ปิ่นเจริญ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา”

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ จึงขอความอนุเคราะห์ท่านในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาในครั้งนี้ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญญา เอี่ยมพญา)
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์/โทรสาร ๐ - ๓๘๕๓ - ๕๔๓๐

ด้านวิศวกรรมบริการ
ภาคผนวก ข
แบบสอบถามการวิจัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีนครินทร์

แบบสอบถาม

เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล
อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง

ด้วยผู้วิจัยกำลังอยู่ในระหว่างการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา จึงขอความร่วมมือมายังท่านในการตอบแบบสอบถามชุดนี้ โดยผู้วิจัยขอชี้แจงรายละเอียดแบบสอบถามโดยสังเขปดังนี้

1. แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ
 - ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล
 - ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
 - 2.1 ปัจจัยด้านการวางแผน
 - 2.2 ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล
 - 2.3 ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์
 - 2.4 ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์
 - ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
 - 3.1 ด้านการใช้สิทธิ์เลือกตั้ง
 - 3.2 ด้านกิจกรรมรณรงค์หาเสียง
 - 3.3 ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน
 - 3.4 ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

2. โปรดตอบแบบสอบถามในแต่ละส่วน โดยใช้เครื่องหมาย ในช่องว่าง แต่ละหัวข้อ หรือกรอกข้อมูลลงในช่องว่างที่จัดเตรียมไว้ให้ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง หรือตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เพียงคำตอบเดียว

3. โปรดตอบคำถามทุกข้อ เพราะถ้าขาดข้อใดข้อหนึ่งจะทำให้แบบสอบถามนี้ไม่สมบูรณ์และไม่สามารถนำไปวัดผลได้

4. ข้อมูลที่ท่านได้ตอบแบบสอบถามผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับและไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่านทั้งสิ้น

5. โปรดตอบแบบสอบถามและส่งคืนภายใน เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

6. ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณที่ท่านได้สละเวลาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและมีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้

นายอมรชัย ปิ่นเจริญ

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อมูลของท่านตามความเป็นจริง โดยใช้เครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง

1. เพศ

1) ชาย

2) หญิง

2. การศึกษา

1) ต่ำกว่าหรือเท่ากับอนุปริญญา/ปวส. 2) ปริญญาตรี

3) ปริญญาโท 4) ปริญญาเอก

3. อาชีพ

1) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ 2) รับจ้างทั่วไป

3) เกษตรกร

4) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

5) อื่นๆ ระบุ.....

4. สถานภาพ

1) โสด

2) สมรส

3) หย่า/หม้าย

5. สถานภาพในครอบครัว

1) หัวหน้าครอบครัว

2) คู่สมรสหัวหน้าครอบครัว

3) สมาชิกครอบครัว

4) อื่นๆ ระบุ.....

6. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่

1) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี

2) ระหว่าง 3-5 ปี

3) มากกว่า 5 ปีขึ้นไป

7. อายุ

1) ระหว่าง 18-20 ปี

2) ระหว่าง 21-30 ปี

3) ระหว่าง 31-40 ปี

4) ระหว่าง 41-50 ปี

5) ระหว่าง 51-60 ปี

6) มากกว่า 60 ปีขึ้นไป

8. รายได้

1) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท

2) 10,001-20,000 บาท

3) 20,001-30,000 บาท

4) มากกว่า 30,000 บาท ขึ้นไป

9. ศาสนา

1) พุทธ

2) อิสลาม

3) อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

คำชี้แจง โปรดเลือกทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงหรือใกล้เคียงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เพียงข้อเดียว

5	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมือง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมือง	มาก
3	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมือง	ปานกลาง
2	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมือง	น้อย
1	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมือง	น้อยที่สุด

ปัจจัยด้านการวางแผน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1) ท่านมีความรู้เรื่องการวิเคราะห์งานในองค์การบริหารส่วนตำบล					
2) ท่านได้เข้าร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของงานหรือกิจกรรมในองค์การบริหารส่วนตำบล					
3) ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล					
4) บุคคลรอบข้างของท่านมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรขององค์การบริหารส่วนตำบล					
5) ท่านต้องการมีบทบาทในการติดตามและประเมินผลกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล					

ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมในการจัดการบริหารการใช้ทรัพยากร					
2) องค์การบริหารส่วนตำบลของท่านแก้ไขจัดการบริหารการใช้ทรัพยากรและปัญหาต่างๆ					
3) ท่านเชื่อถือว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาต่างๆ					
4) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดสรรควบคุมทางการเงินและการบริการได้อย่างโปร่งใส					
5) ท่านคิดว่าท่านต้องการมีส่วนร่วมในการจัดสรรควบคุมทางการเงินและการบริการ					
ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์					
1) ท่านได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลและนำมาใช้ประโยชน์					
2) องค์การบริหารส่วนตำบลได้เชิญท่านให้เข้าร่วมในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชน					
3) ท่านมีการพึ่งพาตนเองโดยที่ไม่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาดูแล					
4) ท่านคิดว่าท่านไม่มีความจำเป็นในการพึ่งพาองค์การบริหารส่วนตำบล					
5) ท่านได้มีส่วนร่วมในการการควบคุมดูแลทางสังคมกับองค์การบริหารส่วนตำบล					

ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1) ท่านได้รับการแจกข้าวของเครื่องใช้จากองค์การบริหารส่วนตำบล					
2) ท่านได้รับการแจกสิ่งของจากองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าๆ กันทุกครัวเรือน					
3) ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม					
4) องค์การบริหารส่วนตำบล จัดแบ่งผลประโยชน์จากรัฐบาลกลางถึงมือประชาชน					
5) องค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่ในการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม					

สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1) ท่านไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล					
2) ท่านเลือกตั้งโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถและผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัครรับเลือกตั้ง					
3) ท่านรู้และเข้าใจในกระบวนการและขั้นตอนการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น					
4) ท่านไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบล ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง					
5) ท่านใช้สิทธิในการเลือกตั้งบุคคลที่ให้ผลประโยชน์กับท่าน					

สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1) ท่านช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง บริจาคสิ่งของ เงินทอง หรือการเดินรณรงค์หาเสียงตามสถานที่ต่างๆ					
2) ท่านชักชวนประชาชนให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น					
3) ท่านมีความต้องการที่จะเข้าไปเป็นเจ้าหน้าที่หรือคณะทำงานของกลุ่มการเมือง					
4) ท่านได้ให้ความร่วมมือกับการใช้สิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล					
5) ท่านได้รับความรู้ข้อมูลในการใช้สิทธิเลือกตั้งจากองค์การบริหารส่วนตำบล					

สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1) ท่านรวมตัวกับกลุ่มเพื่อนหรือญาติ เพื่อจัดตั้งเป็นสมาคมหรือเป็นสมาชิกองค์กรต่างๆ เช่น อสม. กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น					
2) ท่านร้องเรียน ร้องทุกข์ เรื่องต่างๆ กับทางองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อท่านพบว่า มีการกระทำใดๆ ไม่ถูกต้องหรือมีแนวโน้มทางการทุจริต					
3) ท่านเคยเข้าชื่อร่วมถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่นที่ประพฤติมิชอบ					
4) ท่านจะรวมกลุ่มกับผู้อื่นที่มีอุดมการณ์ ปัญหาและความต้องการที่ตรงกันหรือคล้ายคลึงกัน					
5) ท่านได้ทำการประท้วงด้วยการชุมนุม เดินขบวน รวมกลุ่ม เพื่อเป็นการกดดันให้ องค์การบริหารส่วนตำบล รับรู้ รับทราบปัญหาความต้องการของท้องถิ่นท่าน					

ด้านการร่วมกิจกรรม
 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1) ท่านเสนอปัญหาหรือความต้องการของหมู่บ้านผ่านเวที ประชาคมหมู่บ้าน หรือสถานที่ราชการต่างๆ					
2) ท่านช่วยเหลือผู้อื่นหรือเป็นตัวแทนในการติดต่อสอบถาม กับหน่วยงานราชการ					
3) ท่านสามารถติดต่อสอบถามกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ เมื่อเกิดข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจในเรื่องต่างๆ					
4) ท่านได้ให้ความร่วมมือในการเสนอปัญหาต่างๆ กับ ส่วนราชการ					
5) ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในการติดต่อประสานงานกับ ส่วนราชการ					

สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา
ตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-ชื่อสกุล

นายอมรชัย ปิ่นเจริญ

วันเดือนปีเกิด

8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522

สถานที่เกิด

จังหวัดฉะเชิงเทรา

ที่อยู่

23 หมู่ 5 ตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว

จังหวัดฉะเชิงเทรา 24190

ตำแหน่งหน้าที่การงาน

กรรมการผู้จัดการฟาร์มโคเนื้อและสัตว์บาล

สถานที่ทำงาน

แอ๊ปเปิ้ล แคทเทิล

การศึกษา

วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี พ.ศ. 2546

สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี